ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 2 maart 2013

SOCIAAL
Seksadvies aan jongeren nog steeds in taboesfeer 3

REPORTAGE
Grotere rol door zout der zee 5

IN BEDRIJF
Curaçao is geen Las Vegas 13

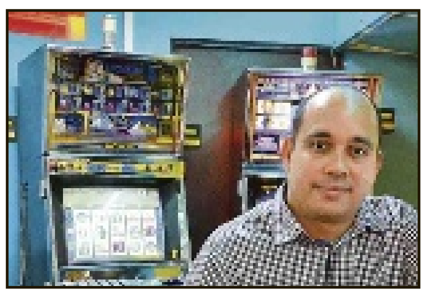

Onderwaterschilderen

Impressionisme op 20 meter

Ze zien er uit alsof ze rechtstreeks uit het schildersatelier komen. Verf op hun gezicht, hals en handen. En eigenlijk komen ze dat ook, al ziet hun atelier er anders uit dan het doorsnee atelier van een kunstenaar. Zij hebben namelijk de zee als atelier. 'Zij' zijn de onderwaterkunstenaars die dit jaar voor het eerst meededen aan Plein Eau Curaçao, een noviteit binnen Plein Air Curaçao dat tot 2 maart op het eiland werd georganiseerd.

Projectmanager Hellen Chirino-Roosberg samen met Alexander Belozor, de Guinness World Record-houder van het grootste schilderij ooit gemaakt onder water.

Tekst: Victorine Stille Foto's Ken Wong

Dit jaar beleefde Plein Air Curaçao zijn tweede editie. De eerste vond plaats in augustus 2011. Plein Air Curaçao is onder meer het idee van Hellen Chirino-Roosberg, nu projectmanager van het kunstfestival. Het festival heeft tot doel Curaçao in de rest van de wereld te promoten. Kunstenaars van over de hele wereld bezochten Curaçao om te schilderen in de buitenlucht, of zoals ze in het Frans zeggen 'en plein air'.
Het 'en plein air' schilderen komt voort uit de kunststroming van het impressionisme, ontstaan in de tweede helft van de negentiende eeuw in Frankrijk. Impressionisten streefden ernaar het beeld zoals zij dat op dat moment zagen weer te geven; de impressie. Zij zetten zich af tegen de traditionele regels van de schilderkunst en lokten daarmee heftige reacties uit in de kunstwereld en daarbuiten. Bij het impressionisme was er, in tegenstelling tot de stromingen daarvoor, geen sprake meer van een fijn afgelijnde tekening van de afgebeelde voorwerpen. Men hield zich niet meer aan de klassieke opbouw van schilderijen. Ook wat betreft onderwerpen werd een nieuwe weg ingeslagen. Als onderwerp stond met name de directe buitenomgeving centraal zonder verdere probleemstelling of boodschap. De impressionistische schilders waren wars van allegorieën of nationalistische heldenstukken die juist in de tijd daarvoor zo populair waren. De kleurmenging werd ook totaal anders aangepakt. In plaats van dat de schilder zijn kleuren mengde op het palet, werden de elementaire kleuren in losse, naast elkaar geplaatste toetsen op het doek aangebracht. Door het werk op afstand te bekijken ontstonden de gewenste kleuren. Het ging niet langer meer om de stoffelijke precisie van vormen in de natuur, als wel om de kleurrijke impressie van de zon, licht en lucht.

Plein Air Curaçao

Ruim honderdvijftig jaar na het ontstaan van deze schilderstroming is zij nog steeds populair, getuige de bijna veertig internationale en lokale kunstenaars die aan Plein Air Curaçao meededen. Onder het motto 'Capture the moment before it's gone', schilderden zij een week lang gezamenlijk in de open lucht. Aan het eind van de dag waren de werken in het Maritiem Museum te Scharloo te bezichtigen. Ze waren tevens te koop. De schilderijen die niet verkocht werden tijdens het kunstfestival gaan mee terug naar het land van herkomst van de kunstenaar om daar te worden tentoongesteld en verkocht. Zo kan het buitenland kennismaken met Curaçao.
Chirino-Roosberg: "Het is het festival van iedereen. Het is een samenwerking tussen overheidsorganisaties, de toeristische sector, de kunstsector en de bewoners van Curaçao. Zo waren verschillende gezinnen op het eiland host family voor de kunstenaars. Daarnaast zijn er buddies bestaande uit onder anderen lokale kunstenaars die de gastkunstenaars wegwijs maakten op het eiland en binnen het festival. Met Plein Air Curaçao wil de Art Foundation Curaçao, de organiserende instantie achter het evenement, kunstliefhebbers, kunstkopers en eersteklas kunstenaars bij elkaar brengen op Curaçao. Daarnaast bood de organisatie met het festival de bewoners en toeristen van Curaçao, zowel jong als oud, een kwalitatief hoogstaande dagbesteding. Het is een perfecte gelegenheid voor kunstenaars om elkaar te leren kennen en van elkaar te leren."

Plein Eau Curaçao

De organisatie van Plein Air ging dit jaar een stapje verder dan het schilderen in de buitenlucht. Voor het eerst werd dit jaar ook onder water geschilderd onder de noemer Plein Eau Curaçao. Eregast van Plein Eau was Alexander Belozor, de Guinness World Record-houder van het grootste schilderij ooit gemaakt onder water. In 2010 schilderde hij op zesentwintig meter diepte een doek van 80 bij 100 centimeter. Belozor (Kiev, Oekraïne) begon als onderwaterkunstenaar in 2004 toen hij betrokken was bij het maken van een film over een Oekraïense kunstenaar. Belozor schilderde samen met de stuntman onder water een portret van de hoofdpersoon van de film. Na deze unieke ervaring besloot hij het onderwaterschilderen voort te zetten. Hij heeft inmiddels vele volgers. Tijdens Plein Eau Curaçao was Belozor de ambassadeur van het onderwaterschilderen en hoopte meer en meer mensen enthousiast te maken voor deze manier van schilderen. Belozor was niet de eerste die begon met onderwaterschilderen. Warren Buck, hoogleraar kernfysica aan de Universiteit van Washington, schilderde in 1982 voor het eerst onder water. Of hij de eerste was, weet hij niet. "Er zullen mij ongetwijfeld mensen zijn voorgegaan." Door zijn werk, gezin en dagelijkse bezigheden kwam er een beetje de klad in zijn hobby. "Maar toen ik hoorde van het bestaan van Alexander Belozor werd ik meteen weer enthousiast. Met de komst van Belozor naar Curaçao tijdens Plein Eau heb ik dan ook geen enkel moment getwijfeld om mijn duikerspak en schilderspullen uit de kast te trekken en met hem mee te duiken. Het was vijfentwintig jaar geleden dat ik het voor het laatst deed, maar het is nog steeds even fantastisch. Ik heb waanzinnig veel gezien en veel geleerd van Belozor."
Onderwaterschilderen is letterlijk onder water schilderen en verschilt eigenlijk niet zo veel van boven water schilderen. Men gebruikt een doek of paneel als ondergrond en schildert met olieverf. Dit lost namelijk niet op in water. Kwasten zijn daarentegen niet gebruikelijk onder water omdat ze te zacht zijn en je er niet genoeg kracht mee kunt zetten. Om de olieverf op het doek te krijgen, gebruikt de kunstenaar een mes of een spatel. Onderwaterschilderen wordt al snorkelend of duikend gedaan. Sommige kunstenaars leggen het doek of het paneel op de bodem, Buck gebruikt een speciaal door hem gemaakte schildersezel. Deze wordt dan ook geen ezel genoemd, maar een zee-zel.

De 'zee-zel' waarmee onder water wordt geschilderd.

Buck: "Onderwaterschilderen vraagt wel een bepaalde techniek door de beweging van het water en de weerstand. Je moet weten wat je doet. Het is de kunst om geen verf te verliezen zodra je het vanuit de verftube op het doek of paneel aanbrengt. Ook moet je niet te veel bewegen, anders komt al het zand van de bodem op en zie je niets. Ik zou het ook niet aanraden om met een grote groep naar beneden te gaan, dan krijg je hetzelfde probleem." Belozor: "Het is van belang dat je goed voorbereid naar beneden gaat en ook alles meeneemt wat je nodig hebt. Een schilder op het land kan nog even teruglopen als hij wat vergeten is. Als duiker doe je dat niet zo gemakkelijk." Door de fysieke omstandigheden zijn onderwaterkunstenaars beperkt in de tijd die ze hebben om te schilderen. "Het ligt er aan hoe diep je zit en hoeveel flessen je mee hebt, maar over het algemeen houd je het wat betreft temperatuur niet langer vol dan een uur", aldus Belozor. Buck: "Hoe dieper je zit, des te minder tijd je hebt om te schilderen."

De onderwaterkunstenaars pasten perfect bij de impressionistische kunstenaars van Plein Air. Belozor: "Ik schilder alleen wat ik zie. Licht is voor mij ontzettend belangrijk in mijn schilderijen. Hoe het water de zonnestralen en het daglicht breekt vind ik fascinerend. Het is een volledig andere wereld, zo stil en mooi. Ik heb op verschillende plekken in de wereld onder water geschilderd, bijvoorbeeld in de Zwarte Zee en de Rode Zee en nu sinds deze week in de Caribische Zee. Ik heb geen specifieke voorkeur voor een zee, maar de Caribische Zee is wel kenmerkend om zijn heldere water en daarmee het goede zicht."
In tegenstelling tot de impressionistische kunstenaar op het land heeft Belozor als onderwaterkunstenaar wel een duidelijke boodschap. "Ik wil graag het publiek laten zien wat voor een mooie dingen er zich onder het wateroppervlak bevinden. Met mijn werk roep ik mensen op voorzichtig om te gaan met onze onderzeese natuur. De flora en fauna onder het wateroppervlak zijn heel belangrijk voor ons ecologisch systeem."

Hoe zit het dan eigenlijk met de olieverf die de kunstenaars mee de zee in nemen. Is dat niet schadelijk voor het milieu? Buck: "Nee, er wordt niet met olieverf op petroleumbasis geschilderd, maar op basis van walnoten. Mocht er dan verf uit de tube het doek niet bereiken dan is het in ieder geval plantaardig en afbreekbaar. Er worden ook geen verdunners gebruikt in de verf, iets wat bij normale verf wel gebruikelijk is."

Het resultaat van een schildersessie onder water van de mannen mag er zijn. Trots, met hier en daar nog wat verf op hun lijf, laten zij hun werken na de duik zien. Een weergave van een stukje onderwaterwereld in een met dikke toets aangebrachte verf. De elementaire kleuren naast elkaar opgezet. Juist de afstand creëert de kleurnuance. Impressionisme pur sang.

Of het onderwaterschilderen net zo veel stof doet opwaaien als de komst van het impressionisme in de negentiende eeuw valt nog te bezien. In ieder geval laat Plein Air Curaçao met Plein Eau Curaçao zien dat het festival met zijn tijd meegaat. Dit roept automatisch de vraag op waar de organisatie in 2015 mee komt? Zou deze editie een Plein Espace krijgen?

Voor meer informatie over Plein Air Curaçao en de verschillende activiteiten, kijk op www.pleinaircuracao.com

Vlnr. Warren Buck, Alexander Belozor en Peter Bot.

ÑAPA 2013
Nr. 7

INHOUD

Impressionisme op 20 meter 1
Kleurijk Saba 2
Seksadvies aan jongeren nog taboe 3
Gezondheid 4
Grotere rol door zout der zee 5
Cultuur 6
Literatuur 7
Varia Puzzels 8
Eten & drinken 9
Hugenoten in diaspora 10
Business Rubrieken 11
Business In bedrijf 12
Curaçao is geen Las Vegas 13
Business Rubrieken 14

Colofon

BLADMANAGER
Linda van Eekeres
EINDREDACTEUR
Hans Vaders
ADVERTENTIES
Marloes Tak
VORMGEVING
Wendela Ataliede
Sarah Kuiper
Aan deze Ñapa werkten mee:
Marius Bremmer
TL Cannegieter
Monique Casimiri
Verele Ghering
Erik van Kampen
Brede Kristensen
Shakti-Aroena Lakhi
Judice Ledeboer
Roxanne Martha
Wouter Mol
Peter Onvlee
Susanne Pendjol-Klaren-beek
Milangela Plate
Victorine Stille
Marcel Truyens
May Voges
Mineke de Vries
Miriam de Windt
Ken Wong

Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao
Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com
Adverteren?
Bel Marloes Tak
736-9050 / 516-7377
advertentienapa@amigoe.com

Uitgelicht

Kleurrijk Saba

In de Mon Art Gallery in het Rif Fort in Otrobanda werd afgelopen zondag de expositie Elfin Forest, Saba geopend. De tentoonstelling met schilderijen van Heleen Cornet is gesubsidieerd door het Prins Bernhard Cultuurfonds en tot 18 maart te zien van maandag tot zaterdag van 10.00 tot 19.00 uur.

Foto's Ken Wong

Foto van de week

Deze rupsen zaten afgelopen november in de santa clara. Ze waren tussen de 10 en 15 centimeter lang en werden gefotografeerd door Tiny Meulenkamp die ze schitterend vond.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem naar napa@amigoe.com

Thuis

'Investeren'

Monique Casimiri

Lieve ondernemers op Curaçao, willen jullie alstublieft stoppen met investeren op het eiland? Deze vraag is puur persoonlijk en heeft niets met jullie bedrijven of ondernemingen te maken. Ik zie regelmatig foto's voorbij komen op Facebook en dan schrik ik. Ik ken mijn eiland niet meer terug.

Neem nou Klein Curaçao, ik zag daar toch echt rieten afdakjes en een soort van eet/drinkgelegenheid? De laatste keer dat ik er was, en dat is inderdaad heel lang geleden, stond er een vuurtoren en lag er een wrak van een gestrand schip. That's it, en dat had zijn charme. Met zijn allen op de Mermaid, koelboxen mee met drinken en eten voor een hele dag. Goed nadenken wat je at en dronk, want op is op en even naar de snèk lopen kon niet. De boot kwam pas weer aan het eind van de middag. Je zorgde dat je vooral genoeg zonnebrandcrème bij je had en je beleefde een superdag.

En dan al die stranden aan de zuidkust. Ze worden allemaal opgekocht door grote investeerders die er van die hysterische stranden van maken. Glijbanen, bedjes, palmbomen en maar entree vragen. En niet zo'n klein beetje ook. Je moet tegenwoordig een flink eind rijden wil je nog gratis kunnen zwemmen in de zee.

Los van bovenstaande voorbeelden verbaas ik mij er iedere keer over hoeveel winkels erbij zijn gekomen, en tegelijk hoeveel er zijn verdwenen. Ik hoef mijn ondergoed niet meer bij die ene winkel in Nederland te kopen. Zij zitten nu op Promenade. Ook de drogist, die op Zeelandia is gekomen, zit hier in elk dorp. Dat is niets bijzonders.

Als u dan toch wilt investeren in het eiland, investeer in het groen. Maak de mondi's schoon, geef gratis voorlichting aan de bevolking, zodat u een attitudeverandering teweeg kan brengen, opdat de bevolking zelf ook graag het eiland schoon wil houden. Help de dierenartsen en het asiel in hun strijd tegen loslopende honden. Steriliseer mee. Doe iets aan het onderwijs. Er is zoveel waar u in kunt investeren. Nee, het verdient niet die tonnen per jaar die u nu verdient, maar u verdient zoveel meer. U verdient respect, van het volk, van de burger, daar kan geen volle portemonnee tegenop. Dat betaalt zich terug.

Nog een kleine noot ter afsluiting. Ik kan me wel voorstellen dat als je op Curaçao woont je blij bent met deze veranderingen, maar als Antilliaan in Nederland gaat het mij te snel. Ik heb een voorstel, voor elke nieuwe winkel, snèk of strandbar die er komt zou een maatschappelijk verantwoord tegendoel moeten zijn. Dus overheid, grijp uw kans, ik geef u gratis advies. Klopt de investeerder bij u aan omdat ze graag een stuk grond opkopen, prima, maar met restricties; u mag een hysterisch strandparadijs bouwen, mits dat gratis toegankelijk blijft op de zondag. Of ja, u mag die nieuwe winkel bouwen in Punda, maar dan verwachten wij dat u op zondag meehelpt in het dierenasiel.

Fundashon Famia Plania

Seksadvies aan jongeren nog steeds in taboesfeer

Al meer dan 45 jaar geven medewerkers van de Fundashon Famia Plania voorlichting over alles wat met seksualiteit te maken heeft aan jong en oud, man en vrouw, er is geen onderscheid in seksuele voorkeur, wel of niet geboren op het eiland, kortom, aan iedereen.

Tekst: Judice Ledeboer Foto's: Ken Wong

Men zou denken dat seksuele voorlichting niet meer nodig is, dat het onderwerp geen taboe meer is, maar niets is minder waar. "Seksuele voorlichting moet een onderdeel van het curriculum op scholen worden", zegt Daisy Frans-Schoop, die al jaren directeur is van de Fundashon Famia Plania. Dat er niet voldoende voorlichting aan jongeren op scholen wordt gegeven ligt niet aan de stichting, maar aan de schoolbesturen, die bang zijn dat ouders het niet goedvinden en daardoor niet meewerken.

Het argument dat gegeven wordt is dat de ouders niet willen dat er seksuele voorlichting gegeven wordt, om de kinderen niet 'wijzer' te maken, "maar na schooltijd kijken de kinderen naar de televisie en op het internet waar ze alles, maar dan ook alles zien en horen over seks, overspel, moorden en wapengebruik", aldus de directeur. "De docenten willen wel dat er meer aan seksuele voorlichting wordt gedaan, maar het stagneert 'hogerop'. Het probleem is dat jongeren hoe langer hoe meer op jonge leeftijd seksueel actief worden, maar ze staan niet stil bij de gevolgen. Niet alleen de kans dat ze zwanger worden, maar ze kunnen ook besmet raken met seksueel overdraagbare ziektes, allerlei soa's. "Vooral tegen carnaval worden we gevraagd om informatie te geven. In de afgelopen 10 jaar heeft Famia Plania tijdens de carnavalsperiode meer dan 100.000 condooms uitgedeeld "maar de mensen doen 'het' niet alleen in de periode van carnaval."

> Steeds jonger seksueel actief

Dagelijks komen er rond de 40 mensen naar het inloopspreekuur van Famia Plania aan de Mgr. Niewindstraat 38 in Otrobanda, waar een gezondheidsvoorlichter, Modesta Warner-Isaac, een verpleegkundige en een arts de bezoekers te woord staan en voorlichting geven op het gebied van seksuele en reproductieve gezondheidsthema's. Vorig jaar kwamen er meer dan 12.000 cliënten voor deze SRG-diensten. Het kantoor oogt schoon en functioneel. Er is een receptie waar iedereen zich moet melden, een wachtkamer en een spreekkamer voor de arts en verpleegkundige. Op de eerste verdieping heeft de directeur haar werkkamer en staan de archieven. De receptioniste, Diana Alcala, die al sinds 1995 verbonden is aan Famia Plania, ontvangt en registreert iedereen en houdt de dossiers bij. "Het maakt niet uit waar je vandaan komt, maar we moeten wel weten wie je bent, dus iedereen moet zijn ID laten zien", aldus Alcala.

Famia Plania is aangesloten bij de CFPA (Caribbean Family Planning Affiliation) die als organisatie weer lid is van de 'moederorganisatie' IPPF, de International Planned Parenthood Federation (zie kader). Ieder jaar zijn er bijeenkomsten waar gesproken wordt over de problematiek op het gebied van seksueel reproductieve gezondheidsthema's op de Caribische eilanden en omliggende landen en delen de lokale SRG-organisaties hun ervaringen met elkaar.

Directeur Frans heeft ook al diverse zusterorganisaties op andere eilanden bezocht om te kijken en te praten over de lokale samenlevingen en omgang met seksuele reproductieve gezondheidsthema's. Ze bezocht samen met een voorlichter voor een training 'werken met sekswerkers' de Dominicaanse republiek bij COIN, een organisatie werkzaam op het gebied van sekswerkers omdat ze meer wilde weten waarom er zoveel, vooral jonge vrouwen van Dominicaanse afkomst naar Curaçao komen en als sekswerkers werkzaam zijn. "Ik kwam er achter dat die jonge meisjes weinig tot geen educatie hebben genoten en met goedvinden van hun ouders worden aangemoedigd om sekswerker te worden. Ze zijn vaak heel arm en als sekswerker kunnen ze geld verdienen dat gebruikt wordt voor het onderhouden van de familie", vertelt Frans.

Alle voorbehoedsmiddelen in huis

De bezoekers van de Fundashon Famia Plania komen voor allerlei vragen en hulp omtrent seksuele omgang.

"Vrouwen én mannen komen bij ons, zoals jonge stellen die willen weten welke voorbehoedsmiddelen ze het beste kunnen gebruiken. Ze willen weten of het middel dat ze gebruiken echt veilig is en of ze het goed gebruiken. Ze krijgen dan uitgebreide uitleg van ons. De meerwaarde van deze organisatie is ook dat er altijd voorbehoedsmiddelen in huis zijn. We hebben alles in voorraad zoals condooms, de pil, prikpillen, spiraaltjes, en het vrouwencondoom. En verder komt men voor counseling, controle en de paptest (preventie vroegtijdig ontdekken baarmoederhalskanker). Men komt ook voor advies als er sprake is van een ongewenste zwangerschap", aldus Frans. "Het is belangrijk dat mensen naar ons komen. Wij hebben veel ervaring. Bij de botica krijgen ze het voorbehoedsmiddel gewoon mee en krijgen de klanten niet genoeg uitleg, waardoor er toch nog dingen fout gaan." De organisatie geeft niet alleen voorlichting over seksuele zaken. "Het is breder dan alleen voorlichting geven. Het gedrag speelt een rol, de leefstijl, gender, huiselijk geweld. We behandelen allerlei SRG-thema's."

1000 abortussun per jaar

Reden van grote zorg is het tekort aan voorlichting aan jongeren. "De jongeren worden steeds jonger seksueel actief. En natuurlijk willen ze hun school afmaken. Daarom is preventie zo belangrijk. Er komen regelmatig tieners die denken dat ze niet veilig gevreeën hebben. We doen dan een zwangerschapstest en als ze dan toch zwanger zijn geven wij informatie over zwangerschap en de gevolgen ervan. De partner kan er ook bij zijn, want die heeft ook een deel van de verantwoordelijkheid, maar vaak is die er niet bij. Bij zwangerschap verwijzen wij door naar de huisarts om verder te praten. Het beëindigen van de zwangerschap kan door een abortus. Dat wordt op Curaçao 'gedoogd' om niet in het illegale circuit van aborteren terecht te komen. Er zijn artsen die abortussen doen, iedereen weet wie dat zijn. Uit een onderzoek dat op Curaçao is gedaan door een arts die een promotieonderzoek deed over alles wat met abortus te maken heeft, kwam naar voren dat er op Curaçao 1000 abortussen per jaar plaatsvinden. Om het aantal abortussen te verminderen, moet het gebruik van anticonceptie verhoogd worden en moeten anticonceptiemiddelen beter bereikbaar worden voor jongeren. Jongeren zijn tegenwoordig erg seksueel georiënteerd, zowel de meisjes als de jongens. Als de jongeren elkaar leuk vinden is er al een stimulans. Je hebt geen idee wat ze doen als ze op school zijn: seks op de toiletten, achter muurtjes, in de rooien. Ze zitten bij elkaar op schoot en ze seksen. Het gaat heel snel allemaal. Er zijn al jongeren actief op hun 12e en 13e jaar. Ze worden ook gestimuleerd door de televisie en het internet, maar jonge kinderen lopen ook gevaar thuis door een te vroege 'stimulans' in hun leven, aangezien veel gezinnen zeer klein wonen en allemaal in één kamer slapen. Ze zien daar dingen waar ze nog niet aan toe zijn. We moeten eigenlijk de ouders de schuld geven, niet het kind. Ouders beschermen hun kinderen niet voldoende tegen een te vroege 'stimulans' inzake seks."

> We leven gelukkig in een tijd dat vrouwen voor zichzelf beslissingen mogen nemen

Een van de problemen is echter dat de ouders heel moeilijk bereikbaar zijn. Veel ouders zijn de hele dag weg in verband met hun werk en zij hebben geen belangstelling om in de avonduren nog naar lezingen over voorlichting inzake seksuele educatie te komen.

Maar niet alleen jongeren raken ongewenst zwanger. Dat komt natuurlijk op alle leeftijden voor. Het niet gebruiken van anticonceptie heeft allerlei redenen. "We krijgen regelmatig vrouwen die al eerder een abortus gehad hebben. We geven informatie en advies om niet ongewenst zwanger te worden. We adviseren een anticonceptiemethode te gebruiken, bijvoorbeeld de prikpil. De vrouwen moeten dan iedere maand of iedere drie maanden langskomen om zich te laten prikken, maar ze komen vaak niet. We zien ze alleen als ze weer zwanger zijn."

Meer dan 2000 sekswerkers

De voorlichters van Famia Plania gaan dagelijks het veld in om voorlichting te geven aan de 'sekswerkers' en hun klanten buiten Campo. Ze bezoeken clubs, snèks en kapsalons waar vrouwen 'werken' om ze te laten weten dat ze voor diensten altijd bij hen in de kliniek kunnen komen. "Er zijn op het eiland meer dan 2000 sekswerkers", aldus Frans. "Famia Plania heeft al meer dan 47 jaar ervaring. Wij weten precies waar de sekswerkers 'werken', al verplaatsen ze zich regelmatig van werkplek naar werkplek. We moeten ook op de hoogte blijven wat er op dat gebied gebeurt." Famia Plania vindt het hun belangrijkste taak om de bevolking, vooral de vrouwen, bewust te maken van goede en veilige omgang wat seks betreft. "We leven gelukkig in een tijd dat vrouwen voor zichzelf beslissingen mogen nemen en dat stimuleren wij ook", aldus gezondheidsvoorlichter Warner.

Famia Plania is geheel afhankelijk van subsidie van de overheid en de directeur ziet problemen in de toekomst omdat er onlangs 5 procent gekort is op deze subsidie.

"We kunnen bepaalde projecten niet meer doen. Gelukkig zijn er sponsors die ons weleens financieel bijstaan. Zo was er een paar jaar geleden een door vier serviceclubs gesponsorde campagne om jongeren bewust te maken van ongewenste zwangerschap op jonge leeftijd en welke gevolgen er zijn. Het meisje dat toen model stond op de affiches was een meisje dat werkelijk zwanger was op jonge leeftijd. Zij heeft geluk gehad. Ze heeft veel steun ontvangen tijdens haar zwangerschap en haar jonge moederschap. De grootste problemen komen er als het kind er is. Er is dikwijls geen geld, de meisjes kunnen hun school niet afmaken en er is geen vader verantwoordelijk voor het kind. Dit meisje heeft haar middelbare school kunnen afmaken en studeerde aan de UNA."

Famia Plania is thans naarstig op zoek naar donaties om bewustwordingscampagnes te kunnen organiseren en seksuele educatie te kunnen blijven geven. Om praktijkervaring op te doen bij dit belangrijke werk voor de samenleving geeft de stichting stagiaires de mogelijkheid om praktijkervaring op te doen en momenteel loopt een stagiaire stage. Zij studeert bedrijfsadministratie. De stichting is een belangrijke spin in het web van organisaties om mensen te helpen als er problemen zijn. Het is belangrijk dat ze hun werk goed kunnen uitvoeren en daar heeft de organisatie de gehele samenleving voor nodig. Het gaat om leven met waardigheid voor iedereen.

Informatie: Fundashon Famia Plania, Mgr. Niewindstraat 38, Otrobanda, telefoonnummer 461 1323.

IPPF

De IPPF (de International Planned Parenthood Federation) is opgericht in Bombay, India in 1952 en is 's werelds grootste NGO.

De IPPF is een wereldwijde organisatie die in 172 landen werkzaam is om levensreddende diensten te geven aan de meest kwetsbare vrouwen, mannen en jongeren uit de samenleving, zodat ze met waardigheid kunnen leven. De organisatie wordt ondersteund door miljoenen vrijwilligers en 30.000 medewerkers. De IPPF-lidorganisaties zorgen voor seksuele en reproductieve gezondheidsinformatie, onderwijs en diensten via 65.000 servicepunten. Die diensten omvatten gezinsplanning, abortus, moeder- en kindzorg, soa- en HIV-behandeling, preventie en zorg. Elk jaar helpen de lidorganisaties miljoenen arme en kwetsbare mensen om onveilige seks, onveilige abortus, onveilige bevallingen, soa-gerelateerde ziekten en een HIV-gerelateerd stigma en discriminatie te voorkomen. En samen vechten de lidorganisatie ervoor om op lokaal, nationaal en globaal gebied beleid te maken, om het recht op seksuele en reproductieve gezondheid als een fundamenteel mensenrecht te erkennen.

Medisch

Vragen over... darmpoliepen

Tekst: Wouter Mol

Wat is een darmpoliep?
Een poliep is een gezwel, een uitstulping op een steeltje van het normale oppervlak van de darm of andere slijmvliezen. Poliepen variëren in grootte van een aantal millimeters tot ongeveer tien centimeter doorsnede. Ze kunnen alleen voorkomen of met meerdere tegelijk. Poliepen komen bij veel mensen voor. Poliepen kunnen op verschillende plaatsen in het menselijk lichaam voorkomen. Veel voorkomende plekken zijn het colon (dikke darm) en de neusholte. Poliepen kunnen echter ook op andere plekken voorkomen, zoals in de maag (maagslijmvlies) en de dunne darm.

Komt het vaak voor?
Darmpoliepen komen met het ouder worden vaker voor. Van alle mensen boven de vijftig jaar heeft 5 tot 10 procent dikke darmpoliepen, vaak zonder het zelf te weten.

Wat zijn de verschijnselen?
De meeste poliepen geven zelden verschijnselen en worden meestal per toeval ontdekt op een röntgenfoto of tijdens een coloscopie die om andere redenen wordt uitgevoerd.
Klachten die voor kunnen komen zijn:

- Bloed in de ontlasting
- Een verandering in uw ontlastingspatroon
- Een erg onregelmatige stoelgang
- Buikpijn
- Onverklaarbaar gewichtsverlies

Al deze klachten kunnen natuurlijk ook voorkomen bij andere (onschuldige) aandoeningen. Als je aanhoudend last hebt van deze klachten is het verstandig om naar de huisarts te gaan. Zeker wanneer de klachten beginnen op een latere leeftijd is huisartsbezoek aan te raden.
Het oppervlak van de poliep kan bloeden, en in de ontlasting kan helder of enigszins donker bloed zitten. Bloed in de ontlasting is echter niet altijd zichtbaar. In zeer zeldzame gevallen kan een poliep een gedeeltelijke of volledige darmafsluiting veroorzaken, wat tot plotselinge constipatie of diarree leidt met buikpijn en braken.

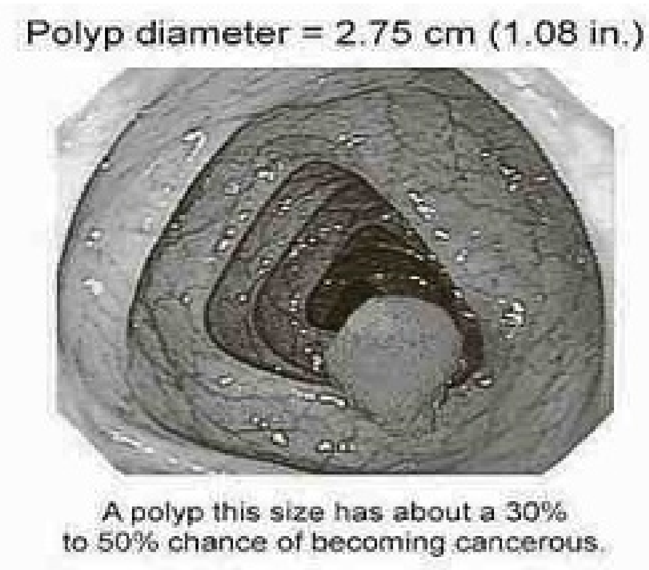

Dikke darmpoliepen zijn meestal goedaardig, maar bepaalde soorten poliepen kunnen na verloop van tijd kwaadaardig worden en zich verder gaan ontwikkelen tot een tumor (gezwel). Dikke darmkanker wordt dan ook vrijwel altijd veroorzaakt door ontsporende darmpoliepen.

Diagnose
Het meest gangbare onderzoek is een coloscopie. Hierbij wordt een buigzame buis in de darm gevoerd nadat de patiënt is verdoofd. De arts kan dan de binnenkant van de darm onderzoeken en zo nodig weefselmonsters afnemen. Poliepen kunnen ook worden verwijderd tijdens een coloscopie. Daarnaast kan röntgenonderzoek worden uitgevoerd, waarbij gebruik wordt gemaakt van bariumpap, als contrast in de darm, om de darm zichtbaar te maken (bariumklysma).

Wat is de oorzaak van darmpoliepen?
Het is niet bekend hoe poliepen ontstaan en waarom sommige mensen wel en anderen geen darmpoliepen krijgen. Er is een aantal risicofactoren dat mogelijk een rol speelt bij het ontstaan van dikke darmpoliepen:

- De kans op het ontstaan van poliepen neemt toe met de leeftijd, met name vanaf vijftig jaar.
- Mogelijk is de kans dat poliepen ontstaan groter bij mensen die veel dierlijke vetten en vlees eten. Ook het veelvuldig eten van rood vlees en bewerkte vleeswaren zou de kans op het ontstaan van dikke darmpoliepen en dikke darmkanker vergroten.
- Overmatig alcoholgebruik en roken hebben een negatieve invloed op het darmslijmvlies en mogelijk ook op het ontstaan van poliepen en dikke darmkanker.
- Weinig lichaamsbeweging en overgewicht zijn risicofactoren voor het ontstaan van dikke darmkanker en waarschijnlijk ook voor poliepen.
- Er is veel onduidelijkheid over de mogelijk beschermende werking van sommige voedingsmiddelen. Waarschijnlijk hebben een hoge consumptie van groente en fruit (en mogelijk melk) een licht beschermende werking. Over het effect van een vezelrijke voeding op poliepen en dikke darmkanker is veel onduidelijkheid.
- Zijn er nog andere oorzaken voor het krijgen van poliepen?
- In enkele gevallen is er sprake van een aandoening, waarbij darmpoliepen een veel voorkomend verschijnsel zijn. Voorbeelden hiervan zijn:
- Familiaire Adenomateuze Polyposis (FAP). Bij deze erfelijke aandoening komen honderden poliepen in de dikke darm voor. Deze poliepen ontstaan vaak al op jonge leeftijd. Om dikke darmkanker te voorkomen wordt bij mensen met FAP meestal de dikke darm uit voorzorg operatief verwijderd.
- MutYH Geassocieerde Polyposis
- Ook dit is een erfelijke aandoening die wordt veroorzaakt door een mutatie (verandering) in het MutYH-gen. Bij MAP komen tientallen poliepen in de dikke darm voor, die meestal voor het vijftigste levensjaar ontstaan. Het ziektebeeld is minder ernstig dan bij FAP.
- Peutz-Jeghers Syndroom is een zeldzame erfelijke aandoening waarbij poliepen kunnen ontstaan in het hele maagdarmkanaal en in de neus. Poliepen ontstaan met name in de dunne darm en in midere mate in de dikke darm.

Wat is de behandeling?
In principe moeten alle poliepen uit de dikke darm verwijderd worden. Verreweg de meeste poliepen kan de arts tijdens het kijkonderzoek direct verwijderen. Het verwijderen van een poliep is pijnloos en gebeurt met de endoscoop. Dit wordt poliepectomie genoemd. De verwijderde poliep zal vervolgens worden onderzocht in een laboratorium. Daar kan vastgesteld worden om wat voor een soort poliep het gaat. Dit is belangrijk omdat in sommige gevallen regelmatige controle geadviseerd wordt. Dit is afhankelijk van het soort poliep dat eerder gevonden is.

Zeer grote of hele platte poliepen moeten soms operatief verwijderd worden. Ook poliepen die in de darmwand zijn gegroeid moeten soms door middel van een operatie verwijderd worden.

Wouter Mol is huisarts te Curaçao

Mens & Psyche

Sociaal isolement

Wat maakt een mens gelukkig? Sommigen zweren bij roem en rijkdom. Voor de meeste mensen echter, zijn vrienden en familie de meest cruciale geluksfactoren. Het lijkt cliché maar daarom niet minder waar; mensen zijn sociale wezens en hebben dus anderen nodig.

Tekst: Milangela Plate

Mensen zijn sociale wezens en hebben dus anderen nodig.

Sociale isolatie, gepaard met eenzaamheid, wordt in de wetenschap al zo'n 20 jaar onderkend als een risicofactor voor de gezondheid. Eenzaamheid, overigens voorkomend op alle leeftijden, blijkt niet alleen negatief van invloed te zijn op iemands psychisch en fysiek welzijn, maar op diens levensduur.

Alleen of eenzaam?
Er is een wezenlijk verschil tussen alleen zijn (sociaal isolement) en je alleen voelen (eenzaamheid). De meeste mensen kunnen op gezette momenten heel goed alleen zijn, zonder zich daarbij eenzaam, verdrietig, somber of onaangenaam te voelen. Alleen zijn is gedurende een moment of periode lang niet omringd worden door anderen, men verkeert tijdelijk in een (zelfverkozen) sociaal isolement. Het zijn momenten die mensen soms bewust opzoeken en waar zij van genieten; zogenaamde 'eilandjes van rust' om te bekomen van de hectiek van ons dagelijks bestaan. De één doet dat door hebmaal op te gaan in een goed boek, de ander geniet intens van (het alleen zijn in) de natuur, anderen trekken zich terug om hun doen en laten te overdenken en zodoende te komen tot zelfreflectie en zelfontplooiing.
Alleen zijn kan in emotioneel en psychisch opzicht verrijkend zijn, terwijl eenzaamheid juist tot 'verarming' leidt. Eenzaamheid is immers vaak onvrijwillig en onprettig; het wordt gekenmerkt door het gevoel verwijderd te zijn van anderen met daarbij een gevoel van leegte of gemis. Samen zijn met anderen en zich toch alleen voelen is wellicht de meest nare vorm van eenzaamheid. Denkt u bijvoorbeeld aan een kind dat wordt gepest. Het kind wordt weliswaar dagelijks omringd door klasgenoten, maar zal zich door de pesterijen uitermate eenzaam voelen. Bij volwassenen is dit niet anders; een medewerker in een kantoor vol collega's om zich heen, kan zich evengoed eenzaam voelen wanneer hij geen aansluiting vindt of niet geaccepteerd wordt binnen de groep. En dan niet te vergeten de huwelijken of partnerrelaties waarin partners samen zijn en zich toch vreselijk alleen kunnen voelen.
Succes, roem en macht bieden evenmin bescherming tegen eenzaamheid. Zangeres Janis Joplin kon op het podium een hele verschijning zijn, maar was 'off stage' verlegen en teruggetrokken. Zij typeerde vlak voor haar dood haar werk als volgt: "I just made love to 25.000 people, but I'm going home alone." Uitspraken zoals: 'op eenzame hoogte' of 'het is eenzaam aan de top' bestaan niet voor niets. Ook veel idolen zoals Marilyn Monroe en prinses Diana, waren eenzame beroemdheden.

Het effect van sociaal contact
De (menselijke) behoefte aan contact met anderen kan worden waargenomen in onze hersenen. Ook de aard van het sociaal contact sorteert effect in de hersenen. Zo blijkt dat wanneer wij hulp of medewerking krijgen van andere mensen, delen van onze hersenen geactiveerd raken, dit blijken dezelfde hersendelen te zijn die actief raken wanneer wij bijvoorbeeld net iets hebben gegeten om onze honger te stillen. Sociale afwijzing activeert daarentegen dezelfde hersengebieden die ook actief zijn wanneer een mens fysieke pijn ervaart. Iemand met een beperkt sociaal netwerk, bijvoorbeeld iemand die alleen woont, weinig tot geen hechte vrienden heeft, niet deelneemt aan sociale activiteiten of (club)sport en daarbij alleen werkt of werkloos is, heeft volgens onderzoek 50 procent meer kans om vroegtijdig te overlijden dan een persoon die een gedegen sociaal netwerk heeft en niet eenzaam is. Alleen wonen heeft overigens niet eenzaam te maken, zolang men daarbij een goed sociaal netwerk heeft, in de vorm van goede familiecontacten, een prettige kring collega's of aangenaam contact met bijvoorbeeld sport- of hobbygenoten.
Het gezondheidsrisico dat eenzaamheid met zich meebrengt is even groot, zij het niet groter, dan bijvoorbeeld roken of overgewicht. Toch krijgt het onderwerp eenzaamheid niet de aandacht die het verdient. Zo kan de impact van eenzaamheid op het welbevinden van mensen meer worden ingezet in campagnes ter bevordering van gezonde levensstijlen, verhoging van levenskwaliteit en preventie van lichamelijke en psychische aandoeningen.

Tijd voor actie
Wat belangrijk is om ons te beseffen, is dat een gevoel van eenzaamheid een signaal is, een alarmbel, dat ons aangeeft dat het tijd wordt om weer in contact te treden met andere mensen. Slaan wij gedurende lange tijd geen acht op dit signaal, dan kunnen gevoelens van eenzaamheid uitgroeien tot een algehele malaise, chronisiteit, psychische klachten als depressiviteit en vergrote kans op een kortere levensduur.
Ondanks dat er voldoende aanwijzingen zijn dat het contact met anderen van uitermate groot belang is voor het goed functioneren van mensen, is wereldwijd toch de tendens te zien naar individualisering. Ook verruilen mensen, vooral in de Verenigde Staten, sociale gelegenheden steeds vaker in voor het comfort van hun huis, tv-, telefoon- of computerscherm.

Kijk om u heen
Tot slot een appel op u als lezers om eveneens alert te zijn op eenzaamheidsproblematiek bij uw medemens. Dit kan vanuit alle hoeken van de samenleving, want zowel vrienden, familie, kennissen, buren, studie-, sport- en clubgenoten, collega's, docenten en hulpverleners kunnen een signaalfunctie hebben, waarna u vervolgens uw sociaal geïsoleerde medemens kunt benaderen en (bij activiteiten, bijvoorbeeld een gesprek) betrekken. Ook u zelf of uw naaste kan immers op een dag alleen komen te staan en wat is er dan fijner dan iemand die een helpende hand uitsteekt en helpt bij het (her)opbouwen van een sociaal netwerk. Denk nog eens aan dat kindje dat nieuw is op school of een oudere weduwe/weduwnaar die zijn/haar sociale netwerk; zijn/haar broers, zussen, nichten, neven, vrienden en zelfs zijn/haar kinderen, voorbij is geleefd. Misschien gaat dit wel over uw buurman/-vrouw.

Milangela Plate is psycholoog/gerontoloog.
Email: milangela.plate@takecare.an

Grotere rol door zout der zee

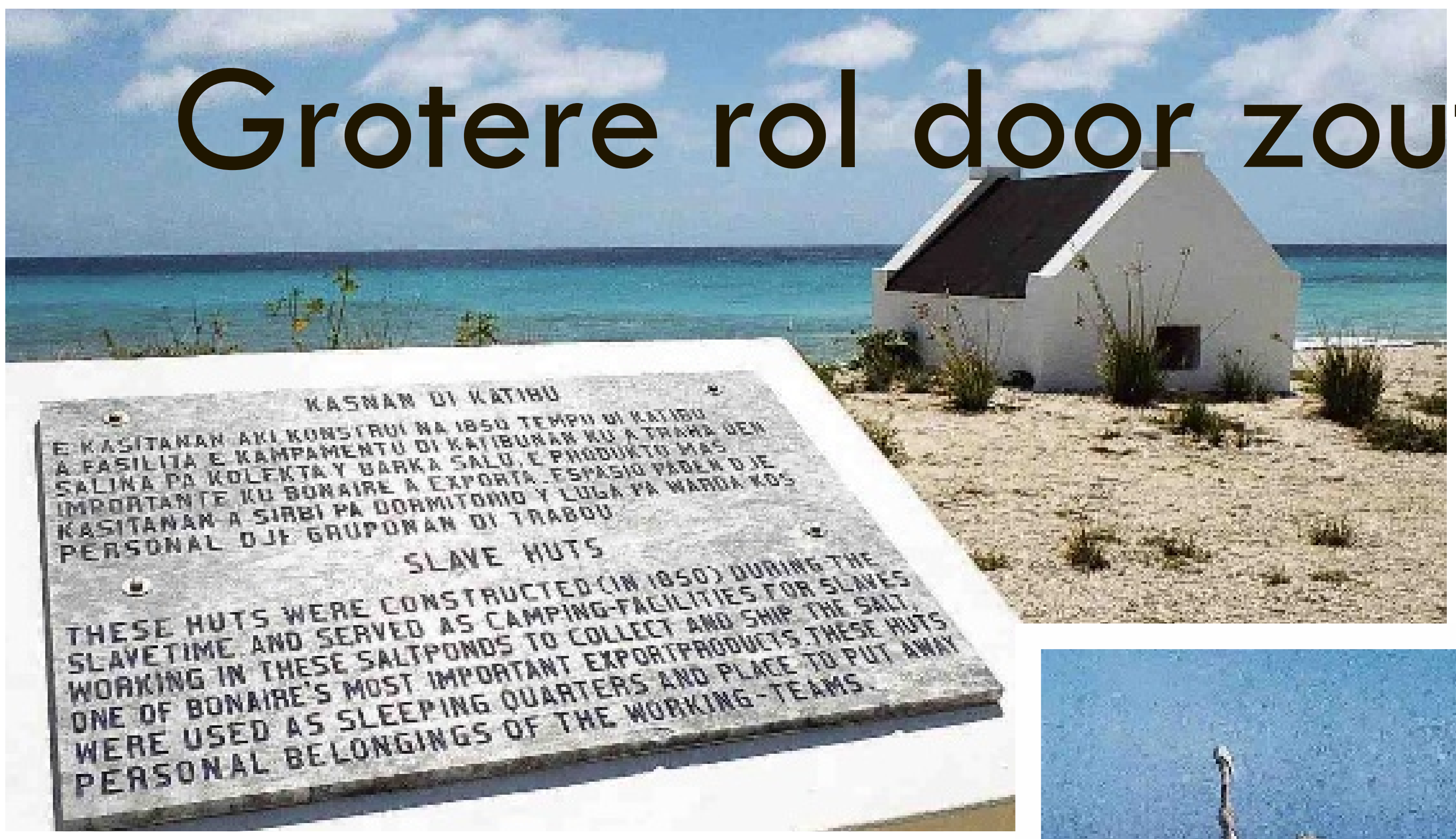

Toch een van die Islas Inútiles, die nutteloze eilanden, zoals Bonaire in 1513 samen met Aruba en Curaçao door de Spanjaarden werd genoemd? Een eiland waar geen goud en andere natuurlijke rijkdommen te vinden waren en waarvan de oorspronkelijke bewoners, de mensen van de stam der Arowakken naar elders werden vervoerd om daar als slaaf te werk te worden gesteld? Of heeft het eiland toch wel een grotere rol gespeeld vooral ten tijde van de Tachtigjarige Oorlog die duurde van 1568 tot 1648 en de Gouden (zeventiende) Eeuw?

Tekst: Peter Onvlee

Zoutwinning op Bonaire 50 jaar geleden.

Voor de 51-jarige Amsterdammer Cees Luckhardt is het geen vraag. De docent geschiedenis en maatschappijleer die zowel op de Antillen - Bonaire, de SGB, de Scholengemeenschap Bonaire om precies te zijn, van 2000 tot en met 2003 - als in Nederland - het ROC/ID College in Woerden - lesgaf en nog altijd lesgeeft kiest voor de laatste optie. “Bonaire speelde een belangrijkere rol dan tot nog toe is aangenomen”, zegt hij. En Luckhardt baseert zich daarbij op het uitgebreide onderzoek dat heeft geleid tot het verschijnen van het boek ‘Bonaire, zout en koloniale geschiedenis’. Door hem geschreven samen met Bonaireaan Franklin ‘Boi’ Antoin, journalist bij de Extra, amateurhistoricus, milieubeschermer, radio- en televisiepresentator, pleitbezorger van het Papiamentu en beschouwd als beschermheer van het cultuurgoed op het eiland.

Het is het zout dat het belang van Bonaire bepaalde. “Bijna elk schip dat naar Afrika, het Caribisch gebied of de Nieuwe Wereld voer (en terug) had enkele tonnen zout aan boord voor het drogen en/of conserveren van voedsel. Zonder zout en gezouten producten zoals zuurkool, gerookt vlees en gedroogde vis konden de zeelui en manschappen niet van voldoende voedsel worden voorzien om de lange handelsreizen te ondernemen en grote zeeslagen te voeren. Of zoals Luckhardt het noemt: “Zout was de wind in de zeilen van de internationale scheepvaart. Zonder zout zou het maandenlange zeilen nooit mogelijk geweest zijn. Het zout was voor de zeevarende Nederlanders bij gebrek aan een ijs- of koelkast van groot belang voor het pekelen en daardoor langdurig houdbaar maken van consumptieartikelen als groente, vlees en vis. De ingezouten producten maakten het mogelijk om twee tot drie maanden op volle zee te blijven.”

> ‘Ik wilde de kinderen over hun eigen eiland vertellen’

Haringkaken

Maar ook voor de (grote) visserij en de haringvangst was het zout van levensbelang weet Luckhardt. Zeker sinds het einde van de veertiende eeuw, toen Willem Beukelszoon, een visser uit Biervliet, Zeeuws Vlaanderen (circa 1350 - 1396) het haringkaken ontdekte dat sinds ongeveer 1400 wordt toegepast om de gevangen haring langer te kunnen bewaren. Al bestaat er tot op de dag van vandaag nog steeds een discussie over wie het haringkaken uitgevonden heeft. Zowel de Scandinaviërs als Vlamingen beweren dat zij het hebben uitgevonden en er bestaat wel degelijk een mogelijkheid dat de uitvinding gedaan is door verschillende mensen onafhankelijk van elkaar. Momenteel en eigenlijk al sinds het begin van de vorige eeuw, worden haringen onmiddellijk na het vangen in hun geheel aan boord gekoeld en is de rol van het zout een andere. Maatjesharing wordt bijvoorbeeld pas aan wal verwerkt en daarna droog gezouten of gepekeld waarna de haring kan rijpen. In de pekel verpakt wordt hij vervolgens ingevroren.

Hoe dan ook zegt Luckhardt: “Uit recent onderzoek is gebleken dat in de 15e en 16e eeuw in de haringvisserij één vat zuiver zout nodig was op vier vaten haring.” En één vat zout staat voor 125 kilogram. Medio Gouden Eeuw bereikte de Nederlandse haringvisserij haar hoogtepunt en bestond de vloot uit ongeveer 4000 schepen. Er werkten in die periode ongeveer evenveel mannen op de haringschepen als op de handelsvloot en om deze economische belangen te verdedigen - er ging meer kapitaal om in de grote visserij - was de Nederlandse haringvloot uitgerust en getraind als een oorlogsvloot. Ze voerde talloze zeeslagen tegen de Engelse beroepsmarine, maar uiteindelijk zouden ze die verliezen. De Engelse marine vernietigde een groot deel van de Nederlandse haringvloot in 1652. Bekend is dat in 1672 alleen al in een Amsterdams pakhuis voor 100.000 gulden aan Caribisch zout lag, zo’n 200.000 vaten... Zout werd verder in Nederland ook gebruikt voor de productie van onder meer kaas en olie en voor het leerlooien.

> ‘200 jaar onbeschermd voor de slavenhutjes’

Cees Luckhardt is zich na zijn komst op Bonaire steeds meer voor de geschiedenis van het eiland en met name het slavernijverleden gaan interesseren. Hij is na terugkeer in Nederland ook aan de slag gegaan als vrijwilliger bij NiNsee, het Nationaal instituut Nederlands slavernijverleden en erfenis, een kenniscentrum ter bevordering van onderzoek naar en de verspreiding van kennis en informatie over het Nederlandse slavernijverleden en de gevolgen daarvan voor de hedendaagse samenleving, dat dit jaar een herstart maakte. Hij geeft sinds 2010 ook expat-trainingen, trainingen aan mensen die tijdelijk naar een land worden uitgezonden met een andere cultuur dan die waarmee hij of zij is opgegroeid.

“Ik kende in 2000 de Antillen alleen maar vanuit boekjes”, kijkt hij terug naar die oversteek naar Bonaire. Hij had net een speldje gekregen voor 12,5 jaar trouwe dienst op de Woerdense middelbare school. “Ik wist toen absoluut niet of ik daar wel trots op moest zijn. En of ik dat ook nog de rest van mijn leven wilde, lesgeven op dat ROC.” Vanuit zijn vakbondsactiviteiten, waarbij hij zich onder meer inspande om de negatieve kantjes van de Nahos-regeling voor de docenten die na 1985 in dienst traden weg te poetsen (‘Dat is ook gelukt, de beginsalarissen zijn naar een normaal niveau getrokken’) kende hij Joost Latiers, manager van de Havo/Vwo-bovenbouw van de SGB. Latiers was na zijn opleiding in Nederland weer vrij snel naar de eilanden, Curaçao met name, teruggekeerd. En van het een kwam het ander: of Luckhardt er niet iets voor voelde naar Bonaire te komen. Er was een positie als geschiedenisleraar vrij.

Cees Luckhardt

Veldonderzoek

Luckhardt zei ja, werd ook betrokken bij het (op Curaçao) meeschrijven van de eindtermen ASW, Algemene Sociale Wetenschap, maar was tegelijk stomverbaasd dat hij op Bonaire ook voor de eindexamenklas havo aangewezen was op geschiedenismethode ‘Sporen’. “Misschien twee van de 350 pagina’s handelden over de Antillen; het was puur Nederlands gericht.” Luckhardt, die in zijn Nederlandse schooljaren ook al lesboeken Maatschappijleer had geschreven voor EIW/NijghVersluys pakte de handschoen op. “Ik wilde de kinderen ook iets over hun eigen eiland vertellen.” Op basis van het nodige onderzoek, waarvoor hij (archief)materiaal uit Curaçao liet komen, vulde hij het manco aan ‘eigen’ geschiedenis deels in. Het leverde hem ook de nodige contacten op met instanties als het Maritiem Museum en lokale bewoners die zich ook in de geschiedenis van de eilanden verdiepten. Archeoloog Jay Havisser, die met leerlingen van Luckhardt veldonderzoek ging doen en natuurlijk Boi Antoin.

Na drie jaar keerde Luckhardt naar Amsterdam terug. Om puur financiële (pensioen)redenen en ook prettiger voor de familie. Maar bijna jaarlijks is hij nog wel twee tot vier weken op Bonaire te vinden. Met Antoin werd de idee geboren wat aan het slavernijverleden oftewel de zoutpannen te doen. Antoin had er ook al het nodige van in een schriftje opgeschreven. “Maar pas later merkten we waar we aan waren begonnen. Ook in de archieven van de WIC, de West-Indische Compagnie, was er nauwelijks iets te vinden op de woorden Bonaire en zout. “Heeft u negen, tien jaar de tijd, kreeg ik te horen van een vrouw dat iets soortgelijks voor katoen had gedaan.” Maar dankzij Helma Maduro-Molhuijsen en het Nationaal Archief op Curaçao kwam hij verder. Via het nog niet ontsloten zogenoemde cactus-archief en bronnen als W.E. Renkema en zijn dissertatie uit 1981 aan de VU, de Vrije Universiteit Amsterdam, over ‘Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw’.

Zoektocht

De zoektocht leverde Luckhardt en Antoin veel deels nog onbekende feiten op. “Ik wilde gewoon weten wat er gebeurd was.” Neem de Bonaireaanse slavenhutjes, zo’n beetje de meest bekende toeristische trekpleister op het eiland, gebouwd in 1850, 13 jaar voor de afschaffing van de slavernij door Nederland. Tot 1850 hebben de tot slaaf gemaakte Afrikanen onder de blote zon of een zelf gefabriceerde palmbladerentent moeten slapen. “Het lijkt”, aldus Luckhardt, “plausibel dat deze huisjes door de koloniale overheid zijn gebouwd naar aanleiding van het parlementaire onderzoek dat was aangekondigd over de mogelijke afschaffing van de slavernij. Het lijkt erop dat men zich gedurende de twee eeuwen slavernij ervoor weinig bekommerde om de (nacht)rust en beschutting van de (zout)slaven. De hutjes wekken de indruk dat de tot slaaf gemaakte bevolking redelijk tot goed behandeld werd. Maar op geen enkele manier geven ze informatie hoe de tot slaaf gemaakten gedurende tweehonderd jaar voor de bouw van de hutjes beschermd werden tegen de weersomstandigheden.”

De zoutproductie op Bonaire is onlosmakelijk verbonden met de slavernij. Zonder tot slaaf gemaakte mensen en zonder verbanning en tot dwangarbeid veroordeelden zou er nooit een grote zoutproductie zijn geweest. Zowel onder het bestuur van de WIC (1642 tot 1792) als onder het directe gezag van de Nederlandse regering (1816 tot 1868) werd het zout geraapt door tot slaaf gemaakte Afrikanen. Al in 1639, drie jaar na de inname van Bonaire - op 23 maart 1636 wordt Bonaire officieel door de WIC bezet en direct van een fort voorzien met vier ijzeren kanonnen om te voorkomen dat de Spanjaarden vanaf of langs het eiland een poging zouden ondernemen om het in 1634 op Spanje veroverde Curaçao terug te veroveren - kwamen Afrikanen voor op de monsterlijsten van de schepen. Sinds 1636 was er overigens al een WIC-voorschrift dat alle op de vijand buitgemaakte Afrikanen naar Curaçao en Bonaire moesten worden vervoerd. Naar Bonaire om te werken, om zout te garen voor de Nederlandse schepen; naar Curaçao voor de verkoop op een van de grootste slavenmarkten van het Caribisch gebied of om er te werk te worden gesteld.

Twee soorten slaven

Bonaire kende twee soorten slaven: rijksslaven en herenslaven. Rijksslaven waren eigendom van de overheid, terwijl de herenslaven particulier eigendom waren van de shon, de blanke meester. Daarnaast kende het eiland een speciale groep kettingslaven, uit Curaçao naar Bonaire verbannen en dus gedeporteerde tot slaaf gemaakte Afrikanen en vrije personen die zich hadden misdragen of opdrachten geweigerd hadden en gevlucht waren. Premiejagers hadden er hun broodwinning van gemaakt en zorgden er in het Caribisch gebied voor dat de gevluchten bij hun rechtmatige eigenaar terugkwamen. Uit een publicatie uit die tijd: ‘Zoodanige slaven, alsdan kettingslaven van Bonaire genaamd, alsmede de andere criminele gevangenen, hebben een ijzeren band om den buik, en een beugel om de linkervoet, welke met een ketting vereenigd zijn. Zij worden gebruikt tot het kappen van hout, alsmede de zoutpannen te bewerken.’

De WIC handelde ook in slaven via de zogenaamde driehoeksroute: Afrika (ophalen van slaven), Caribisch gebied (afleveren slaven, inladen zout en andere specerijen en goederen), Nederland. Voor die slaven had de WIC al vanaf 1637 verschillende slavendepots aan de Afrikaanse kust ingenomen om ‘werkkrachten’ te kunnen leveren aan de grote suikerplantages van het een jaar eerder ingenomen Brazilië. De slaven werkten op Bonaire in de zoutwinning, maar zodra in oktober of november de regentijd begon werd de zoutwinning beëindigd omdat het zout door de stortbuien als sneeuw voor de zon wegsmolt. De slaven werden dan gebruikt bij onder meer het zaaien van maïs. In de kleine 200 jaar van haar geschiedenis tot 1816 kende Bonaire gemiddeld 100 tot 300 slaven. In de jaren daarna klom het cijfer omhoog naar 700 om in 1857 een piek te bereiken van 819. In het afschaffingsjaar 1863 telde het eiland 758 slaven, bijna drie keer zoveel als aan het begin van de 19e eeuw.

Zwaar werk in zoutpannen

Het was zwaar werken in de zoutpannen. De slaven moesten de zoutbrokken in de ondiepe laag zout water met een pikhouweel verkleinen en met een schop in een zak stoppen of op een kruiwagen laden. De brokken ontstonden door overheveling van het ene bassin naar het andere, waardoor het zeewater een steeds hogere concentratie zout ging bevatten. Uiteindelijk ontstond er rosé-water met zoutkristallen in brokken. Via loopplanken moest het losgehakte zout aan boord van de schepen worden gebracht.

Gemiddeld werd er 300 ton zout aan boord van een schip gebracht; jaarlijks tot meer dan 100 schepen. De slaven droegen geen schoenen, het zout veroorzaakte wondjes in de huid. Beveiliging van bijvoorbeeld een zonnebril tegen het verblindende zonlicht dat weerkaatste op de witte zoutbergen was er evenmin. Veel slaven ondervonden op den duur lichamelijke klachten. Ze werkten en sliepen - op de grond, op matten of bladeren - in de kleding waarmee ze in het geconcentreerde zoute water stonden. In 1840 kwam er een nieuw WIC-slavenreglement. Daarin stond dat men nooit langer dan 8 jaar te werk mocht worden gesteld in de Bonaireaanse zoutpannen. Daarna kregen de slaven de vrijheid om te gaan wonen en werken in Rincon.

Anno 2013 , de zoutpannen zijn er nog steeds, 514 jaar nadat ofwel Alonso de Ojeda, ofwel Amerigo Vespucci, naar wie het Amerikaanse continent is genoemd - de historici zijn het er niet over eens - de Benedenwindse eilanden ontdekte. Van Vespucci is bekend dat hij Curaçao heeft bezocht. Van een bezoek aan Curaçao door Alonso de Ojeda is geen enkel schriftelijk bewijs bekend. De Spanjaarden noemden de eilanden dus Islas de los Gigantes (Eilanden van de reuzen) omdat de indiaanse bevolking met kop en schouders boven de Spanjaarden uitstak en in 1513 verklaarden de Spanjaarden de ABC-eilanden tot de Islas Inútiles, de nutteloze eilanden. Totdat tegen het einde van de 16e eeuw de Hollanders én daarmee ook het zout in beeld kwamen. Door de Tachtigjarige Oorlog hadden de Spanjaarden (en Portugezen) besloten geen zout meer aan de Hollanders te leveren en het oog viel op de rijkgevulde zoutpannen van het Caribische gebied. Inútiles? Nee dus volgens Luckhardt en Antoin. Om maar niet te spreken over het militair steunpunt dat de Benedenwinden door de eeuwen in het Caribische gebied zijn geweest.

Kleur, kracht en kwetsbaarheid zijn de woorden die het werk van Merly Trappenberg typeren, maar ook haar eigen leven. Van huis uit was er geen ruimte voor kunst, maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan. Op haar droomeiland Curaçao kan ze zijn wie ze wil zijn, een mens.

Merly Trappenberg: 'Zo wil ik zijn, een mens'

Tekst: Victorine Stille Foto's: Ken Wong

Ze waarschuwt dat ze verlegen is. Maar in haar eigen huis omringd door haar eigen kunst voelt ze zich zichtbaar veilig. Er is nauwelijks kennisgemaakt of ze begint hartstochtelijk te vertellen.

Ze groeit op in Venezuela waar ze op school bij de nonnen in aanraking komt met muziek. Zo komt ze op het conservatorium terecht waar ze iedere avond na school piano studeert. Naast het conservatorium bevindt zich de academie voor de kunsten en hier maakt ze kennis met beeldende kunst. Binnen no time is ze er kind aan huis.

Na haar examen gaat ze het liefst verder in de muziek en de kunst. Thuis denken ze daar anders over, met name haar vader. Ze moet gaan studeren en een echt vak leren, anders kan ze thuis blijven en schoonmaken. Trappenberg kiest eieren voor haar geld en gaat civiele techniek studeren, als een van de weinige meisjes in een wereld van allemaal mannen.

Krachtig en kwetsbaar

Ondanks dat anders van haar wordt verwacht, trekt de kunst haar nog steeds aan. Ze belandt op Curaçao, het eiland van haar dromen, waar ze als kind vaak met vakantie kwam. Hier ontwikkelt ze haar karakteristieke stijl van schilderen. Ze ontdoet zich van het huiselijk juk dat mannen het voor het zeggen hebben en vrouwen eigenlijk niet meetellen.

"Ik denk dat ik daarom alleen maar vrouwen schilder, om hun kracht te laten zien." Trappenberg laat met haar werk twee lijnen zien. Aan de ene kant maakt ze kleurrijke stadsgezichten met mensen en portretten van zelfverzekerde vrouwen. Aan de andere kant zet ze kwetsbare naakten in aardetinten op het doek. Ondanks de verschillen gaat het overduidelijk om dezelfde hand.

Alleen maar donkere mensen

"Ik schilder alleen maar donkere mensen. Er zit zoveel kleur in de huid. In ieder schilderij dat ik maak is de kleur van de huid hetzelfde. Ik haal mijn inspiratie uit mensen en uit het kleurrijke Curaçao zelf. Ik probeer het contrast van de Curaçaose architectuur met de Caribische mensen te vangen. Curaçao is het centrum van het samenkomen van culturen."

Voor de oplettende toeschouwer; alle vrouwen in haar werk hebben blauwe of groene ogen als symbool voor de mix van culturen.

Verantwoordelijkheid

De werken doen niet voor elkaar onder wat thematiek betreft. Ze wijst op een schilderij van twee naakte, zwangere, jonge meisjes. "Als kunstenaar heb je de verantwoordelijkheid om te laten zien wat er omgaat in de maatschappij. Met dit werk breng ik het tienermoederschap op Curaçao onder de aandacht."

Serieuze thema's worden net zo goed in de kleurrijke schilderijen aangehaald. Zo heeft ze een werk gemaakt met de voor Trappenberg kenmerkende kleuren rood, blauw, geel en groen van een Curaçaose die piekert over hoe ze het met haar schamele pensioentje moet rooien.

Ondanks de serieuze en soms verdrietige thema's is Trappenberg op het eiland in haar element. "Op Curaçao verkeer ik in mijn droom. Op mijn gekleurde eiland met mijn kunst. Ik kan hier zijn wie ik wil zijn: een mens."

De kunstenares aan het werk.

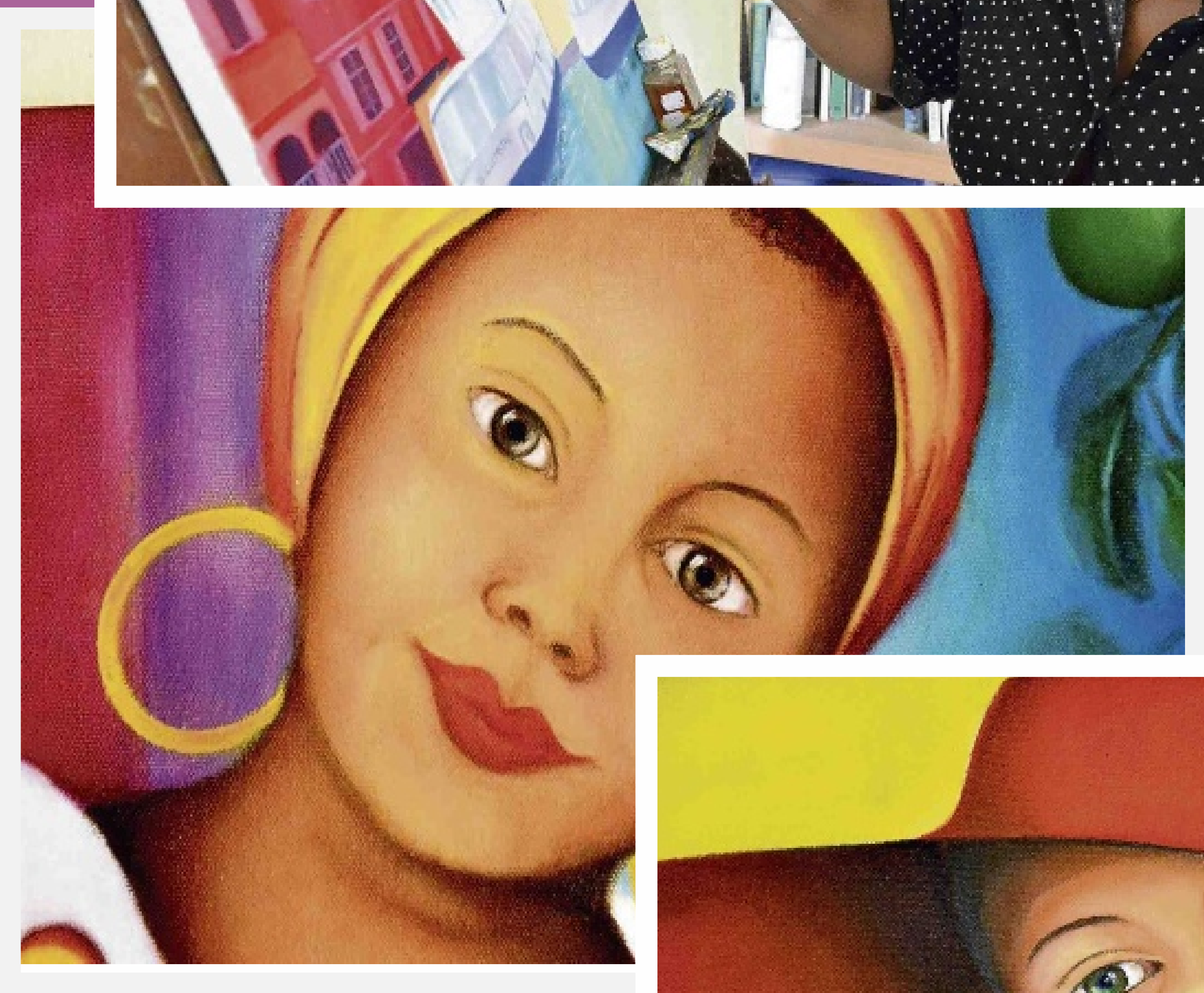

Alle vrouwen in Trappenbergs werk hebben blauwe of groene ogen als symbool voor de mix van culturen.

Culturele Agenda

Boskwiri en Loloy

Een moderne stand-up comedy met Boskwiri en Loloy. Deze komieken vermaken het publiek met hun grappen en grollen over de liefde. De voorstellingen vinden vanavond en morgen plaats, 2 en 3 maart om 20.00 uur in Teatro Luna Blou. Kaarten kosten 27,50 gulden.

Brigitte Wawoe

Van 2 tot en met 30 maart is de expositie 'Le Carnaval des Animaux' in Landhuis Bloemhof te bezichtigen met sculpturen en schilderijen van Brigitte Wawoe.
Haar werk wordt zowel in de expositieruimte als buiten in de tuin tentoongesteld. Brigitte Wawoe is zowel bekend in de lokale als internationale 'art scene'.

Zij heeft gedurende haar carrière in verschillende galeries, met name in Europa, haar werken geëxposeerd. Bij Bloemhof waren haar werken te zien tijdens Metamorfose in 2003 en de groepsexposities 'Vrouwen van de Berg' samen met Tiny Fricke en Hannah in 2006 en 'Ladies & Birds' samen met Ukki Ukleya in 2009.
De titel 'Le Carnaval des Animaux' is geïnspireerd op de beroemde compositie van Camille Saint-Saëns en met dit in gedachten presenteert Brigitte Wawoe op een speelse wijze verschillende lokale en exotische dieren zoals de uil, de olifant, de vogel en het paard. Van huis uit is Wawoe beeldhouwer en op Curaçao is ze helemaal in haar element als ze stenen van de Tafelberg mag bewerken. 20 Jaar geleden is ze gaan schilderen omdat zij een sterke behoefte had om kleur te brengen in haar werk. Tijdens deze expositie kunnen we behalve haar prachtige variatie sculpturen gemaakt van de stenen van de Tafelberg en bronzen beelden, een kleurrijk dierenrijk bewonderen, onder meer in haar zogenoemde mozaïekschilderijen.

Brigitte Wawoe

Landhuis Bloemhof ligt aan de Santa Rosaweg 6, naast Café Tap Maar In en is open van dinsdag tot zaterdag van 09.00 tot 14.00 uur. Voor meer informatie kunt u bellen naar 737-5775, info@bloemhof.an, www.bloemhof.an

Heleen Cornet

In de Mon Art Gallery in het Renaissance Rif Fort in Otrobanda is nog tot 12 maart de tentoonstelling 'Het magische Regenwoud - Elfin Forest Saba' (een term die gebruikt wordt voor ecosystemen die vooral bestaan uit kleine planten, bomen en dieren) te bezichtigen met mooi werk van Heleen Cornet.

Gallery Alma Blou

Vanaf juli 2013 tot juli 2014 herdenken we 150 jaar Afschaffing van de Slavernij, terwijl dit jaar ook 200 jaar Koninkrijksrelaties gevierd wordt. Galeries en musea zijn druk bezig exposities te organiseren rond deze gebeurtenissen.

Yubi Kirindongo

Eén van onze meest gewaardeerde kunstenaars is uitgenodigd door één van de meest prestigieuze musea voor sculpturen in Nederland: Museum Beelden aan Zee in Scheveningen voor een oeuvre-expositie. De opening is op 2 november 2013. Tegelijk met de expositie zal er ook een monografie verschijnen van Yubi, geschreven door Thomas Meyer Zu Slochteren en uitgegeven door KIT. Eind februari is Meyer op Curaçao om het werk van Yubi te documenteren. Graag vragen we aan allen die werk van deze kunstenaar hebben om contact met ons op te nemen, zodat dit werk gefotografeerd kan worden voor het boek.

From Woman to Women

Op vrijdag 8 maart vieren we de Internationale Dag van de Vrouw. Wij zijn er trots op dat we samen met u deze dag kunnen vieren met de opening van de expositie 'From Woman to Woman', schilderijen van Lies Bruens. Waarnemend gouverneur Adèle van der Pluym-Vrede zal deze avond voor ons openen. Lies Bruens is een aankomend talent en ex-leerling van Ria Houwen. Zij zal Bruens en haar werk bij ons introduceren. Wij verwachten u, vrienden van Gallery Alma Blou, op deze avond om samen deze mooie dag te vieren.

Kundalini en meditatie

Een workshop op de zaterdagmiddagen 9 en 16 maart van 14.00 - 16.30 uur. Informatie: tel. 5283029, Yvonne Martin, yoga teacher. Yoga Centrum Curaçao, Kaminda Johan M. Statius van Eps 14, Soto, Banda'bou. Info@yogacentrumcuracao.com.
Noteert u alvast:

Harold Martina

Cultureel Comité Fortkerk nodigt een ieder uit om op dinsdag 12 maart te komen genieten van een klassiek pianorecital gegeven door Harold Martina met werken van Beethoven, Mendelsohn, Gottschalk, Granados, L. Calvo, Debussy en Liszt in de Fortkerk. Kaartjes à 50 gulden zijn verkrijgbaar bij Mensing's Caminada.

Shrinivási

Over iets en zijn waarom

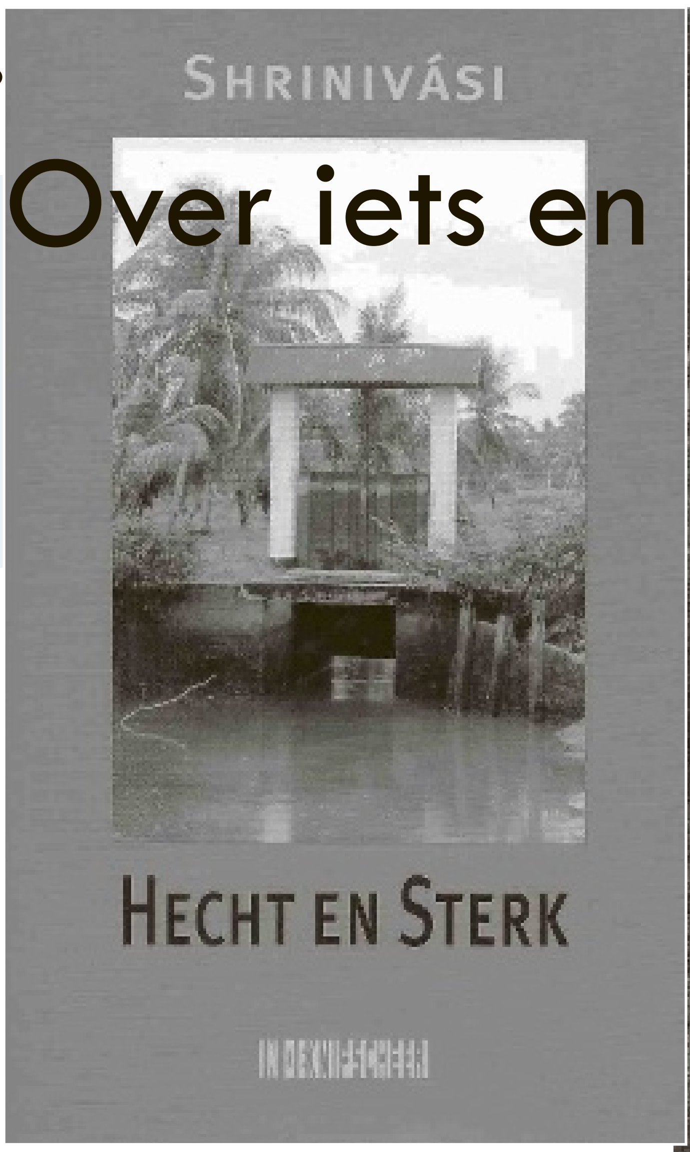

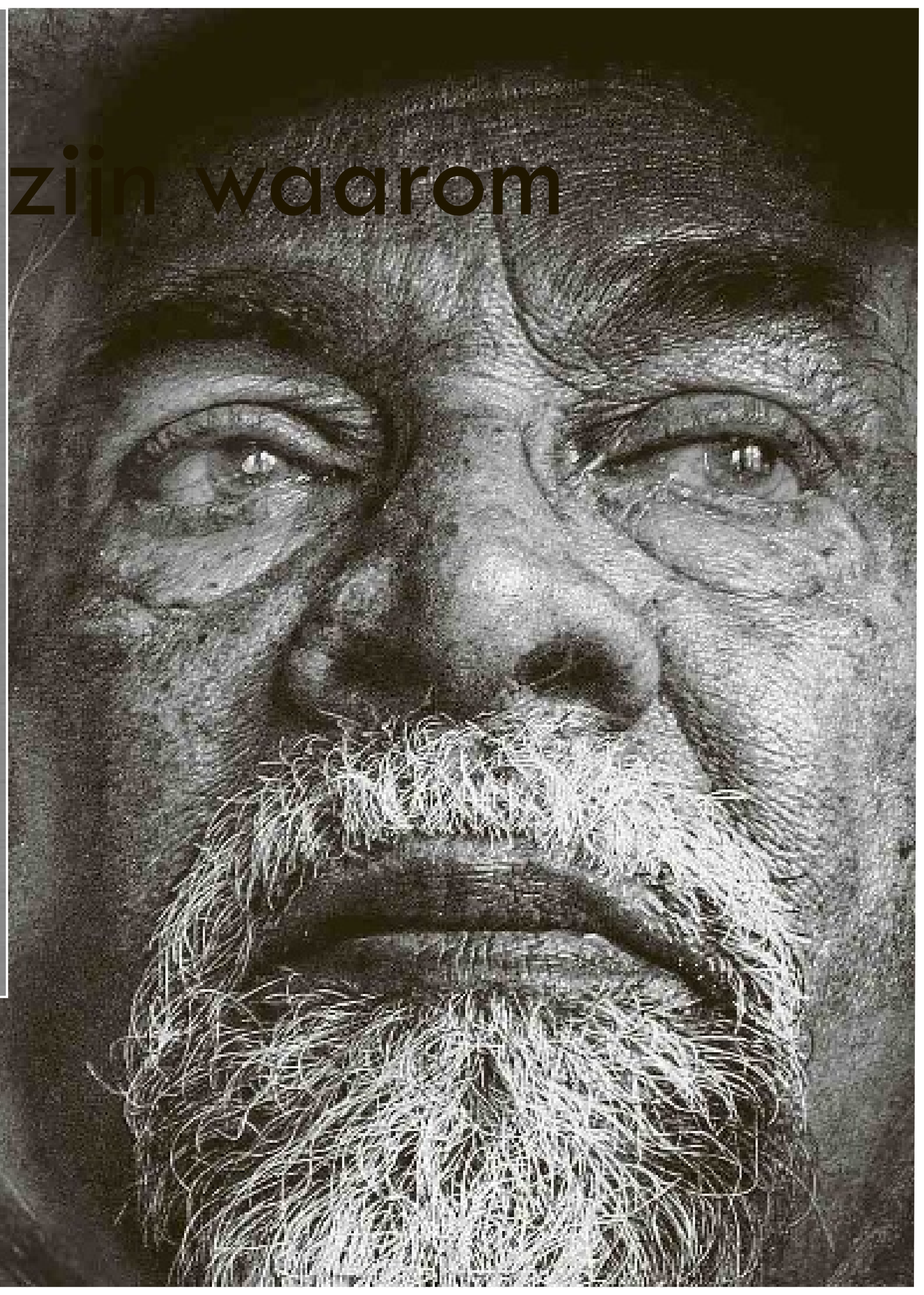

Eindelijk is het dan weer zover: nieuwe gedichten van Shrinivási. Ter ere van zijn 86e verjaardag, gepubliceerd tezamen met een kleine bloemlezing van eerder verschenen gedichten. Onder de titel 'Hecht en Sterk'. Deze verzameling lijkt als gemeenschappelijke noemer te hebben: eenvoud. Of beter: verradelijke eenvoud.

Tekst: Brede Kristensen

De dichter wil iets vertellen over een alledaags gebeuren, in eenvoudige woorden. Zo eenvoudig dat je soms even moet lachen. Kinderlijk bijna. En dan, plots een wending die aan het alledaagse een onverwachte betekenis geeft. Of beter, die een ternauwernood verborgen betekenis ineens in lichterlaaie zet. We zagen het eigenlijk wel, vaag onbewust, maar nu zien we het bewust-existentieel. De wending wordt geaccentueerd door een verandering van ritme, een sneller ritme, dat onze aandacht mobiliseert. Shrinivási houdt van wendingen of ontknopingen. In vroeger jaren was hij vooral scherp en gaf de wending ons een kritische por in de rug, ons de ogen openend voor maatschappelijke, politieke of culturele misstanden. De werkelijkheid die eerst zo comfortabel leek, komt hardvochtig en onverzoenlijk uit de hoek. Later, bij publicatie van Sangam (Ontmoeting) leek hij sterker uit te zijn op verzoening van tegendelen, op ontmoeting dus. Met mensen uit verschillende culturen, puttend uit verschillende bronnen van betekenis die toch iets gemeen hebben. Daarom noemde Hugo Pos hem de dichter van de ontmoeting.

Kolibrie

Thans is de wending erop gericht ons vermogen het ondoorgrondelijke bestaan te aanvaarden zoals het is, als een wonderlijk lichtend mysterie. Om te zijn zoals de kolibrie, een gast, dapper de bron van leven aanborend:

Jij schone gast
boodschapper van licht en vreugde
die bloesems
aftast
met je naalddunne snavel
de bron van leven
aanborend

dappere kolibri
ver uit mijn jeugd
terug
hier
in alle licht
en luister

Simpeler en lichter kan een gedicht niet zijn. Maar laten we de regels tot ons doordringen, dan staat er zoveel meer dan we op het eerste gezicht zouden denken. Onze status hier op deze planeet als gast, onze pogingen de bron van het leven aan te boren, ruw zoals meestal of, zoals de kolibri, aftastend in plaats van koloniserend destructief, voorzichtig en dapper met een naalddunne snavel de bron intact latend, boodschapper zijn van iets dat groter is dan ons hart, licht en vreugde. En dan de wending, het besef ervan, waardoor alles ineens in licht en luister lijkt te baden.

De bundel bevat een ruime 40-tal gedichten in 5 hoofdstukken gegroepeerd, ieder met hun eigen motto. Het begint met een citaat van Albert Helman: 'Het is goed eenzaam te zijn, want de eenzame geeft acht op de stilte'. De rode draad. Dan een motto ontleend aan een gedicht van de Surinaamse dichter Trefossa over kleine dingen die het leven aan de kant heeft gegooid, maar die zich als gouden parels in onze ziel hechten. Waarop een gedicht volgt over 'een nieuwe leegte bewonen' met herinneringen aan zijn gestorven ouders en andere gedichten die iets uit zijn jeugd laten opblinken. Dan verrassend–niet-verrassend een gedicht van Luis Daal, zonder twijfel eveneens een geestverwant, met zijn zoekende natuurmystiek, alsof Guido Gezelle in het Caribisch gebied in onze onzeker-moderne tijd is opgestaan en voortleeft. Beide beleven de werkelijkheid als een venster dat uitzicht biedt op een hogere werkelijkheid:

Mi tin gana'i deskrubi
bida intimo di kada kos
papia ku esensia
di tur yerba den kunuku

(Ik wil zo graag ontdekken
Wat diep in alles leeft,
en spreken met de ziel
Van ieder kruid op het veld)

In het hoofdstuk dat hierop volgt zijn er gedichten, alsook passages en woorden in het Papiamentu, Sranan en Sarnami, op ongeforceerde wijze ingeweven in het Nederlands. Uniek kenmerk van Shrinivási trouwens, al die talen vervlochten met elkaar, zonder dat het storend is. In andere hoofdstukken nog het Hindi en elders wellicht nog wat Engels. De ontmoeting tussen mensen en talen gaat hand in hand. Niemand hoeft zijn taal ontrouw te worden. Onze werkelijkheid is meertalig. Dat is meteen het thema van het erop volgende hoofdstuk met een aan Michael Slory ontleend motto: taal, jou verraad ik niet, jij bent als de adem in de straten en in de bladeren'.

Met het klimmen der jaren is zijn poëzie aan eenvoud gaan winnen. Het komt mij voor dat deze late gedichten, zoals nu gebundeld, tevens zijn meest fascinerende zijn. Waarom? Wanneer het vele overbodige is opgeruimd, ligt de weg tot de kern en daarmee tot inzicht open. We zouden Shrinivási de dichter van de illuminatie kunnen noemen.

Overigens heeft niet alles hetzelfde niveau. Er zitten enkele gedichten tussen die naar mijn gevoel randje kantje zijn, zoals 'hecht en sterk' over een vlieger met een briefje eraan, bestemd voor god in de hemel: 'ik als een kind, geloofde vast dat God het zou ontvangen... en kind gebleven ben ik'. Hier wordt de eenvoud zo uitdrukkelijk beklemtoond dat hij de gestalte van goedkope naïviteit dreigt aan te nemen.

De bundel ontleent zijn titel eraan. Trouwens, 'Hecht en Sterk' is ook de naam van een plantage aan de rivier, in de streek waar hij opgroeide. Is dat de reden van de titelkeuze? Een gevoel van nostalgie? Zeker, al zijn deze gedichten tezamen zijn 'sterk' en ook 'hecht' verbonden. Maar ieder voor zich geven ze de lezer toch eerder het gevoel dat de dichter schoorvoetend op zoek is naar de zin of betekenis van alledaagse dingen. Was een titel als 'iets en zijn waarom' niet treffender geweest? Dat is in ieder geval de titel van een verrassend gedicht over iemand, de dichter zelf misschien, die, oud geworden, veel vergeet, als een boom die zijn bladeren verliest, maar dan is er een lach die verraadt 'iets en zijn waarom'...

deze lach
die je vertelt
van vroeger
en verzwijgt
de boom in bloei
waaraan de vruchten
tot takkenbrekens toe
hingen te lonken

Vrijwel al zijn gedichten hebben meerdere betekenislagen die ons lichtvoetig tot mediteren aansporen. Er zijn er ook met een frappant evocerend effect, die ons de werkelijkheid met andere ogen doen zien, meerdimensionaal, zoals in het prachtige gedicht over ontwakend Willemstad, de Annabaai, het verbindende water, in de morgen met zijn watergeuren. Inderdaad Willemstad heeft watergeuren. Ik ruik ze nu iedere dag. Shrinivási woonde en werkte jaren op Curaçao. De Curaçaose lezer zal er veel bekends in aantreffen.

Inmiddels heeft Shrinivási, die als Martinus Lutchman in 1926 in Suriname werd geboren, diverse prijzen ontvangen, waaronder de 3-jaarlijkse literatuurprijs van Suriname. Shrinivási zou 'vooraanstaande Surinaamse burger' betekenen. Ik weet niet of hij dat pseudoniem ook vandaag nog zou kiezen. Maar als we zeggen dat Suriname in praktisch alle opzichten 'multi' is en een voorteken van de wereldwijde multi-samenleving die ons te wachten staat, dan is het een zeer toepasselijk pseudoniem. In 1963 publiceerde hij zijn eerste bundel Anjali (1964). De titel is opmerkelijk, zeker voor iemand van Hindoestaanse afkomst. Het is moeilijk daarbij niet aan de wereldberoemde Gitanjali, een bundel liederen van Rabindranath Tagore (1861-1941) te denken. De naam gitanjali is een samenstelling van de woorden git (lied) en anjali (offer), tezamen liedoffer betekenend. Tagore ontving in 1913 de Nobelprijs voor literatuur ondermeer vanwege dit unieke 'liedoffer', dat een jaar ervoor was verschenen. Voelde of voelt hij zich met Tagore verwant? Ik vermoed het. Al zullen ze qua persoonlijkheid niet echt op elkaar lijken. De zelfverzekerde en erudiete eloquentie van Tagore is Shrinivási vreemd. Maar als we denken aan hun wereldbeschouwing waarin de ontmoeting een cruciale rol speelt en aan hun zoektocht naar inzicht en inclusiviteit, dan is de verwantschap groot. Sommige vroege gedichten van Shrinivási lijken ook regelrecht geïnspireerd door Tagore. In 'Kathedraal' (uit Anjali) is het bijna alsof Tagore, religieus een open mens, zelf met zijn plechtige en ietwat gezwollen taal aan het woord is:

Ik wist dat deze handen
als eertijds
samengevouwen
tegen mijn voorhoofd
U zouden groeten
in een plechtige buiging
Wees gegroet
…
Wanneer het licht
schrijft
in de ramen
als water ongrijpbaar
de namen
en ik met tranen in
mijn ogen
de Stad binnentreed
weet ik U hier.

Terug naar 'Hecht en Sterk'. Het laatste, op de toekomst gerichte hoofdstuk, staat met enkele ontroerende gedichten in het teken van zowel herinnering als aanvaarding en verwachting. Het nu omvat de beide andere tijden. Ditmaal is het motto ontleend aan weer een andere Surinaamse dichter, Ton Wolf. Door de persoon Shrinivási lopen vele lijnen, vele invloeden, vele personen en culturen. Het wonder is dat ze samenkomen zonder strijd of conflict. Dit is wat we inclusiviteit noemen. Binnen de 'brasa van de morgenzon' heeft alles eenvoudigweg een plaats. De bundel eindigt met weer een kenmerkend gedicht, simpel en subliem, opgedragen aan de scholieren van Nickerie:

Een bruine zandweg,
scholieren, twee
babbelen
fietsen
binnen de brasa
van de milde morgenzon

Verdwijnen
om de bocht...

De bruine zandweg
draagt hun jeugdig spoor
hun luide lach
hun taal en wensen
en toekomstig leven

In het verhelderende Nawoord van Geert Koefoed lezen we dat men deze woorden heeft geschreven op de muur van de bibliotheek in Nickerie. Terecht dunkt me.

Shrinivási, Hecht en Sterk, 2013

Leesvoer

Porto Marie. 1738 - 1795 - 1888

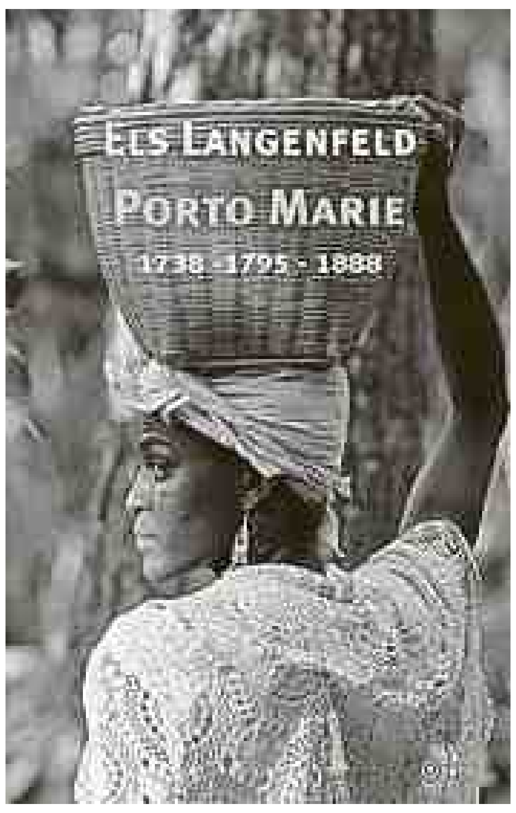

Els Langenfeld schetst in Porto Marie met drie verhalen een beeld van het dagelijks leven op en rond de Curaçaose plantage Porto Marie. Na een overhaaste vlucht in 1738 probeert de slaaf Mbambo wanhopig van het dorre eiland te ontsnappen, terwijl bij hem, in hallucinerende beelden, herinneringen bovendrijven aan de gruwelijke overtocht vanuit Afrika die hem naar Curaçao bracht.

Het leven van Assienta, Alexander en Gracia wordt volledig op zijn kop gezet door de beruchte slavenopstand onder leiding van Tula in 1795.

Een kleine eeuw later, in 1888, de slavernij is dan al 25 jaar afgeschaft, zijn Juan en Anthony in naam vrije mannen, maar in de praktijk zijn ze net als de slaven met handen en voeten gebonden aan de plantage-eigenaar en aan meneer pastoor.

Met deze verhalen betreedt Langenfeld een nieuw terrein, dat van de historische fictie. Dat wil zeggen dat de hoofdpersonen fictief zijn, maar wel ingebed in een historische context, die zij als geen ander kent. Niet alleen de historische figuren en jaartallen kloppen, Langenfeld nam regelmatig ter plaatse een kijkje om erachter te komen wat haar fictieve hoofdpersonen zoal zagen als ze onderweg waren naar de stad.

Sinds haar komst naar Curaçao enkele decennia geleden raakte Els Langenfeld gefascineerd door de geschiedenis van de gewone man in voorbije eeuwen. Zij doet al jarenlang onderzoek, schrijft artikelen voor kranten en tijdschriften en heeft inmiddels diverse nonfictie boeken op haar naam staan.

Porto Marie.
1738 - 1795 - 1888
Els Langefeld
Uitgeverij In de Knipscheer

Ars Poëtica

Muchanan di mi bario

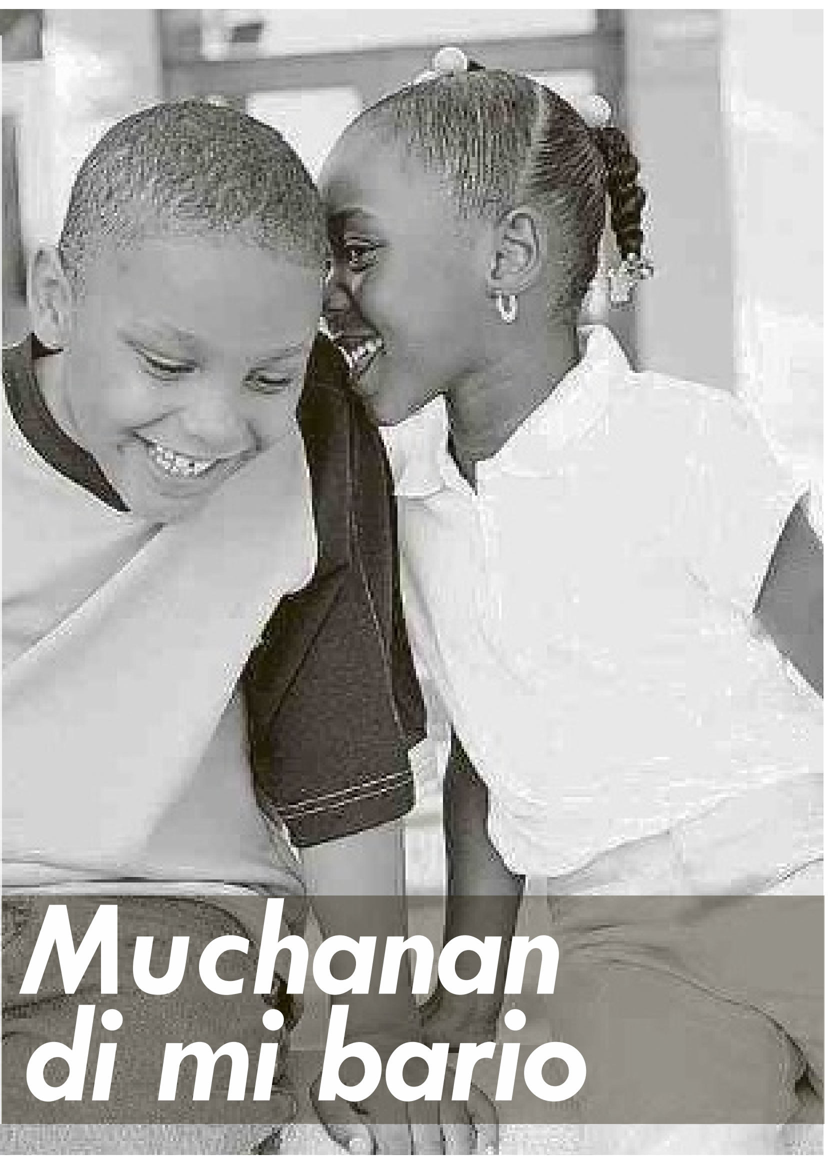

Muchanan di mi bario,
Unda bosnan a bai?
Mi tabata wak bosnan tur
Ta kana bai tienda di Teresa
Kumpra suku i te pa mamai,
Pero awe unda boso ta?

Muchanan di mi bario,
Unda bosnan ta?
Antes boso tabata pasa
Kana bai toko di mi tanta Isolda
Pa mangel i buskuch'i soda,
Pero mi n' ta wak boso mas.

Muchanan di mi bario,
Mi n' ta wak bosnan.
Na tienda di Teresa awe
Ta mata i rosario so nan ta bende.
I na toko di mi tanta Isolda,
Ta bachata so ta zona awor.

Mucha di mi bario
Nan di ku bo a bai Hulanda.
Awe sintá den un kamber laf,
Haltu ta sinti falta di kas
Sin sèn pa kumpra nada
A ni pasashi pa bo bini bèk.

Muchanan di tur bario,
Pakiko boso a bai?
Pakiko boso a laga mi bario tur su so
Ku hende ku n' ta kòrda Teresa ni mi tanta Isolda?
Muchanan dikon mi n' ta wak bosnan,
I ta den mi rekuerdonan so boso lo keda?

TLCannegieter (tlcannegieter@gmail.com)

Huntu Kòrsou

Water, een onmisbaar goed (slot)

Mijn laatste interview voor deze serie vond plaats op een ietwat ongewone plek, namelijk aan het strand. Maar dat had een reden, want op die zondagochtend vond de laatste activiteit plaats van het ‘Festival di Awa’.

Tekst: Shakti-Aroena Lakhi

Deze jaarlijkse activiteitenmaand richt zich op het thema water en wordt georganiseerd door de jongerenorganisatie Junior Chamber International Involvement of Banda Ariba (JCI IOBA). De timing van dit project is bewust gekozen, want juist in de regenperiode wil JCI de samenleving bewustmaken van het belang van water en van efficiënt watergebruik en -beheer.

Zittend op een rots en genietend van de koele wind spreek ik met Sharicelle Groenenberg, projectleider van dit initiatief. Zij vertelt: “Middels activiteiten willen wij een ieder op Curaçao laten zien hoe belangrijk water in ons dagelijks leven is en dat wij hier met respect mee om dienen te gaan. Niet alleen voor kinderen zoals voorheen, maar ook voor jongeren en volwassenen.” Dit project gaat nu zijn derde jaar in met als slogan ‘Usa awa bon pa bo ta un kampeon’ (je bent kampioen als je bewust omgaat met water).
In de maanden november en december zijn verschillende activiteiten georganiseerd. Groenenberg somt ze op: “Het festival begon met artikelen en puzzels in de Extra en Kinderkrant waar een wedstrijdelement aan gekoppeld is. Voor jongeren van havo/vwo hebben wij een multimedia contest opzet. Middels een video, brochure of poster moesten zij uitbeelden waarom water zo belangrijk is. De derde activiteit vond plaats in de wijk Abrahamsz waar in samenwerking met bewoners uit de wijk een ‘rooi’ werd schoongemaakt.” Op deze manier werd een moment gecreëerd waarbij volwassenen bewust werden gemaakt van de functie van een ‘rooi’ binnen het waterbeheer. Zo kwam ik erachter dat een rooi niet alleen (overtollig) regenwater afvoert, maar er ook voor zorgt dat het naar een dam stroomt waar het wordt opgevangen. Zodat het langzaam aan weer de grond insijpelt richting het grondwater. Jemig, weer wat geleerd.

“De laatste activiteit”, vertelt Groenenberg verder, “is nu vandaag op Caracasbaai waar een dertigtal kinderen van verschillende scoutingclubs teambuildingsactiviteiten doet over water.” Een van de activiteiten was een wandelroute waarbij de route middels een kompas in groepsverband moest worden uitgezocht. Gedurende de tocht moesten de kinderen vragen beantwoorden zoals, waarom is de zee belangrijk? En hoeveel mensen in de wereld hebben geen toegang tot schoon drinkwater?
Ook deze keer ben ik onder de indruk. Als ik Groenenberg vraag met wie JCI heeft samengewerkt dan besef ik dat het maatschappelijk draagvlak voor ‘water’ breed is. Want van de overheid zoals het ministerie van Verkeer en Selikor tot aan bedrijven als de PSB Bank en Wanna Go Outdoors droegen hun steentje bij. Dit is een goed teken, mensen.Want ik vind dat het stilstaan bij het nut van water en de rol hiervan in onze samenleving zeker de moeite waard is. Zelfs meer dan thema’s als ‘energie en afval’, want een dag zonder water is een dag niet geleefd.

Meer informatie: http://www.facebook.com/pages/Festival-di-Awa/107125949364328#!/pages/Festival-di-Awa/107125949364328

Huntu Kòrsou

Ir. Shakti-Aroena Lakhi is voorzitter en medeoprichtster van Huntu Kòrsou. Een stichting die zich inzet voor een ‘better quality of life’ op Curaçao. Meer lezen over dit initiatief: www.huntu-korsou.org en www.facebook.com/HuntuKorsou .

Milieu

Greenpeace tegen teelt genetisch gemodificeerde maïs

In Mexico probeert milieuorganisatie Greenpeace de commerciële teelt van genetisch gemodificeerde maïs via de rechtbank te verhinderen.

Greenpeace diende een klacht in bij het Openbaar Ministerie om te vermijden dat de regering de commerciële teelt van genetisch gemodificeerde maïs zou goedkeuren. De milieuorganisatie wil ‘een strafrechtelijke uitspraak zodat wie de commerciële teelt van genetisch gemodificeerde maïs toestaat, daarvoor de corresponderende straf krijgt’, zegt María Colin, juridisch adviseur van Greenpeace.
In september 2012 dienden de Amerikaanse multinationals Monsanto, Pioneer en Dow zes aanvragen in bij de Mexicaanse overheid om genetisch gemodificeerde maïs op commerciële basis te gaan kweken. Dit over een oppervlakte van 1,7 miljoen hectare.
Volgens de wet op de Bioveiligheid van Genetisch Gemodificeerde Organismen moeten de bedrijven een rapport voorleggen met daarin de resultaten van de vorige, experimentele fases alvorens ze een commerciële licentie kunnen krijgen. Maar hoe die rapportering precies moet, daarover heeft de Mexicaanse overheid nog niets bepaald.

Efficiëntere irrigatie
Greenpeace vraagt niet alleen een verbod op commerciële teelt maar ook een herziening van de goedkeuring van experimentele en proefprojecten, gekoppeld aan een moratorium op genetisch gemodificeerde maïs.

Sinds 2009 heeft de Mexicaanse overheid 177 vergunningen afgeleverd voor proeven met ggo-maïs, goed voor een oppervlakte van 2664 hectare.
Maïs staat centraal in de Mexicaanse keuken en cultuur maar jaarlijks moet het land acht tot tien miljoen ton invoeren, vooral uit de Verenigde Staten. Vorig jaar berekenden Amerikaanse onderzoekers dat Mexico zijn productie gevoelig kan opvoeren zonder biotechnologie maar met een efficiëntere irrigatie. Genetisch gemodificeerde maïs vormt een bedreiging voor de Mexicaanse biodiversiteit en bovendien is niet bewezen dat hij beter bestand is tegen droogte, stelden ze.

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
3. Aansporing; 5. wisselgebruik (lt.); 10. Australisch knaagbuideldier; 12. slechts; 13. bergrug; 16. aalt; 17. koolstofpoeder; 18. coupe; 20. cijfer; 22. soda; 26. scherf van aardewerk; 29. soort weefsel; 30. kokertje van zacht metaal; 31. voelspriet; 34. een gering aantal; 37. bijbelse figuur; 39. Noorse goden; 40. onbeschoft; 42. waarmerken; 43. door elkaar; 45. ruimtelijk; 46. hal van een hotel; 47. schop; 48. gedwee.

VERTICAAL:
1. Niet spreken; 2. vogel; 3. kaartruitertje; 4. machinepistool; 6. veenbagger; 7. familielid; 8. vol stenen; 9. broekophouder; 11. Griekse letter; 14. strafwerktuig; 15. deel van het hoofd; 19. dampen; 21. rivier in Italië; 23. Japanse parelduikster; 24. mollengang; 25. clown; 26. por; 27. scheepstouw; 28. bijbelse figuur; 31. ingrediënt voor een rijsttafel; 32. gokker; 33. soort; 35. naderend; 36. uit welwillendheid geven; 37. open plek in een bos; 38. groet; 40. menigte; 41. muziekteken; 43. van het; 44. deel van een dak.

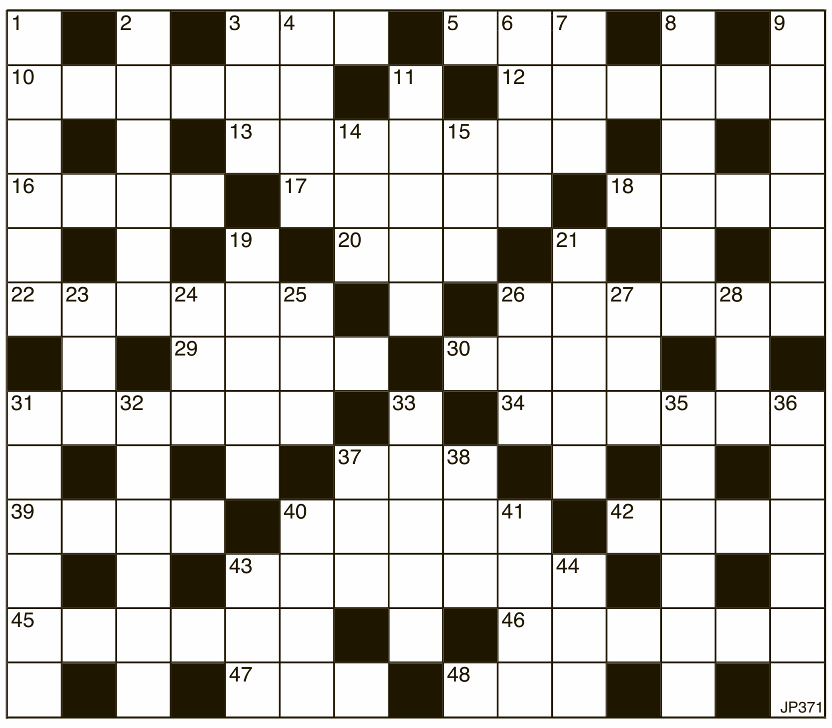

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Joke Le Noble
Casibari 61
Aruba

Soraida Hurtado
Kaya Remiel C-15
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

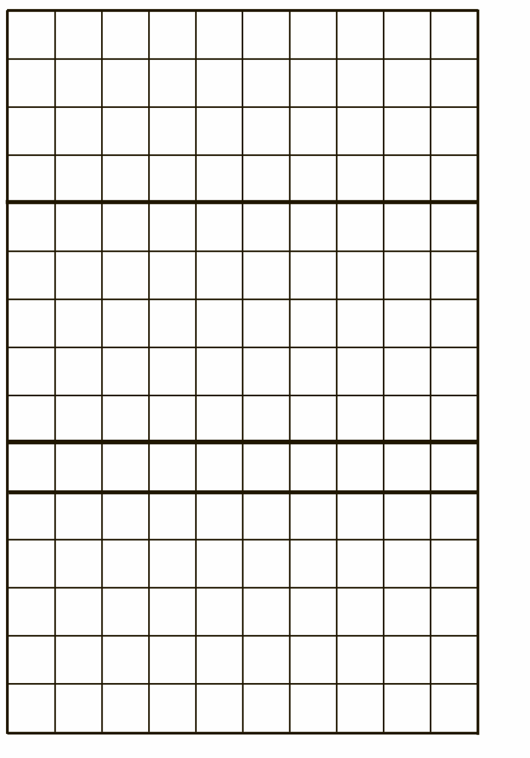

1. Kleur, jam, land in Europa;
2. traag, pilaar, Spaanse peper;
3. inwendig orgaan, koningin, berouw;
4. deel v.d. hals, boomvrucht, grind;
5. dokter, herfstbloem, mond;
6. tocht, voorwerp van spot, kersrood;
7. roofvogel, gewest, slaaf;
8. patroon, luchtbel, gipssoort;
9. rivier in Duitsland, wielerwedstrijd, duister;
10. teug, reuzenbeeld, sjalot.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

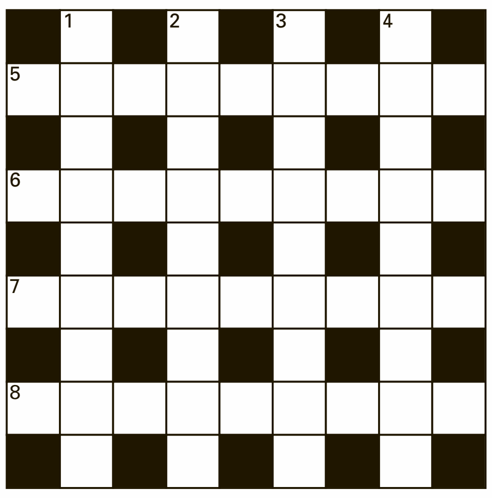

Horizontaal:
5. Streng gescheiden (meubel)groepen (6);
Luidspreker van een gewapend insect (7);
6. Sprekende dieren? (7);
Zit ons hardhandig op de huid (4);
7. Grappig, direct is er vis! (5);
Stoelen onderhouden (6);
8. Duur gebrek? (7);
Armoedig water? (6);

Verticaal:
1. Ongemakkelijk zittende kleding (7);
Dessert voor het grijpen? (5);
2. Geschorst volk (4);
Op haar paard loopt ze door Brazilië (7);
3. We gaan niet terug als het rommelt! (6);
Destijds gevuld met roem (6);
4. Beroep van een Europeaan aan de plas (7);
Een mineraloog weet er alles van (4);

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

S E R E O L V D A A L D K
M I G I N N I Z S O L A A
A R O T A C C A T S R L R
A O K A B M O T F E I B K
L P N E R E N R I E K K R
V R O T E R A S T E S E R
N R E K U L D A I U E D D
E E E D E U M R E P N N N
G T B M I R E N I O E A A
N T L F A E S E P O K R L
O O E A E K L T I L A B N
J P N F I K N N E E M N E
A N E V E W Z E O B A I G
W K A T E R A M R Y N U R
K H N E O P R A H O A D O
S E I V R E S E E H T R M

Beloop
Dekblad
Duinbrand
Elbe
Eren
Feeeriek
Harpoen
Haviksneus
Kleipeer
Krak
Kwajongen
Laadvloer
Larf
Loszinnig
Maretak
Morgenland
Naarmate
Namaken
Poker
Porie
Potter
Rayonleider
Reisduif
Staccato
Theeservies
Tombak
Torenkamer
Vlaams
Zweven

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

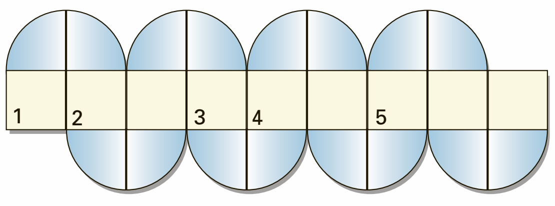

1. Citrusvrucht; **2.** koppotig weekdier; **3.** halt; **4.** stierenvechter; **5.** tak van wintersport.

© Puzzelland/130302

SUDOKU

9	8					2		6
				3	6	8	4	
2	6		8					
7		6		5			1	
		1		9			2	
5	9		7	1				
	5	7			1		6	
					4	7		
	4	9	3					5

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

3	1	8	6	7	5	2	9	4
4	2	5	3	9	8	6	1	7
7	6	9	2	4	1	5	3	8
5	9	2	1	6	7	8	4	3
1	7	4	8	2	3	9	5	6
8	3	6	9	5	4	7	2	1
2	5	1	4	8	6	3	7	9
6	4	7	5	3	9	1	8	2
9	8	3	7	1	2	4	6	5

OPLOSSINGEN VAN VORIGE KEER

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Banaan; 4. sodazeep; 10. tab; 11. nel; 12. rugtas; 14. kenteken; 17. muf; 18. ree; 19. elk; 20. arno; 22. sop; 24. ole; 26. zon; 27. palei; 30. looier; 32. balans; 33. angel; 34. ora; 35. fin; 36. kot; 38. edel; 39. aga; 41. mos; 42. miv; 44. zandauto; 47. renoir; 48. oei; 49. eos; 50. naarling; 51. rouwen. VERTICAAL: 1. Bureaula; 2. negenoog; 3. aram; 4. sak; 5. oberon; 6. ante; 7. zee; 8. elke; 9. punk; 13. suf; 15. nep; 16. elzen; 21. olien; 22. soort; 23. balie; 25. eel; 27. paf; 28. landbouw; 29. isoleren; 31. onega; 34. oosten; 36. kou; 37. oir; 39. azen; 40. anoa; 41. mail; 43. velo; 45. der; 46. oog. **Crypto-overlapper:** Horizontaal: 5. Schaardos; 6. puttentje; 7. spotterts; 8. bijwoorden. Verticaal: 1. Schulplijn; 2. pastation; 3. grandeuro; 4. hopjutten. **Anagram:** 1. balk-kabel-Beklag; 2. riet-trien-Rinket; 3. kers-sterk-Estrik; 4. raak-karaf-Afrika; 5. kier-Griek-Keurig; 6. peer-peper-Pieper; 7. ding-nodig-Onding; 8. druk-kruid-Indruk; 9. unie-nieuw-Nieuws; 10. teer-renet-Tiener Eindoplossing: BREAKPOINT. **Woordzoeker:** Veldlopen **Puzzelslang:** 1. Snip; 2. ploegen; 3. nood; 4. demeter; 5. repelen. Het sleutelwoord luidde: SPENDEREN.

Pastamaaltijd

Tekst: Miriam de Windt

Voor de liefhebber is een pastamaaltijd altijd een goed idee. Behalve gemakkelijk en smakelijk, is pasta ook een van de belangrijkste ingrediënten in de mediterrane keuken. Dit is de keuken van het Middellandse Zeegebied en bestaat onder meer uit verschillende keukens uit Spanje, Italië, Portugal, Griekenland en Zuid-Frankrijk.

Versheid, kwaliteit en puurheid van de levensmiddelen staan voorop. De mediterrane keuken of het mediterraan dieet wordt beschouwd als één van de gezondste en voorkomt onder meer hart- en vaatziekten, omdat het eetpatroon vooral bestaat uit vis, olijfolie, zeevruchten, verse groenten en fruit, peulvruchten, noten en mager vlees. Allemaal vers en van hoge kwaliteit. Koolhydraatbronnen zijn pasta en rijst.

Pasta is verder ook populair bij sporters. De complexe koolhydraten in pasta worden afgebroken in het lichaam en omgezet in energie. Pasta eten vóór wedstrijden moet het uithoudingsvermogen verbeteren. Mythe of werkelijkheid? Tja... als u heilig ergens in gelooft schijnt het ook te helpen.

Spaghetti met gorgonzolasaus levert rijkelijk vetten, verzadigde vetten, cholesterol, kalk, vitamine A en B2 en zijn afkomstig van de slagroom, gorgonzola en boter. In mindere mate geleverd, maar toch een belangrijke bijdrage voor de DAH: calorieën, eiwitten, koolhydraten, ijzer en B1. Deze voedingsstoffen worden geleverd door gorgonzola, spaghetti en ook weer de slagroom. De gorgonzola, slagroom en boter kunt u vervangen door minder vetten, cholesterol en calorieën. In plaats van gorgonzola zou u schapen- of geitenkaas kunnen gebruiken of belegen Goudse kaas. De smaak van de saus zal wel anders zijn. In plaats van slagroom kunt u koffiemelk of volle melk gebruiken. Boter kunt u helemaal weglaten.

Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.
T 889-1788
C 520-6932
E mdewindt@scarlet.an.

Pasta

Pasta wordt gemaakt van water en meel van een eiwitrijke tarwesoort die harde tarwe wordt genoemd. Op de verpakkingen staat 'durum wheat'. Pasta kunt u krijgen in gedroogde vorm of vers, in allerlei vormen en diktes cq groottes, zelfs ook gevuld (ravioli, tortellini).Volkorenpasta wordt gemaakt van 100 procent volkorenmeel. Het is een betere bron van voedingsvezels en vitamine B1 (thiamine)- die nodig is om koolhydraten om te zetten in energie. Beide soorten pasta, van witmeel en van volkorenmeel, kunnen verrijkt zijn met eieren en te verkrijgen met bepaalde ingrediënten zoals spinazie, tomaten en kruiden om het deeg kleur en smaak te geven.

Tot nu toe had ik het alleen maar over de positieve aspecten van pasta. Helaas zijn er ook aandachtspunten, mede door de tarwe waarvan de pastasoorten zijn gemaakt. Om twee belangrijke redenen dient u te letten op het eten van tarweproducten. Namelijk, om de gluten die het bevat en omdat er veel gemanipuleerd wordt met tarwe.

Durum tarwe bevat meer gluten dan gewone tarwe. Indien u gevoelig bent voor gluten, is het niet aan te raden om pasta frequent te eten, zoals de geest van dit artikel tot nu toe u heeft doen geloven. Met betrekking tot manipulaties met tarwe, deze begint vanaf het zaad. De zaden worden behandeld met insecticiden en schimmelwerende middelen vóórdat ze geplant worden! U kunt al raden hoeveel manipulaties en chemische stoffen nog volgen: chemische bemesting, nog meer pesticiden tijdens de groei van het koren, groeimiddelen, chemische stoffen tijdens opslag en verwerking.... Al met al, al deze manipulaties kunnen de oorzaak zijn van de toenemende intolerantie en allergieën voor gluten en voor tarwe die wij tegenwoordig zien. Kies het liefst voor glutenvrije pastasoorten. En er zijn steeds meer producten op de markt waarbij vermeld wordt of er wel/niet gemanipuleerd werd.

Kaas is een belangrijke smaakmaker in veel pastagerechten.

Sauzen en kaas bij pasta

Pasta zonder saus noch kaas, is als een huis zonder inboedel. U ziet de potentie, maar het is er kaal en saai. Een lekkere saus en/of kaas, of beter nog... saus én kaas en iedereen begint te watertanden. Indien u het mediterrane dieet thuis wilt nabootsen, dienen sauzen en kaassoorten vers, puur en van hoge kwaliteit te zijn. Maak zelf uw saus. Gebruik kant en klare sauzen uitsluitend als ze biologisch zijn, om chemische stoffen te mijden. Immers, via de tarwe van de pasta krijgt u door manipulaties al genoeg binnen. Gezien de obesitas-, hart- en vaatziekten problematiek, is ook letten op de soort vetten en zout zeker geen overbodig advies.

Kaasbereiding is een verhaal op zich waard. Interessant, informatief, een ware openbaring. Ik raad iedereen aan hierover meer informatie te zoeken. Termen als 48+, wrongel, rijpen en jong belegen kunnen worden duidelijk en u kunt bewuster kaassoorten kiezen in uw voeding. U kunt dan ook niet meer worden misleid door informatie op etiketten van kaas en kaasproducten. Kaassoorten worden ingedeeld naar de melksoort waarvan deze gemaakt is, volgens vetpercentage, afkomst, fabricageproces en volgens bepaalde 'familie'. Gorgonzola is van Italiaanse afkomst en van de familie der blauwschimmelkazen, gemaakt van volle koemelk. Gorgonzola is geschikt als nagerecht, maar wordt ook gebruikt voor pasta-sauzen en pizza's.

Om blauwschimmelkaas te maken wordt een schimmel toegevoegd na het persen van de kaaswrongel. De schimmel zorgt voor de blauwe aders en typische smaak. Wacht even... schimmel in mijn voedsel? Jaaa, vele kaassoorten worden gemaakt met een soort schimmel. Iedereen die last heeft van een of andere vorm van schimmelinfectie, kan geen kaas eten. Vreselijk jammer, maar waar!

Voedingswaarde voor een 1-persoonsportie

Voedingsstoffen	Hoeveelheid	% DAH
Calorieën/ kJoules	579/2432	29%
Natrium	229 mg	12%
Eiwitte	16 g	16%
Kalk	183mg	26%
Vetten	37 g	55%
IJzer	1.5 mg	10%
Verzadigde vetten	21g	105%
Vitamine A	365 mcg	41%
Vitamine B1	0.1 mg	10%
Vitamine B2	0.2mg	17%
Vitamine C	4 mg	6%
Cholesterol	102 mg	37%
Koolhydraten	47 g	19%
Voedingsvezels	2 g	5%

De percentages zijn berekend op basis van 2000 calorieën (8400 Kjoules) per dag, voor een gezonde volwassene.

Kook mee met May

Spaghetti met gorgonzola

Voorgerecht voor 4 personen

Ingrediënten:
1 rijpe tomaat, vel en zaadjes verwijderd
1 cup slagroom
2 tenen knoflook, gepeld en gehakt
120 gram gorgonzola-kaas, in stukken gesneden
Zout, naar smaak
Cayennepeper, naar smaak
250 gram spaghetti
2 eetlepels ongezouten roomboter, op kamertemperatuur
1 eetlepel fijn gehakte verse peterselie

Bereidingswijze:
De tomaat in de keukenmachine pureren. In een schaaltje doen, apart houden. De room aan de kook brengen. De knoflook toevoegen en 10 minuten op een laag pitje onder af en toe roeren laten pruttelen. De gorgonzolakaas en een halve cup van de warme saus in de keukenmachine mengen. De rest van de room toevoegen en er een gladde saus van maken. Afmaken met zout en cayenne naar smaak.

De spaghetti koken volgens de aanwijzingen op de verpakking. De saus weer warmen en de tomaat en boter toevoegen. De spaghetti laten uitlekken, in een schaal doen en de warme saus er luchtig doorscheppen. Met de peterselie bestrooien.
Direct serveren.

Eet smakelijk,
May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Louis Guntrum Riesling Royal Blue

Druivensoort:	Rheinhessische Riesling
Streek:	Rheinhessen
Kleur:	Lichtgeel met witte gloed
Geur:	Goutte de Petrol en meloen
Smaak:	Zoete vruchten en mineralig

Duitsland maakt zoveel diversiteit aan wijnen. Vooral de Rieslings zijn erg bekend en gewaardeerd in de hele wereld door wijnliefhebbers.
Deze Louis Guntrum Riesling wordt gemaakt in Rheinhessen, het grootste wijnbouwgebied van Duitsland met bekende plaatsen als Mainz en Wiesbaden.
Het fijne aan de wijn is dat hij breed inzetbaar is. Door de combinatie van zoete, kruidige en mineralige tonen gaat de wijn goed bij het lichtzoute van blauwaderkazen, maar ook bij oriëntaalse gerechten zoals nasi goreng en gerechten met gember of rode peper. Deze Riesling maakt het dan wat milder en zorgt dus voor een betere balans tussen de uitgesproken smaken en de wijn. Probeer maar eens zou ik zeggen.

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store Licores Maduro en uw favoriete supermarkt!

Het genot van wijn

Bij Duitsland denken veel mensen nog steeds aan eenvoudige, zoete, witte wijnen. Maar dat beeld klopt allang niet meer. Duitsland produceert namelijk zeer wijd uiteenlopende wijnen, waaronder veel droge soorten.

Tekst: Erik van Kampen

Duitsland, land van Riesling en Eiswein

Naast witte wijnen komen er ook veel rode wijnen uit dit land: maar liefst één op de drie geproduceerde flessen is rood. De variatie aan wijnbouwgebieden, klimaat, bodem en druivenrassen in Duitsland is enorm. De wijnliefhebber kan dan ook kiezen uit een breed scala aan veelzijdige Duitse kwaliteitswijnen.

Duitsland kent een rijke traditie als wijnland. Al zo'n 2.000 jaar geleden introduceerden de Romeinen de wijnbouw in het land. De eerste wijngaarden werden aangelegd op de steile hellingen van het Moezeldal en later ook langs de oevers van de Rijn. Na de val van het West- Romeinse rijk in 476 hielden vooral kloosters zich met de wijnbouw bezig. In de late middeleeuwen was het areaal beplante hectaren zelfs drie keer zo groot als tegenwoordig. Aan het eind van de 19e eeuw leidden nieuwe inzichten in wijnbouw, vinificatie en keldertechniek tot belangrijke vernieuwingen.

Een hoger kwaliteitsniveau en grote exportsuccessen waren het gevolg. Een kenmerkend fenomeen van de Duitse wijnbouw werd het kruisen van druivenrassen, wat veel nieuwe smakelijke wijnen opleverde. In de eerste helft van de 20e eeuw ging het minder goed met de Duitse wijnbouw. Pas na de Eerste en Tweede Wereldoorlog, tussen 1950 en 1990, is er een meer opwaartse trend in de wijnbouw te ontdekken.

Voor het karakter van Duitse wijnen zijn drie elementen bepalend. Allereerst is dat het relatief koele, maar toch milde klimaat, dat zeer geschikt is voor de wijnbouw. Minstens zo belangrijk is de ligging van de wijngaarden op steile hellingen langs rivieren en meren, waardoor de druiven meer zon en warmte krijgen.
De warmte wordt namelijk gereflecteerd door het water. Ook de bodem speelt een grote rol. Leisteen vormt bijvoorbeeld een uitstekende ondergrond voor de Riesling-druif. Elke regio heeft een andere bodemsamenstelling, die voor andere druiven geschikt is.

13 wijnbouwgebieden

Het Duitse wijnbouwareaal beslaat iets meer dan 100.000 hectare. Het areaal bestaat uit 13 wijnbouwgebieden (Anbau-gebiete), waarvan er 11 in het zuidwesten van het land liggen: Ahr, Mosel-Saar-Ruwer, Mittelrhein, Rheingau, Nahe, Rheinhessen, Hessische Bergstrasse, Franken, Württemberg, Pfalz en Baden.

De laatste twee regio's, Saale-Unstrut en Sachsen, liggen veel oostelijker, op het grondgebied van de voormalige DDR. Het aantal hectaren wijngaard verschilt sterk per regio. Rheinhessen en Pfalz zijn de grootste gebieden, gevolgd door Baden, Mosel-Saar-Ruwer en Württemberg. De Rijn, Moezel, Main en Neckar zijn de belangrijkste rivieren waarlangs deze wijnregio's liggen.
De Anbau-gebiete zijn tevens weer onderverdeeld in Bereiche (districten), die weer bestaan uit Grosslagen (een aantal wijngaarden) en Einzellagen (één specifieke wijngaard).

Het wijngebied Mittelrhein in Duitsland.

De Duitse wijnbouwers hebben altijd vastgehouden aan het verbouwen van min of meer inheemse druivenrassen, zowel oorspronkelijke als gekruiste. De belangrijkste witte druivenrassen zijn riesling en silvaner.

De meest aangeplante druif in Rheingau en Mosel-Saar-Ruwer is de riesling.
De kwaliteitswijnen uit de 13 gebieden komen van rijpere druiven en voldoen aan de hoge kwaliteitsnormen van de strenge Duitse wijnwetgeving.

Zes predicaatvermeldingen geven oplopend het suikergehalte van de geoogste druif aan:
Kabinett: licht en droog.
Spätlese: late oogst, geconcentreerder dan Kabinett, maar kan droog zijn.
Auslese: volrijpe druiven, vaak omschreven als 'uitgezochte oogst'.
Beerenauslese: speciaal geselecteerde overrijpe druiven, vaak aangetast door edele rotting.
Trockenbeerenauslese: druiven aangetast door edele rotting.
Eiswein: voor Eiswein worden de druiven in bevroren toestand geplukt en geperst.

À Votre Santé

Erik van Kampen is sommelier bij Licores Maduro.

Curaçao, Zuid-Afrika, Suriname

Hugenoten in diaspora

De protestantse hugenoten vonden aansluiting bij de 'Nederduitse' gereformeerden in Zuid-Afrika, hier in Franschhoek.

Namen als Joubert en Beaujon kom je op Aruba en Curaçao tegen in het bedrijfsleven, maar ook in de ledenlijst van protestantse kerken. Deze families stammen af van Franse hugenoten, vluchtelingen die in de zeventiende eeuw de wijk namen naar Nederland en naar Nederlandse koloniën zoals de Antillen, Suriname en Zuid-Afrika. Daar vonden ze, net als joden, godsdienstvrijheid.

Tekst en foto's: Marius Bremmer

In het Zuid-Afrikaanse Franschhoek streken veel hugenoten neer. Ze vermengden zich met de lokale bevolking. Veel 'kleurlingen' in Zuid-Afrika stammen dus af van Franse hugenoten. In het stadje Franschhoek is een hugenotenmonument, een mooie achtergrond voor een bruidspaar. Door het werk van de Zwitserse kerkhervormer Johannes Calvijn, wendden veel Fransen zich in de 16e en 17e eeuw af van de rooms-katholieke kerk. De Franse 'Calvinisten' werden hugenoten genoemd. In het voornamelijk katholieke Frankrijk braken rond 1562 bloedige godsdienstoorlogen uit tussen de gevestigde rooms-katholieke orde en de nieuwe protestanten. Hierbij werden vele protestantse tegenstanders vermoord. Vooral de bloedige zogenoemde 'Bartholomeusnacht' in 1572 kostte veel hugenoten het leven.

Edict van Nantes

Aan het eind van de vervolgingen, op 13 april 1598, vaardigde de Franse koning Hendrik uiteindelijk het 'Edict van Nantes' uit. Dit gaf de hugenoten hun zo begeerde vrijheid van godsdienst. Koning Hendrik was zelf een voormalig hugenoot. Hij had zich echter tot het katholieke geloof moeten bekeren, anders verloor hij zijn rechten op de Franse troon.

Een brug in Zuid-Afrika over de droge rivierbedding die is genoemd naar Jan Joubert: een hugenotennaam die ook op Curaçao voorkomt.

Hugenoten in Suriname

Het verhaal van een Surinaamse hugenotenfamilie wordt beschreven in de beroemde historische roman De stille plantage (1931) van de Surinaamse schrijver Albert Helman. Veel later spelen hugenoten ook een hoofdrol in de roman Ma Rochelle Passée, Welkom El Dorado (1996) van Cynthia McLeod. De roman vertelt de geschiedenis van een hugenotenfamilie die in het 19e-eeuwse Suriname steeds meer 'gekleurd' raakt. De plantagekolonie is in verval, in 1863 wordt de slavernij afgeschaft. In 1873 komen er Brits-Indische contractarbeiders en nog later leeft het land op door de goldrush. De roman volgt de familie Couderc en hun slaven in hun wel en wee. In al de onderlinge verbintenissen wordt duidelijk hoe zeer afkomst en dus huidskleur deze steeds Surinaamser wordende familie bepalen.

De hugenoten kregen het recht hun geloof uit te oefenen en in een paar Zuid-Franse steden kregen ze garnizoensrecht: ze bouwden er forten. Koning Hendrik wilde op deze manier een einde maken aan de bloedige godsdienstoorlogen. Vanaf toen kregen de hugenoten gewetensvrijheid in heel Frankrijk en volledige burgerrechten zoals vrije handel, erfrecht, toegang tot ambten en onderwijsinstellingen. Ook kregen ze het recht godsdienstoefeningen te houden in kerken of kastelen, behalve in Parijs. In de streek Languedoc waren de hugenoten zelfs in de meerderheid.

Even leek het goed te gaan. Maar dat was niet van lange duur. Kardinaal de Richelieu, een Franse geestelijke en staatsman, ontnam de hugenoten in het jaar 1629 een groot deel van hun pas verkregen rechten. De hugenoten waren volgens hem samenzweerders en vaak betrokken bij opstanden. Het ging van kwaad tot erger, en er kwam grote druk op de toenmalige koning Lodewijk XIV. Uiteindelijk vond hij geen andere uitweg meer dan het Edict van Nantes weer in te trekken. De hugenoten werden ontslagen uit openbare ambten, verstoten uit gilden en protestantse scholen werden opgeheven. Daarnaast moesten ze onterecht hoge belastingen gaan betalen. Vanaf toen, in 1685, waren de hugenoten vogelvrij verklaard. Ze vluchtten massaal naar Nederland, Engeland en de Kanaaleilanden om zo te ontkomen aan hun vervolging. Daarna waaierde men uit naar andere protestantse landen als Zwitserland, Zuid-Afrika, Suriname en Curaçao. Een groep hugenoten stichtte in Amerika in 1689 de stad New Rochelle, in de buurt van New York. In deze stadsnaam weerklinkt de echo van de Franse stad La Rochelle. Vele emigranten stichtten elders aparte Franstalige kerkgemeenten, zoals de 'Waals Hervormden' in Nederland.

In het stadje Franschhoek is een hugenotenmonument, een mooie achtergrond voor een bruidspaar.

Tussen 1680 en 1720 ontvluchtten waarschijnlijk zo'n 150.000 Franse protestanten hun vaderland. Ongeveer 35.000 à 50.000 van deze hugenoten kwamen naar Nederland. Veel Nederlandse steden waren blij met deze vluchtelingen vanwege hun geld, kennis en contacten. Door hun komst kreeg de economie een stevige impuls. De hugenoten kregen dan ook allerlei gunstige rechten. Velen maakten carrière. Onder hen was de architect Daniel Marot. Hij introduceerde de barokstijl in Nederland en ontwierp onder meer het trappenhuis van Paleis Het Loo bij Apeldoorn, door stadhouder Willem III bedoeld als tegenhanger van het paleis van Versailles van Lodewijk XIV. Dat was immers een grote rivaal van de protestantse Willem in de Europese politiek van die tijd. Marot ontwierp ook een aantal fraaie Haagse woonhuizen aan het Lange Voorhout en de Vijverberg. Hij was de ontwerper van de Trèveszaal van het Haagse Binnenhof. Toen na enige tijd bleek dat de migranten niet allemaal rijk waren, kwam er kritiek los. Bovendien werden de vluchtelingen belachelijk gemaakt om de manier waarop ze gekleed gingen en vanwege hun spraak. De Nederlanders vonden de Franse nieuwkomers wuft en arrogant. Daar kwam bij dat ze lang vasthielden aan de Franse taal in hun eigen (Waalse) kerken en ze trouwden binnen hun eigen kring. Pas decennia later veranderde dit. Franse namen kregen toen een Nederlandse vertaling. La Blanche werd De Wit; de familie Toquet heette voortaan Tokkie. Tegenwoordig staan Tokkies in Nederland bekend als volks en onaangepast, ooit was het een deftige en Franssprekende familie.

'Kwade geest'

Tot slot: er zijn vele verklaringen voor de benaming 'hugenoot'. Het zou kunnen dat het te maken heeft met ene Besançon Hugues. Hij was de leider van een opstand in het Zwitserse Genève. Het woord hugenoten zou ook kunnen afstammen van het Franse woord 'hugon'. Dit Franse woord betekent zoveel als 'kwade geest'. De katholieken gebruikten het in eerste instantie als scheldwoord. Later namen de protestanten de naam zelf over. Volgens versie drie zou het woord hugenoot dan weer een verbastering van het Duitse woord Eidgenossene zijn. Met dit woord wilden de Franse rooms-katholieken het niet-Franse karakter van het protestantisme benadrukken.

Pas veel later, in 1848, ontstond er weer voorzichtig een gereformeerde kerk in Frankrijk zelf. Deze kreeg een extra impuls na de Eerste Wereldoorlog, toen Elzas-Lotharingen bij Frankrijk werd gevoegd. Vandaag de dag heeft de Église Réformée de France zo'n 350.000 leden.

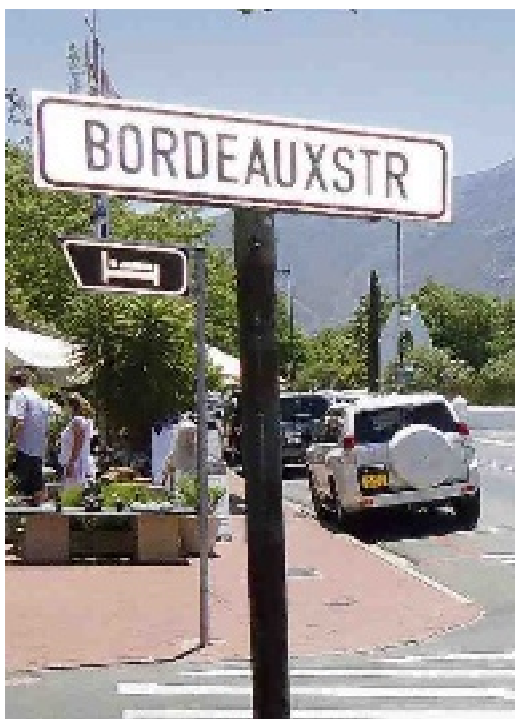

De Bordeauxstraat.

Hugenoten in Zuid-Afrika

Een belangrijke groep hugenoten vertrok naar Zuid-Afrika. Daar werden ze door de Nederlandse heersers verspreid om beter te integreren in de bestaande kolonie. Toch valt in plaatsen als Stellenbosch en Franschhoek bij Kaapstad duidelijk de Franse sfeer te proeven. Daar staat ook een monument en een museum voor de hugenoten. Straatnamen werden vernoemd naar Franse steden. De blanke Afrikaners (voor ongeveer een vijfde) en de gemengde 'kleurlingen' van Zuid-Afrika stammen voor een niet onbelangrijk deel van de hugenoten af. Dat blijkt ook uit hun achternamen als Terblanche, Viljoen, De Klerk, Marais, Du Plessis, Du Preez, De Villiers, Du Toit, Labuschagne of Naudé. Zuid-Afrika heeft onder meer het ontstaan van haar wijncultuur in grote mate aan de hugenoten te danken.

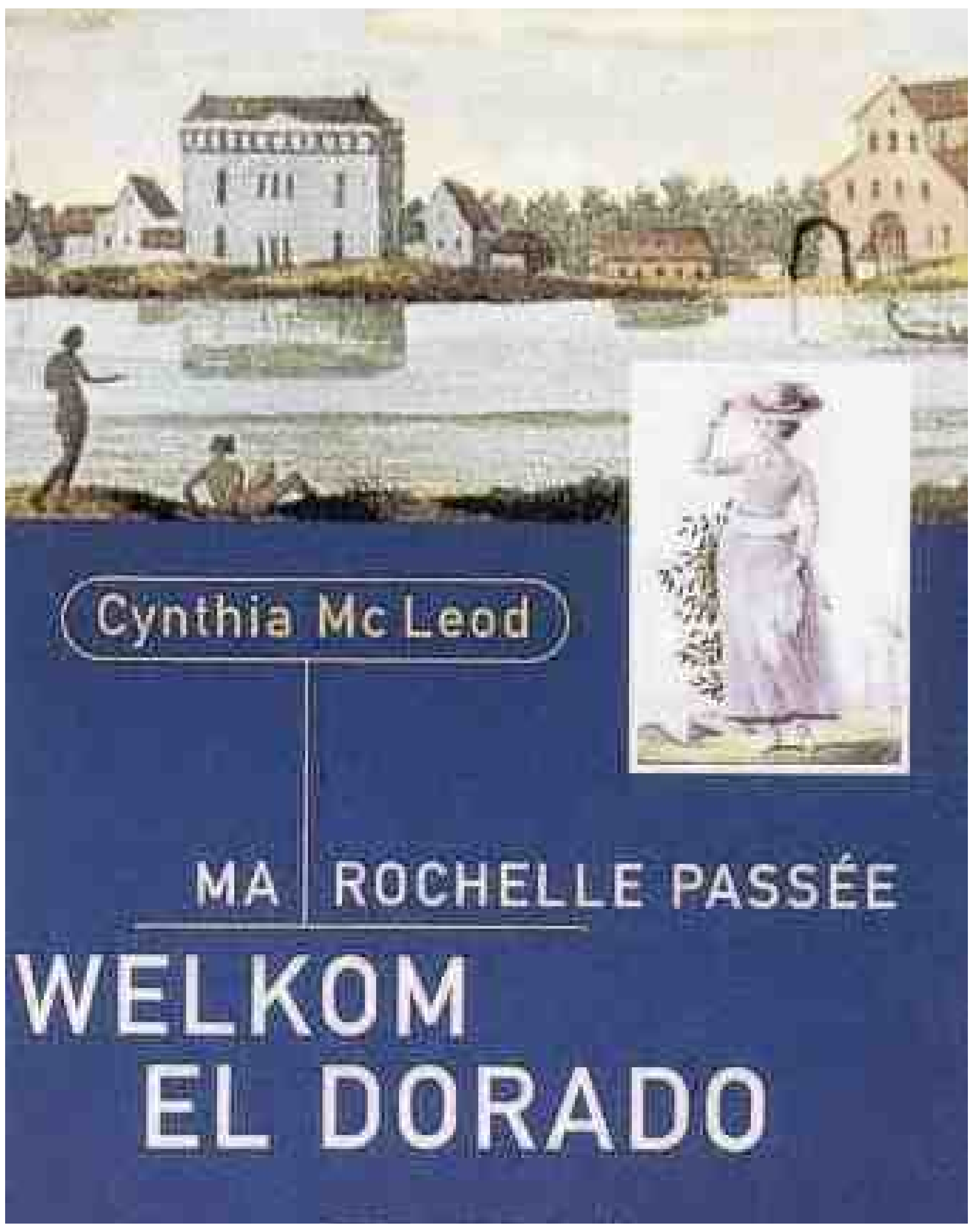

Boekomslag van de roman van Cynthia MacLeod over hugenoten in Suriname.

Recht

Koop breekt geen huur

Stel: u huurt een woonhuis of bedrijfspand. De verhuurder deelt u mede dat hij het pand heeft verkocht en dat het pand daarom moet ontruimen en verlaten. Maar is dat ook zo? Er bestaat toch een uitdrukking 'Koop breekt geen Huur'?

Tekst: Susanne Pendjol-Klarenbeek

De wet bepaalt in artikel 7:226 van het Burgerlijk Wetboek ['BW'] dat in geval van overdracht van de verhuurde zaak waarop de huurovereenkomst betrekking heeft, de rechten en verplichtingen van de verhuurder uit die overeenkomst overgaan op de verkrijger van de verhuurde zaak ('de nieuwe verhuurder'). De huurovereenkomst eindigt dus niet door de verkoop ('de overdracht') van de verhuurde zaak. Het is dus niet nodig om een nieuw huurcontract te tekenen.

Artikel 7:226 BW geldt niet alleen in het geval van verkoop van de verhuurde zaak. Indien de verhuurde zaak op andere wijze wordt overgedragen, zoals door ruil, legaat of schenking en door de vestiging van beperkte rechten (zoals erfpacht of vruchtgebruik) eindigt de huurovereenkomst niet.

Ontbinden
Alleen de rechten en verplichtingen van de verhuurder uit de huurovereenkomst die na de overdracht opeisbaar worden, gaan over op de nieuwe verhuurder. De rechten en verplichtingen die reeds voor de overdracht opeisbaar waren, blijven bij de oorspronkelijke verhuurder. Heeft de huurder bijvoorbeeld een huurachterstand laten ontstaan die dateert van vóór de overdracht van de verhuurde zaak, dan kan alleen de oorspronkelijke verhuurder (en dus niet de nieuwe verhuurder) de huurder nog aanspreken tot betaling van de achterstallige huurpenningen. De oorspronkelijke verhuurder kan na de overdracht de huurovereenkomst echter niet meer ontbinden vanwege deze huurachterstand, om de simpele reden dat hij geen partij meer is bij deze overeenkomst. De nieuwe verhuurder kan slechts ontbinden op grond van een na de overdracht van de verhuurde zaak door de huurder gepleegde wanprestatie, en dus niet vanwege het feit dat de huurder in het verleden (vóór de overdracht) een huurachterstand heeft laten ontstaan.

Huurovereenkomst
Gaan altijd alle rechten en plichten die in de huurovereenkomst zijn opgenomen over op de nieuwe verhuurder? Nee, dat is niet altijd het geval. De nieuwe verhuurder volgt de oorspronkelijke verhuurder slechts op in de rechten en verplichtingen die onmiddellijk verband houden met de huurovereenkomst. Zo gaan bedingen in de huurovereenkomst die van persoonlijke aard zijn, zoals een voorkeursrecht van koop, of bijvoorbeeld een afspraak dat de verhuurder tijdens vakanties van de huurder de plantjes water geeft, niet over op de nieuwe verhuurder. Bedingen die onmiddellijk verband houden met de huurovereenkomst, en dus altijd overgaan op de nieuwe verhuurder, zijn bijvoorbeeld huurprijsbedingen (specifieke afspraken over hoogte van de huurprijs en de wijze van betaling), maar ook de waarborgsom. Deze kan de huurder aan het einde van de huur terugvorderen van de nieuwe verhuurder.

Let op: artikel 7:226 BW is van dwingend recht in geval van huur van woonruimte of bedrijfsruimte (of een gedeelte daarvan). Dat betekent dat partijen in de huurovereenkomst niet van deze wettelijke bepaling mogen afwijken.

Nieuwe Landsverordening
Onder het oude huurrecht bestond wel de mogelijkheid om in de huurovereenkomst een beding op te nemen, inhoudende dat de huurovereenkomst wel zal eindigen in geval van verkoop van de verhuurde zaak. Met het in werking treden van de Landsverordening Huur per 1 januari 2012 is een dergelijke bepaling nu vernietigbaar. Met de invoering van artikel 7:226 BW zijn de rechten van de huurder in Curaçao dus nog meer beschermd.

Mr Susanne Pendjol-Klarenbeek is als advocate werkzaam bij SMS Attorneys at Law en is onder meer gespecialiseerd op het gebied van huurrecht.

Mens & Werk

Functiebeschrijvingen

Als organisaties groeien ontstaan er steeds meer verschillende functies. Dit komt omdat taken van een functie uit de begintijd van een organisatie zich door de groei tot een specialisatie of een aparte complete functie ontwikkelen.

Tekst: Judice Ledeboer

Het kan dus voorkomen dat een organisatie in de begintijd één of twee mensen heeft die de administratie bijhouden of de verkoop doen, maar dat er tegenwoordig meer mensen voor nodig zijn.

Die mensen werken dan ook in verschillende richtingen met andere activiteiten en verantwoordelijkheden. Daar zijn dikwijls ook andere opleidingen voor nodig omdat andere kennis en vaardigheden nodig zijn. Zo ontstaan 'afdelingen', zoals een afdeling verkoop en een administratie-afdeling. Een goede structuur is nodig en er worden functiebeschrijvingen noodzakelijk om het werk goed te kunnen verdelen, zodat iedereen weet wat er van hem of haar wordt verwacht en op welke wijze het werk moet worden uitgevoerd. In een functiebeschrijving worden taken en verantwoordelijkheden vastgelegd. Het is belangrijk om niet alleen te kijken naar het verleden of de huidige situatie, maar ook om rekening te houden met toekomstige ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de taakinhoud en de persoonsvereisten. Tegenwoordig verandert er in de maatschappij van alles en daardoor ook op het werk en alles gebeurt in hoog tempo, zodat het soms niet meer bij te houden is wat de werkzaamheden van een persoon in een bepaalde functie moeten zijn en welke competenties hij of zij daarvoor nodig heeft.
Functiebeschrijvingen zijn in eerste instantie nodig om de taken en verantwoordelijkheden van het personeelslid te bepalen en ze worden ook gebruikt voor selectie, plaatsing en bij bevorderingen. Maar aangezien werkzaamheden veranderen omdat werk gedigitaliseerd wordt of al is of er komen taken bij of vallen weg of taken worden door andere afdelingen overgenomen, verandert ook de inhoud van functies. Hierdoor zijn functiebeschrijvingen vaak niet meer up-to-date. En dit kan tot problemen leiden.

Er zijn namelijk werknemers die nogal star de inhoud van een functiebeschrijving volgen en niet bereid zijn om andere werkzaamheden te doen dan die die in de functiebeschrijving staan. Aanpassing van de functiebeschrijving is dan noodzakelijk, maar dat kan ook weer tot problemen leiden omdat de werknemer niet akkoord wil gaan met de nieuwe werkzaamheden. De medewerker, die niet meewerkt, zegt dat hij is aangenomen in die functie met bepaalde werkzaamheden en dat hij andere werkzaamheden niet wil doen, omdat die hem niet liggen. De nieuwe werkzaamheden kunnen echter vaak worden aangeleerd door een training te volgen, maar ook dat wil die 'starre' werknemer niet, om welke reden dan ook. De werkgever zal dan moeten kijken of er intern een andere functie is die past bij de kennis, ervaring en aanwezige competenties van de werknemer. Als ook dat niet mogelijk is zit er niets anders op om samen tot een goede oplossing te komen. Het komt echter voor dat de werknemer zich dan allang ziek gemeld heeft en dan zit de werkgever met een kracht die niets presteert, terwijl hij toch voor die persoon moet betalen. Dit zijn situaties die geregeld voorkomen en dan zitten werkgevers met de handen in het haar hoe dit probleem op te lossen. Dit soort situaties stagneren de doorstroom bij een organisatie en daar lijdt iedereen onder.

Dat is dan ook de reden dat er werkgevers zijn die geen functiebeschrijvingen willen voor de functies binnen hun bedrijf. Ze willen voorkomen dat werknemers de punten in een functiebeschrijving te star volgen en niet bereid zijn om ook af en toe andere werkzaamheden te verrichten. Werkgevers vragen van hun werknemers loyaliteit naar het bedrijf toe en dat is nog weleens ver te zoeken.

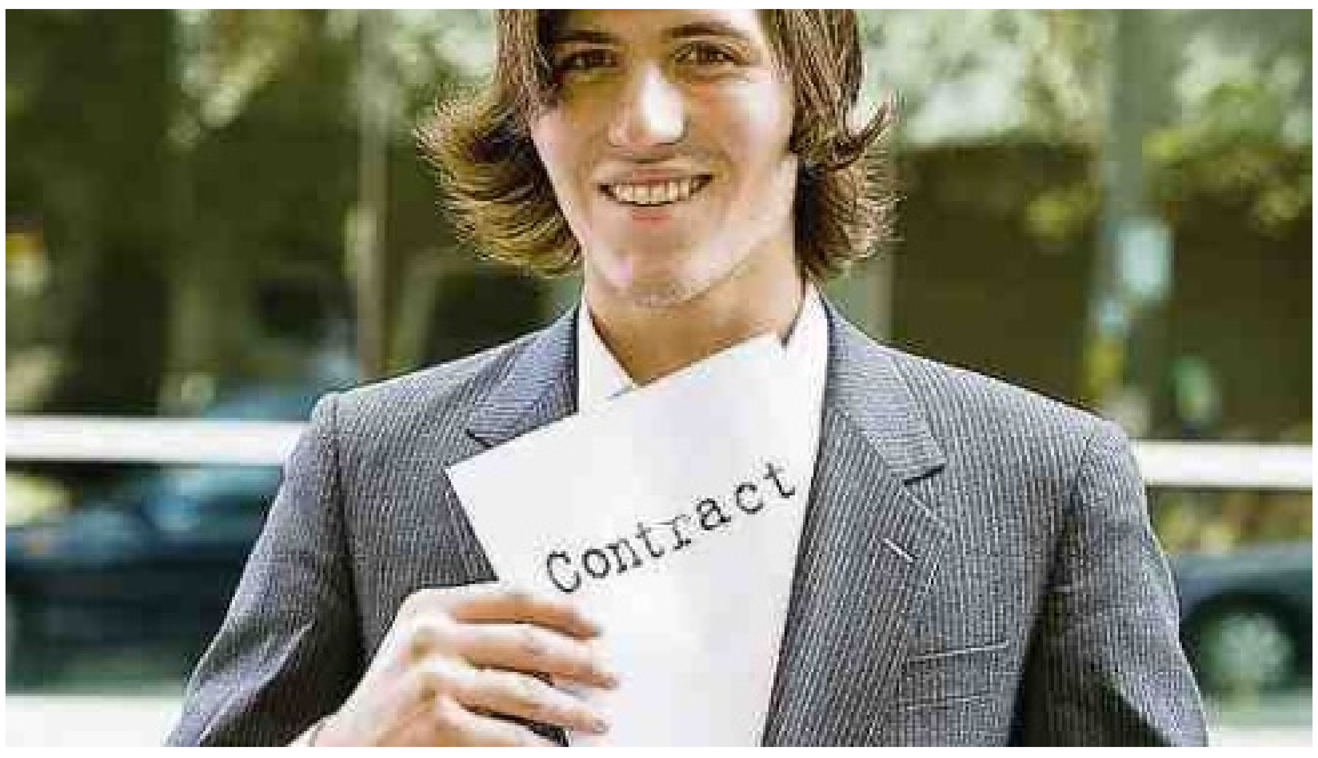

Functiebeschrijvingen worden ook gebruikt voor selectie van nieuw personeel.

Een functiebeschrijving is eigenlijk meer een leidraad voor werkgever en werknemer en heeft als hoofddoel dat medewerkers weten wat er van hen verwacht wordt. Eigenlijk is het vanzelfsprekend dat een werknemer zich loyaal opstelt naar zijn werkgever toe en bereid is om ander werk te doen in tijden van drukte of als er collega's ziek zijn. Het komt voor dat projecten stil liggen omdat er iemand op een bepaalde positie ziek is of met vakantie en niemand zijn werk kan overnemen. Waar ligt dan de fout? Bij de werknemer die er niet is, de collega die het werk niet wil of kan overnemen? Eigenlijk is het simpel. Het ligt aan de werkgever die zijn werknemers niet goed heeft geselecteerd en/of opgeleid en geïnformeerd heeft over de verwachtingen die er zijn op het gebied van de inzet op het werk. Men kan er tegenwoordig niet meer zonder meer vanuit gaan dat werknemers uit zichzelf loyaliteit en daadkracht tonen. Te veel mensen verschuilen zich achter regels en wetten die de werknemer beschermen. In tijden van crisis zal iedereen elkaar moeten helpen, met of zonder functiebeschrijving.

Marketing

Voor wie ook al weer?

"We leven nou eenmaal in een kleurrijke maatschappij. We houden van felle kleuren. En harde muziek. Alles wat we doen, doen we met overgave. En deze advertentie, daar zit geen overgave in. Die is me te saai. Er gebeurt niets. En datzelfde geldt voor die radiocommercial. Die valt toch niet op zo?"

Tekst: Marcel Truyens

Ik keek naar het werk dat op tafel lag en toen naar mijn klant. Een keurige dame in een pak en een blouse. Haar kantoor was - laten we zeggen - zo'n veertig jaar geleden nogal functioneel ingericht en zag eruit alsof haar voorgangers niet allemaal zonder ruzie waren vertrokken. Van een kleurrijke, inspirerende omgeving was niet echt sprake.
Onze creatieve industrie heeft het niet gemakkelijk. En dan doel ik vooral op onze grafische ontwerpers, art directors, copy writers, web designers en alle anderen die zich in deze industrie overeind proberen te houden door steeds te streven naar het beste, het memorabele, het opvallendste, aantrekkelijkste werk. Zij streven naar de ultieme vertaling van een (commerciele) belofte naar creatieve communicatie. Communicatie waarmee een bedrijf of organisatie een unieke plek krijgt in het hoofd van de doelgroeppersoon. Een doelgroeppersoon die soms de consument is of in een ander geval een contactpersoon binnen een bedrijf.
Kijken we naar wat er in de krant, op de radio of op tv verschijnt, dan lijkt het alsof die creatieven zich in het merendeel van de gevallen nergens mee hebben bemoeid. In het geval van communicatie gericht op consumenten kan de kermis niet groot genoeg zijn en in het geval van zogenaamde business to business communicatie is het saaiheid troef. In het eerste geval begrijp ik vaak werkelijk niet waar het over gaat, wat de kernboodschap is en wat ik moet doen; in het andere geval zie ik een hoop geruststellend grijs dat mij de broek evenmin doet bollen. Waar gaat het toch fout?
Ik heb nieuws dames en heren adverteerders. Het gaat nogal eens fout bij u. Nu is het niet mijn gewoonte om mijn klanten en plein public te vertellen wat ze verkeerd doen, of ze ergens de schuld van te geven, maar als u met uw accountant net zo om zou gaan als met uw communicatieadviseur, dan zou u snel achter slot en grendel zitten. Het advies van uw accountant slaat u daarom nooit in de wind, dat van uw communicatieadviseur des te vaker.
Want dat is wat er meestal gebeurt: u laat een creatief iets in elkaar zetten en als u dan ziet wat het geworden is, krijgt u de onbedwingbare neiging het 'even snel naar uw hand te zetten'. En daarmee neemt u op dat moment afscheid van uw eigen briefing en gaat u rare dingen zeggen als: "Ik vind het mooi, maar kan het niet wat warmer van kleur?", "De doelgroep? De doelgroep zijn mannen en vrouwen ouder dan 1 jaar", "Ik weet niet zeker of een vliegtuig, een wereldbol en een paspoort wel het idee van reizen voldoende verbeeldt", "We vinden deze stijl precies goed maar kunnen de lijnen wat dunner, kunnen jullie wat meer kleur gebruiken en misschien toch een ander lettertype?" Of u komt met een advertentie van een concurrent en zegt: "Het moet er ongeveer zo uitzien, maar deze niet kopiëren hoor". "Deze folder zou moeten voelen als een warme handdruk… zo voelt dit ontwerp niet." Of extreem grappig: "Ze ziet er te oud uit om een oma te zijn." En tenslotte de moeder van alle klassiekers: "Kan het logo wat groter?"

Klant en reclamemakers zijn het er vaak over oneens hoe iets aan de man moet worden gebracht.

De schattingen lopen nogal uiteen, maar we mogen ervan uitgaan dat de gemiddelde mens tussen de 500 en 6000 reclameboodschappen per dag te verwerken krijgt en dat hij er daar zo'n 75 tot 100 van oppikt. De rest dus niet. In 2012 werd er wereldwijd naar schatting zo'n 500 miljard dollar aan reclame uitgegeven. Veel campagnes werden door de doelgroep niet waargenomen omdat de gemiddelde mens nu eenmaal zo zijn beperkingen heeft. Wilt u dus minimaal gezien worden, dan zal uw uiting dus extreem sterk moeten zijn. Daartoe omringt u zich met communicatieprofessionals, designers, copy writers, art directors… mensen met een helder verstand en door de bank genomen minimaal een hbo-opleiding in hun vakgebied.
Zij maken reclame voor uw doelgroep, niet voor u, uw vrouw of uw vrienden. Tot u zich er nadrukkelijk mee gaat bemoeien, u uw eigen briefing afbreekt of uw smaak er doorduwt. Dan gaan deze mensen dingen maken voor u: heel erg saai of juist een kermis van jewelste. Werk dat niet werkt maar uiteindelijk wel betaald moet worden. Werk dat niet werkt maar uiteindelijk wel geplaatst, gedrukt of uitgezonden wordt en waarvan ook die productie- en mediakosten uiteindelijk betaald moeten worden.
Ik zit als adviseur in de regel tussen de adverteerder en de creatieven in. In veel gevallen moet ik de adverteerder met zachte - dan wel harde - hand herinneren aan zijn eigen briefing, herinneren aan zijn doelgroep. Vaak lukt me dat. Soms, heel, heel af en toe geef ik het op...

Om redenen van vertrouwelijkheid kunnen namen, producten, markten en feitelijke omstandigheden anders zijn benoemd dan in de realiteit het geval was.

Marcel Truyens is senior consultant bij Stradius te Curaçao.
E | marcel@stradius.com
W | www.stradius.com

De olie-industrie en Curaçao (1)

Petroleum is een oud product, maar toen het in 1859 in Pennsylvania lukte om een bron aan te boren, is petroleum commercieel een rol gaan spelen. Kerosine of lampetolie, het eerste belangrijke olieproduct, heeft sindsdien een grote omwenteling teweeg gebracht. Omstreeks 1900 kwam de N.V. Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Exploitatie van Petroleumbronnen in Nederlandsch-Indië, naar Amerika op zoek naar stookolie die als brandstof voor schepen en zelfs bij de spoorwegen bezig was de plaats van steenkolen in te nemen. Deel één van een tweedelige serie.

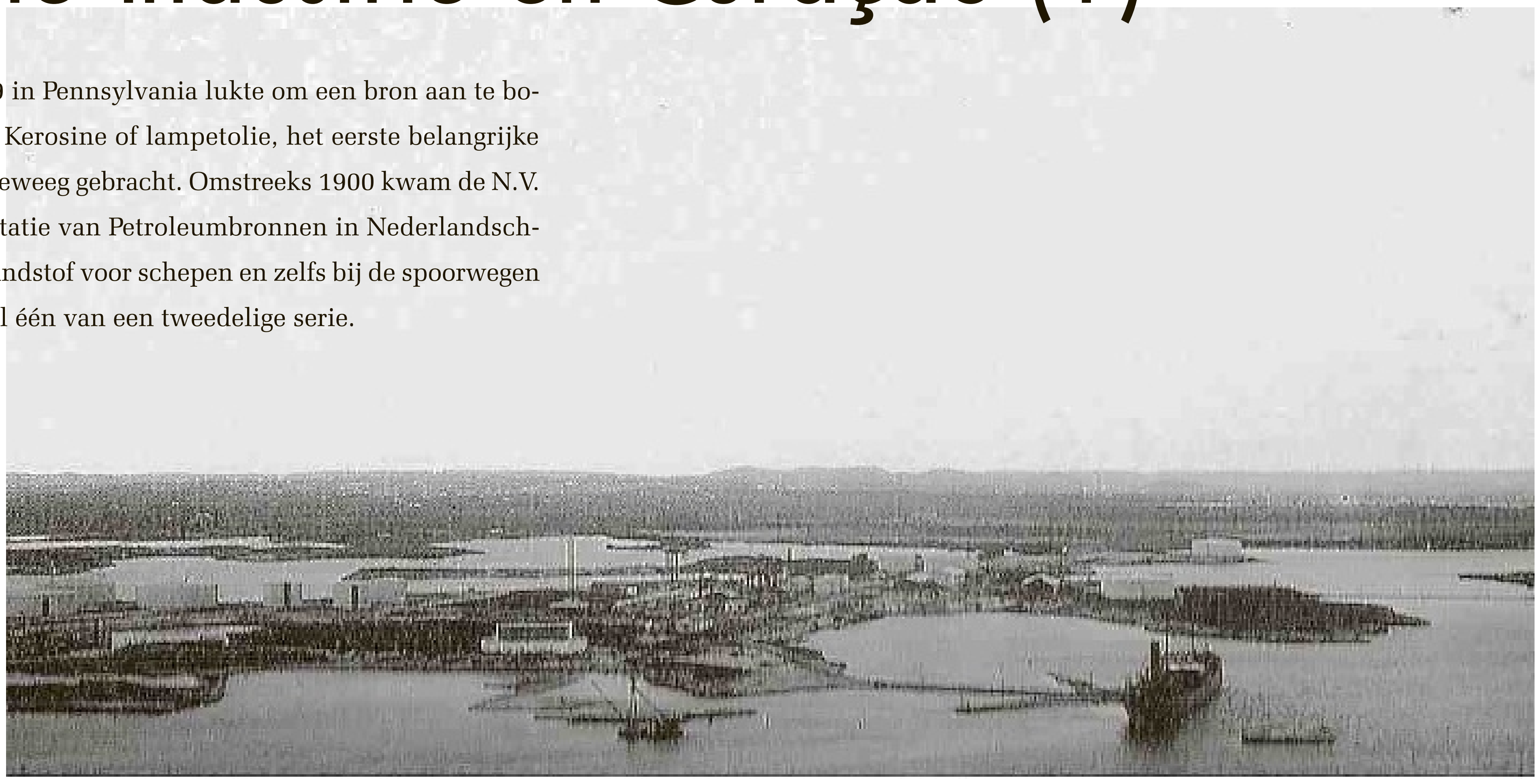

Zicht op het schiereiland Asiento in het begin van de olie-industrie 1910 - 1915 (Soublette).

Tekst: Jack Schellekens

De ontdekking van het veld Mene Grande aan de zuidoostkust van het Meer van Maracaibo (Venezuela) in juli 1914 door de Caribbean Petroleum Company, de voorganger van de Compañia Shell de Venezuela, was de aanleiding tot de ontwikkeling van de petroleum-industrie in de (voormalige) Nederlandse Antillen.

Het Meer van Maracaibo was slechts door een ondiepe doorvaart verbonden met de Caribische Zee en de zich steeds verplaatsende zandbanken maakten deze doorvaart ontoegankelijk voor zeeschepen met een grote diepgang. De keuze voor een overlaadstation viel daarom op Curaçao. De afstand Maracaibo-Curaçao bedraagt niet meer dan 216 zeemijlen.
In 1914 werd ook het Panamakanaal geopend en men verwachtte dat Curaçao als gevolg daarvan een belangrijk overlaad- en bunkerstation zou worden. Ook politieke redenen speelden een rol om te kiezen voor Curaçao.

Op 20 mei 1915 begon de Bataafsche Petroleum Maatschappij N.V. (B.P.M.) haar activiteiten en besloot nog datzelfde jaar over te gaan tot de bouw van een raffinaderij op de plantage Asiento, groot circa 100 ha., in de volksmond Isla genoemd.

'Wat een toekomst'
In juli 1915 werden de eerste Curaçaoënaars bij de raffinaderij in dienst genomen. In maart 1916 stonden er de eerste twee tanks. In maart 1916 schreef de Amigoe di Curaçao dat 'er zich een groot bedrijf ontwikkelt, dat zeker de evenknie genoemd kan worden van de fosfaatmijnen op Santa Barbara. Alleen aan vracht van Nederland naar Curaçao is 30.000 gulden betaald. Het gaat hier over enorme kapitalen'. Deze krant schrijft verder: 'iets ongehoords: er is een stoompomp gearriveerd, die 50 kubieke meter water per uur verplaatst en de tanks volpompt om ze op lekken te controleren'.

El Imparcial van 14 november 1916 schrijft: 'wat een toekomst, er werken nu al 450 mannen'.
Dat men er evenwel voor de toekomst niet zóveel van verwachtte bleek ook nog in 1916, toen men op Curaçao welvaartsplannen ging bespreken om uit de cactus papier, veekoeken, alcohol en suiker te gaan maken. In april 1916 begon pater Euwens in de Amigoe di Curaçao zelfs een artikelenreeks om aan de hand van wat in het verleden enige winst had opgeleverd, de mogelijkheden na te gaan voor de beste toekomstplannen. Resultaat: hoedenvlechten.

Op 23 januari 1917 legde gouverneur Nuyens de eerste steen van het laboratorium van de 'Curaçaose', zoals men toen zei. Het hoofdkantoor was in die dagen nog gevestigd aan de Heerenstraat in Punda. Toen het op de plantage Asiento in aanbouw zijnde hoofdkantoor gereed was, trok de directie in augustus 1918 daarheen. Tot 1938 is het hoofdkantoor op Asiento in gebruik gebleven.
De eerste opbouwperiode duurde van 1918 tot 1924, in welk jaar meer dan 1 miljoen ton ruwe olie uit Venezuela werd aangevoerd.
In 1924 begon de tweede constructieperiode. Na 1935 ving een derde bouwperiode aan, waarin de activiteiten voornamelijk werden gericht op de constructie van installaties die een verdere raffinage tot producten met betere kwaliteiten benzine en smeerolie mogelijk maakten. In 1938 bedroeg de aangevoerde hoeveelheid ruwe olie ruim 11 miljoen ton.
De Amerikaanse en Engelse invasie in Noord-Afrika (1942 - 1943) draaide voor 100 procent en de strijd in de Pacific (1944 - 1945) voor 75 procent op de brandstof uit Curaçao en Aruba.

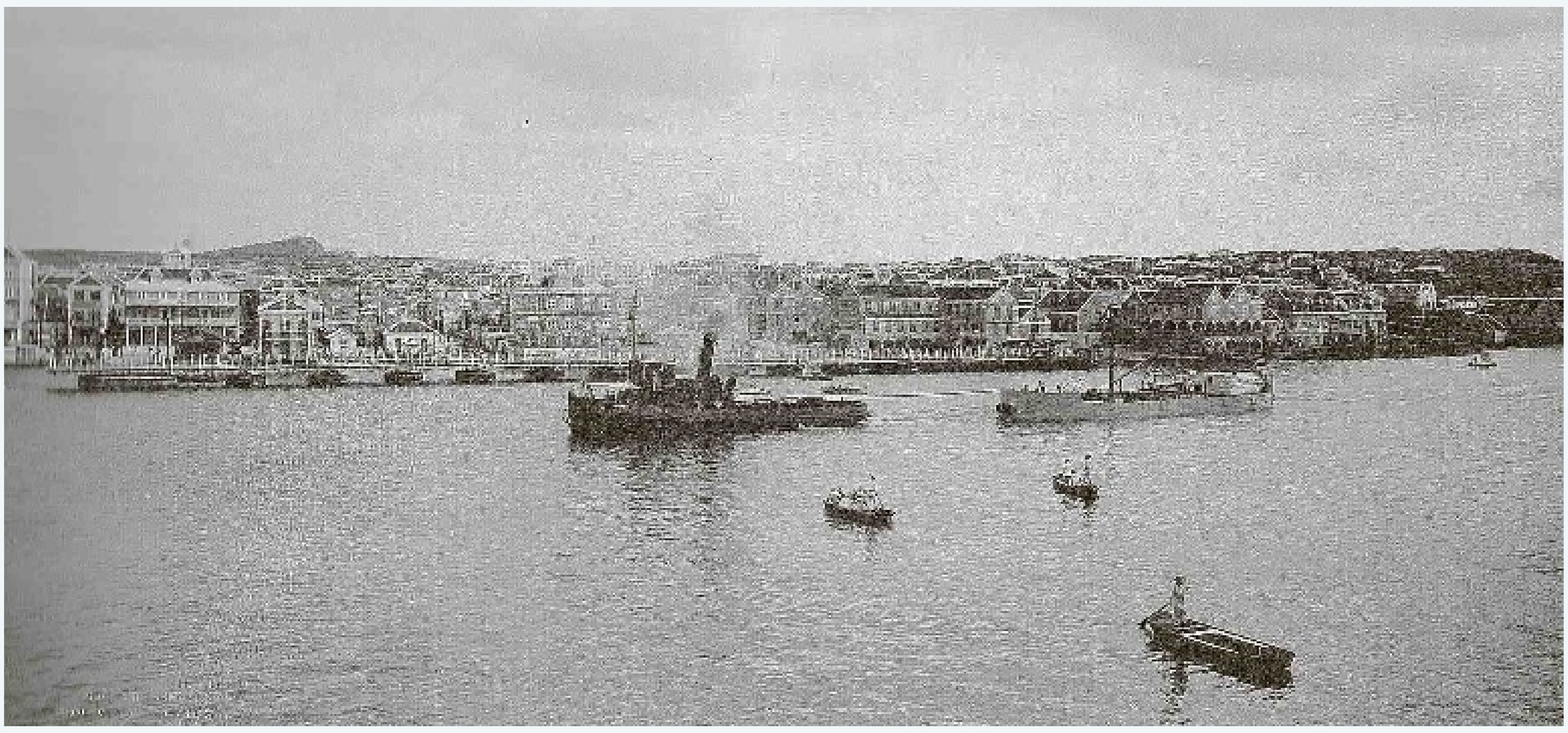

De eerste olietanker verlaat de St. Annabaai, 1918 (Soublette).

Tijdens de oorlog werd begonnen met de vierde bouwfase en werd daarna voortgezet met zowel het verbeteren als het uitbreiden van de installaties. Zo kwam onder meer in 1957 een katalytische kraakinstallatie gereed waarmee motorbenzine van zeer hoge kwaliteit werd verkregen.

Transport
Gelijktijdig met de bouw van de fabriek trof men voorzieningen voor het olietransport. Als gevolg van de toen heersende Eerste Wereldoorlog, was het niet mogelijk de gewenste schepen te verkrijgen. Een noodoplossing vond men in de bouw van houten lichters met een beperkte capaciteit.
In totaal zijn vijf van zulke tankschepen in gebruik geweest, maar vanwege hun korte levensduur nooit meer dan drie tegelijk. Een paar van deze lichters zijn op Curaçaose werven gebouwd. De eerste, de 'Willemstad' van 800 ton, liep op 11 november 1916 van stapel bij de firma S.E.L. Maduro & Sons. De lichters beschikten niet over een eigen vermogen en moesten die dus worden gesleept. Een rondreis van Curaçao naar het olieterrein en terug nam 7 tot 8 dagen in beslag.
Voor het zich steeds ontwikkelende olievervoerbedrijf werd op 21 juli 1917 de Curaçaose Scheepvaartmaatschappij (C.S.M.) opgericht. Door uitdieping van de toegang tot het Meer van Maracaibo konden schepen met een diepgang van ruim 5 meter en een laadvermogen van 2.250 ton ingezet worden. Daarvoor had de Shell acht Engelse monitors van 498 brt. om laten bouwen tot tankschepen die een pendeldienst onderhielden tussen Maracaibo en Curaçao, maar hun capaciteit was beperkt. De meeste werden in 1924 verkocht toen de nieuwe schepen in dienst gesteld werden. In 1924 kwamen er 4 C-schepen en 7 M-schepen van 2700 ton bij de C.S.M. in de vaart die alle geschikt waren om dienst te doen in de West-Indische wateren.
Alles bij elkaar zijn er 33 tankers van deze klasse aan de C.S.M. geleverd.
In 1925 werd 1.838.00 ton olie aangevoerd en in 1930 was dit opgelopen tot 8.545.000 ton! In 1935 kwamen er voor het eerst meer motor- dan stoomschepen met 12.000 ton laadvermogen.

Shell Curaçao N.V.
Het was tot nu toe de N.V. Bataafsche Petroleum Maatschappij die hier optrad als werkmaatschappij van de Koninklijke Shell Groep.

Inmiddels had de B.P.M. N.V. op 13 januari 1917 haar eigendommen overgedragen aan de op 20 oktober 1916 opgerichte N.V. Curaçaose Petroleum Maatschappij (C.P.M.) die op haar beurt in 1925 weer overging in de N.V. Curaçaose Petroleum Industrie Maatschappij (C.P.I.M.). Pas met deze oprichting kon men met recht spreken van een lokale maatschappij.

In het kader van het streven naar uniformiteit in de benaming van de verschillende maatschappijen van de Koninklijke Shell Groep werd op 21 april 1959 de naam van de N.V. Curaçaose Petroleum Industrie Maatschappij gewijzigd in Shell Curaçao N.V.

Huisvesting
De huisvesting van de verschillende categorieën werknemers was aanvankelijk geen groot probleem. Alles bij elkaar waren het er in de jaren vóór 1923 niet meer dan 300. De uit Nederland gekomen werkkrachten werden verdeeld in contractarbeiders en employees. Voor de arbeiders werd woongelegenheid geschapen aan de Otrobanda-zijde van het Schottegat. Voor de employees bouwde Shell Curaçao huizen, natuurlijk zo dicht mogelijk bij de fabriek want een eigen auto had nagenoeg niemand.
Voor vrijgezellen kwamen er pensions en voor gezinnen verrezen op Negropont (toen nog een eilandje) eerst 12 houten huizen die al vrij spoedig werden vervangen door stenen huizen.

In 1928 was Negropont met 200 gezinswoningen volgebouwd. Na 30 jaar waren de woningen uitgewoond en bovendien nagenoeg helemaal omsloten door fabrieksterrein. In 1960 werd begonnen met slopen.
In Julianadorp en Emmastad werden woningen gebouwd die aanvankelijk uitsluitend bestemd waren voor de employees van Shell en ze werden omgeven door afscheidingen. In de loop van de jaren 60 werden de afscheidingen geslecht en door vrije vestiging werden de wijken uit hun isolement verlost.
Er kwamen voorzieningen van een werkelijke stad, een polikliniek, een school en een club met zwembad. In 1926 en 1927 werden op het terrein gelegenheden geschapen voor katholieken en protestanten om er godsdienstoefeningen te houden.

In 1925 werkten bij Shell en de C.S.M. ruim 3100 mensen. Er gold een 6-daagse werkweek en een 9-urige werkdag. Het arbeidsloon bedroeg 1.53 gulden per dag, oftewel 9.18 gulden per week. Wie er uit vrije wil 11 uur werkte kreeg nog eens 1.53 gulden.

n de uitbreidingsperiode vonden twee arbeidsconflicten plaats. In juni 1924 legden ongeveer 400 Arubanen het werk neer, zogenaamd omdat het drinkwater niet deugde en de overnachtingsmogelijkheden niet goed waren. In werkelijkheid hadden zij moeilijkheden met hun chef, een gekleurde Curaçaoenaar. 280 Arubanen keerden daarop terug naar hun eiland. In 1928 brak er een staking uit onder de Venezolaanse arbeiders in verband met de uitzetting van Urbina, die een jaar later een overval zou plegen op Fort Amsterdam. De staking duurde slechts enkele uren.

Malaise, 1930 - 1934
De onvoorstelbare metamorfose, waarbij dorre plantages in fabrieksterreinen werden herschapen, had in 1930 een hoogtepunt bereikt. De inkomsten van Curaçao zelf bedroegen in 1930 het drievoudige van 1924. De in 1929 begonnen wereldmalaise had evenwel een plotselinge terugslag in de olie-industrieën over de hele wereld tot gevolg. In Venezuela werd de productie beperkt en in december 1930 moesten voor het eerst 600 werkkrachten het eiland verlaten.
Behalve dat het teruglopen van de olie-salarissen in de handel werd gevoeld, werden allerlei onderhouds-, nieuwbouw- en exploitatiewerken tot het uiterste beperkt. De bouw van het hoofdkantoor, nog in de goede tijd begonnen, moest in september 1931 worden gestaakt.

De inzinking duurde slechts kort. In 1934 trad herstel in. Hierna begon Shell Curaçao met een uitbreiding die nog groter was dan die van vóór 1929. Deze tweede uitbreidingsperiode vond plaats tussen 1935 en 1940.

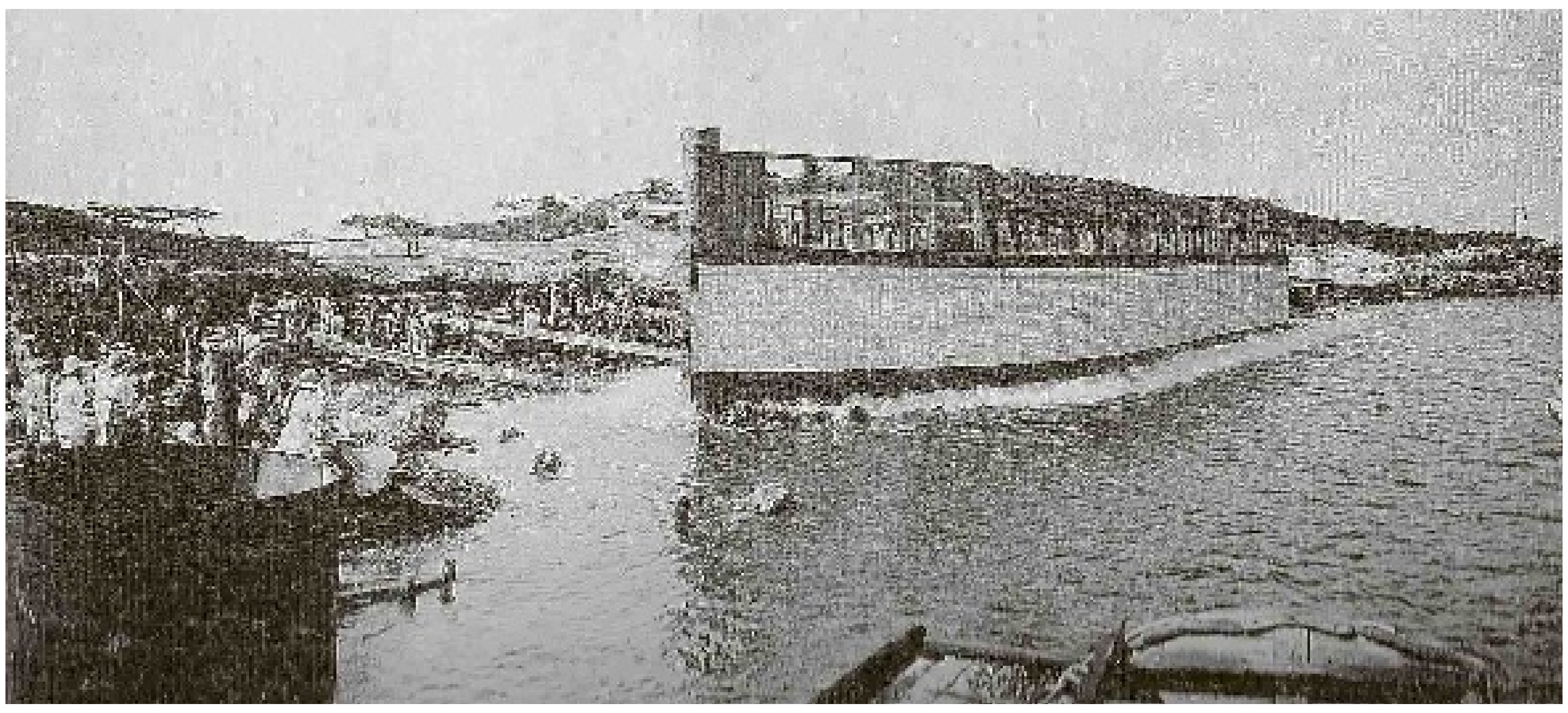

De tewaterlating van de houten tanker Willemstad, 1915 - 1920 (Soublette).

Kijkje achter de schermen van een casino

Curaçao is geen Las Vegas

Nee, het is geen Las Vegas. Ook geen Reno. Maar Curaçao telt twaalf casino's die niet alleen door toeristen worden bezocht; ook vele locals vinden hun weg naar de casino's. Gelukszoekers of verveling? Verslaafd of gewoon een avondje uit, met een tintje glamour?

Tekst: Marja Berk Foto's: Ken Wong

Martin Eustatia: "We hebben vijfenzestig man in dienst, alleen in het casino. Dat vergt een strakke organisatie, het is een normale bedrijfsvoering, hoor."

De redenen voor een bezoek aan een casino zijn legio. Gezeten achter een slotmachine, aan een poker- of roulettetafel neemt de adrenaline toe en nauwlettend worden de cijfers of kaarten gadegeslagen. Betekent de uitkomst verlies of maakt het hart een sprongetje? Hoe dan ook, het blijft spannend. Maar achter deze kick gaat een normaal bedrijfsleven schuil, met kosten, baten, personeel en een gedegen bedrijfsvoering.

Otrobanda Hotel & Casino, in het hart van Willemstad, is zo'n bedrijf. Geopend in 1991 en gebouwd door de vader van Martin Eustatia, de managing director van het geheel. Door gebrek aan ervaring in het casinowezen werd het casino in eerste instantie verhuurd; na zes jaar werd de exploitatie in eigen hand genomen. Exploitatie van een casino vraagt om een kijkje achter de glamourschermen.

Op de suggestie dat er wel veel toeristen het casino zullen bezoeken, kan Eustatia kort zijn: "Nee, natuurlijk hebben we wel toeristen, maar het bezoek bestaat hier voor negentig procent uit lokaal publiek. Dat is uitstekend maar ik zou toch wat meer toeristen willen zien. Je zou zeggen dat Curaçao toch goed wordt bezocht door de toerist, maar het aantal beschikbare hotelkamers loopt achter bij bijvoorbeeld Aruba. Dat eiland beschikt maar liefst over achtduizend hotelkamers tegen tweeduizend op dit eiland. Het kan dus beter."

Glamour of niet, er moet gewoon gewerkt worden. "We hebben vijfenzestig man in dienst, alleen in het casino. Dat vergt een strakke organisatie, het is een normale bedrijfsvoering, hoor", lacht Eustatia.

'Wij leiden ons personeel zelf op'

Onder deze vijfenzestig personen bevinden zich naast de casinomanager bewakers, schoonmakers, croupiers, technici en administratieve medewerkers en elke discipline binnen het casino heeft een eigen manager. "Ik heb diverse managers voor de automaten en voor de speeltafels." Benieuwd naar de vooropleiding van een croupier, ook wel dealer genoemd, antwoordt Eustatia dat die er eigenlijk niet is. "Nee, het minimum is wel mavo, maar wij leiden ons personeel zelf op. We nemen iemand aan en dan begint de opleiding. Hoe moet het kaartspel gespeeld worden, hoe maak je de kaarten open, zelfs het sorteren van de kaarten komt aan bod. Dat geldt uiteraard zowel voor black jack als voor het pokerspel. Stap voor stap wordt er geschoold, zij krijgen een opleiding met betrekking tot alle kaartspelen en kunnen dus rouleren. Binnenkort komt er nog een kaartspel bij."

Personeel dat wordt aangenomen, wordt eerst gedegen gescreend. "Dat is een eerste vereiste. Die screening bestaat uit een verklaring van goed gedrag en als zij van een ander casino komen, vragen we referenties. Je moet weten waarom iemand bij een bepaald casino is vertrokken. Tussen vrijwillig of gedwongen ontslag zit een wereld van verschil en dat is zeker in deze branche van wezenlijk belang." Het is het personeel niet toegestaan te gokken in het eigen casino. "Wat ze in hun vrije tijd in andere casino's doen, moeten ze natuurlijk zelf weten." Waar bij verschillende andere casino's is overgestapt op betaling per creditcard, kan bij Eustatia ook met cash geld worden gespeeld. Lokale bankbiljetten, dollarbiljetten of munten, het is allemaal welkom. Met gokverslaving heeft Eustatia niet veel te maken. Niet dat hij er onverschillig onder is, maar hij maakt zelden een gokverslaafde mee. Hij vindt het moeilijk daar een mening over te vormen, want wat is precies een gokverslaving? Bovendien krijgt hij veel oudere dames op bezoek die regelmatig terugkomen. "Hoe durf ik tegen een gerespecteerde oma te zeggen dat ze te vaak op bezoek komt? Als ze alleenstaand is, de kinderen de deur uit, kan het zijn dat dit haar enige verzetje is. Ik houd het natuurlijk wel in de gaten en als het echt te gek wordt moet er wel enigszins ingegrepen worden. Maar ik vind het moeilijk." Het casino beschikt over eigen technici die onderhoud plegen aan de slotmachines. "We proberen alle automaten op orde te hebben, maar dat is niet altijd mogelijk. Soms moet er een onderdeel vervangen worden en als we dat niet in huis hebben wordt het besteld. Dan staat zo'n machine even stil. Jammer, maar het is niet anders."

Martin Eustatia

Otrobanda Hotel & Casino.

Taart steeds beperkter

Over de omzet van het casino kan Eustatia kort zijn. "Het wordt steeds moeilijker. Kijk, als je zoveel casino's op één eiland hebt en zo'n negentig procent van de bezoekers bestaat uit lokale bevolking, dan wordt de taart steeds beperkter. Je merkt nu al dat ook wij niet ontkomen aan de wereldwijde recessie, ook binnen de muren. Als je minder omzet kan er moeilijk een salarisverhoging plaatsvinden." Maar er wordt toch goed fooi gegeven aan croupiers in een casino? "Nou", zegt Eustatia, "fooien worden alleen door toeristen gegeven. Locals geven geen fooi."

Ondanks dat gegeven is het personeelsverloop klein. De reden zijn volgens Eustatia de shifts die in zijn casino worden gedraaid. "Veel casino's hebben geen shifts. Dan werk je lange dagen, tot 's nachts vier uur. Je ziet ook dat ik door die wisseldiensten erg veel reacties krijg als ik per advertentie om personeel vraag."
Ellende heeft Eustatia nooit meegemaakt. "Er lopen hier gewapende bewakers rond. Soms heb je iemand die dronken is. Als dat bij binnenkomst zo is, wordt hij geweigerd. Maar tijdens het spelen krijgen mensen ook 'free drinks', dat is normaal in het casinowezen." Volgens Eustatia heb je als casino ook een sociale functie. "Als iemand heel veel geld heeft verloren en hij wil blijven overnachten, dan bied je dat gratis aan. Inclusief een gratis maaltijd. En ik weet zeker dat mijn collega's dat ook doen." Zware gokkers maakt hij overigens zelden mee. "Ik draai meer op de hoeveelheid bezoekers."

Slotmachines populair

De slotmachines zijn het meest in zwang en Hotel Otrobanda heeft overdag meer bezoekers dan 's avonds. "Dat ligt aan je locatie. Als je buiten de stad zit, zal je 's avonds meer bezoek hebben dan overdag. Dat bezoek bestaat dan toch meer uit toeristen."

Regelmatig wordt het casino gecontroleerd door de overheid. Eustatia begrijpt dat wel, maar vindt de handelwijze buiten proportie. "Het is altijd een gedoe met die overheid. Ik krijg soms het gevoel dat het casino meer een staatsbedrijf is. Zo hadden ze weer bedacht dat er entree betaald moet worden bij de ingang. Daar zijn we als Vereniging van Casino-eigenaren tegenin gegaan. Daar was de overheid niet blij mee, maar wij vinden het volkomen flauwekul! We hebben er meer last dan gemak van. Er gaat een groot percentage van de winst naar de overheid, maar daar krijg je helemaal niets voor terug. Ja, ze komen soms een half uurtje de tafels tellen en dat is het. Alle casino's tezamen betalen zo'n 13 à 14 miljoen gulden aan gamingtax. Het is gewoon weggegooid geld. Ik begrijp natuurlijk dat er belasting betaald moet worden, maar ik vind dit echt niet normaal. Het Casinowezen van de overheid was zo'n vijftien jaar geleden meer betrokken en er werd nog service verleend. Dat is allemaal veranderd. Tegenwoordig heet het Gaming Control Board en hebben ze bijna geen personeel meer. Ik heb veel liever het oude systeem. Heel jammer." Eustatia zucht geïrriteerd. Ook het winstpercentage van de slotmachines wordt door de overheid bepaald.

Zoals elke machine is ook de slotmachine aan slijtage onderhevig en Eustatia betrekt zijn nieuwe machines uit Amerika. "Zo'n nieuwe machine kost nu tussen de 15.000 en 25.000 dollar, daar zitten dan de transportkosten nog niet bij. Een goede machine die in Las Vegas staat, draait gemiddeld 250 dollar winst per dag. Maar wij zitten hier op Curaçao en dan draai je tussen de 40 en 60 dollar. Dat is nogal een verschil en het duurt dan ook erg lang voordat je zo'n machine hebt terugverdiend." Als hij wat jaren wacht en hij koopt in Las Vegas een gebruikte, dan scheelt dat aanmerkelijk in prijs, dus is de keuze snel gemaakt. "Het nadeel daarvan is dat je altijd achter loopt. Je hebt nooit de nieuwste machines in huis."
Het leukste zijn de éénarmige bandieten. Ook die heeft Eustatia nog staan. "De meeste ouderen vinden deze machines het aardigst. Ik wil ze wel vervangen, maar ja, ik laat ze om die reden maar staan", lacht hij. De kaarten, de pokerroulette- en Black Jack-tafels komen ook uit Amerika; er wordt veel in Reno, Nevada gemaakt.

Black Jack wordt in dit casino gespeeld met zes decks, maar dit aantal voorkomt niet dat Eustatia bij tijd en wijle met zogenaamde 'tellers' te maken krijgt. "Dat zijn professionele gokkers die een bepaald systeem hebben ontwikkeld om te onthouden welke kaart er gespeeld is. Geen casino is daar blij mee. Laatst hadden we twee van die spelers op het eiland en ik had ze ook binnen. Je merkt het. Ze beginnen met een tientje, dat duurt even. Daarna stappen ze over op grote bedragen. Dan weet je dat er geteld is, want het is niet de speelwijze van een normalen Black Jack-speler. Van een normale speler weet je hoe er gespeeld wordt. Maar die figuren wijken af. Kijk, als je elf op tafel hebt liggen, zal een normale speler dubbel inzetten. Een teller weet wat er komt.

Als hij niet dubbelt en je overziet zijn gehele speelstijl, weet je waar je aan toe bent. Dan worden ze het casino uitgestuurd, maar soms ben je ook te laat, hoor." Eustatia zelf speelt liever geen Black Jack, hij ziet meer heil in poker. "Ik vind Black Jack gewoon geen relaxed spel. Soms zie je ook dat spelers aan een tafel onderling ruzie krijgen. Dan vindt de één van de ander dat hij niet goed speelt en het voor de anderen verprutst."

Het casinogedeelte van Hotel Otrobanda ziet er gezellig uit. Het is een groot casino, over een aantal ruimten verdeeld. Het bevordert een intieme sfeer. "Bij de ingang denken mensen dat het klein is, maar je moet gewoon doorlopen, dan zie je dat het groter is dan verwacht." Toeters en bellen klinken overal en het is er druk. Ook sportsbetting is er mogelijk.

Verbouwingsplannen

Eustatia heeft grote plannen met het casino. Er staat een afspraak met een architect in de agenda, want hij wil verbouwen. Het is een eerste voorbereiding en er gaat veel tijd in zitten. Dus voorlopig heeft het casino voor de vaste bezoekers de vertrouwde uitstraling. Rien ne va plus! Maar u krijgt geen reçu...

Boeken

De slimme organisatie

Mensen zijn vaak sneller dan organisaties met het adopteren van digitale technologie. Die technologie stelt ze in staat om meer te weten, sneller te reageren, beter samen te werken en meer en betere ideeën, producten en diensten te bedenken.

In dit boek laat Menno Lanting zien hoe bedrijven óók slimmer kunnen worden en hun cultuur en organisatie kunnen verbeteren met behulp van de nieuwste technologie.

Met veel praktische tips en voorbeelden van onder meer NASA, Google en Philips laat hij zien wat je kunt doen: van virtuele teams en crowdsourcing tot serious games en feedbacksystemen.

Wat kunt u zelf morgen al direct aanpakken? Welke langetermijnstrategie is er nodig? Elke leidinggevende, professional of ondernemer moet zich deze vragen stellen. Lanting geeft antwoord en maakt de toekomst helder en bereikbaar. 'De slimme organisatie' is het sluitstuk van Lantings trilogie over digitalisering, leiderschap en organisatie. Eerder verschenen 'Iedereen CEO' en 'Connect!'. 'Connect' werd door Managementboek uitgeroepen tot Managementboek van het Jaar 2011.

Wilt u een keer meewerken aan deze rubrieken?

Bel 736-9050 of mail napa@amigoe.com en meld u aan!

Business Agenda

Curaçao

Lunchmeetings
De ProfitCLUB van ActionCoach is gericht op het laten groeien van de winst door bedrijfseducatie, netwerken en elkaar coachen. De ProfitCLUB komt twee keer per maand samen op woensdag van 12.30 tot 14.00 uur. Iedere keer wordt een ander onderwerp met bijbehorende strategieën besproken. Leden krijgen gratis workshops gegeven door een gecertificeerde business coach. Ondernemers en professionals zijn welkom om een keer vrijblijvend mee te doen, komende maand is dit op 13 en 27 maart.
Voor meer informatie en aanmeldingen kunnen belangstellenden 737-0956 bellen of mailen: dutchcaribbean@actioncoach.com

Aruba

GrowthCLUB planningworkshop
De derde GrowthCLUB op Aruba wordt 15 maart gehouden. In deze workshop plannen ondernemers en managers hun volgende kwartaal.
Voor meer informatie en aanmeldingen: 564-3577 of email davemartinus@actioncoach.com

Internationaal

Hair Health & Beauty Show
De Taliah Waajid World Natural Hair Health & Beauty Show brengt zaterdag en zondag 27 en 28 april van 10 uur 's ochtends tot zeven uur 's avonds in het Georgia International Convention Center de toppers in de industrie van de natuurlijke haar-en huidverzorging bij elkaar. Er is informatie over opleidingen voor schoonheidsspecialist en kapper en gratis informatieve workshops voor consumenten.
De Taliah Waajid World Natural Hair Health & Beauty Show richt zich op het verstrekken van informatie en educatie over gezond leven, natuurlijk haar en schoonheid.
De show biedt vele exposanten die gezondheid, schoonheid, voeding, wellness-producten en diensten, alsmede unieke sieraden en mode aanbieden. Dit jaar viert de beurs haar 16e verjaardag.

Beroep onder de loep

'Uit het niets iets maken'

In de rubriek 'Beroep onder de loep' vertellen mensen over hun ervaringen in hun beroep. Deze week: Wouter Vergouw. Via zijn kantoor Arove N.V. werkt hij als architect.

Tekst en foto: Roxanne Martha

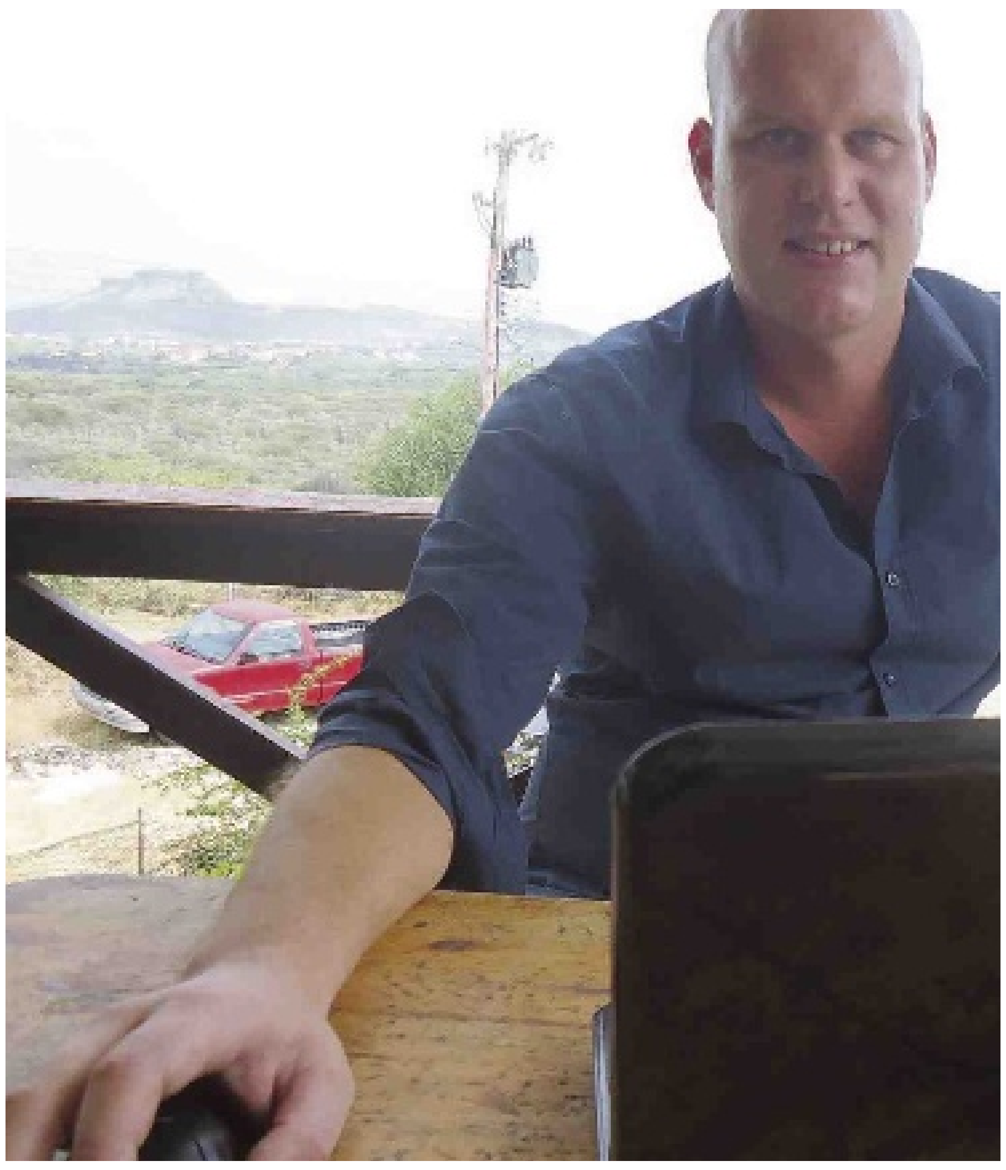

Wat houdt je beroep in?
"De essentie van het vak is het oplossen van bouwkundige vraagstukken, het vertalen van ideeën/wensen naar een werkbaar model. Belangrijkste onderdelen zijn vormgeving en functionaliteit; het gebouw dient optimaal te zijn afgestemd op zijn functie en het klimaat."

Hoe lang ben je al architect?
"Mijn bedrijf heb ik nu net drie jaar. Daarvoor heb ik in Nederland 2,5 jaar gewerkt bij verschillende architecten- en ingenieursbureaus. De reden dat ik naar Curaçao ben gekomen, is dat in Nederland de economische crisis ook op de bouwwereld zijn effect had en heeft. Ik ben dus een 'economische vluchteling'. Sinds 2008 werd er in Nederland, in Europa en de rest van de wereld minder gebouwd. Ik werkte toen bij een bedrijf waar 30 man werkten. Omdat er minder werd gebouwd, ging het bedrijf binnen twee jaar failliet. Vrienden van mij die op Curaçao zaten, lieten weten dat op het eiland wel veel werd gebouwd en dat ik hier maar een kijkje moest komen nemen. Zo gezegd, zo gedaan en sindsdien werk ik op Curaçao als architect."

Wat is het vervelendste dat je in je werk hebt meegemaakt?
"Ik denk niet dat ik in termen van 'de meest vervelendste ervaring' kan spreken, maar eerder van de 'up sides' en 'down sides' van het vak. Als architect zit je in een heel prille fase van de bouwplannen. Op dat moment is het helemaal niet zeker of de constructie doorgaat. Door onder meer gebrek aan fondsen of gewoonweg wijziging in de plannen gaan veel projecten niet door. Up-side is dat je al in een vroeg stadium bij een creatief proces bent betrokken. Down-side is dat het merendeel wat je ontwerpt niet wordt uitgevoerd. In de architectuur liggen de mooiste plannen op de plank."

Wat zijn de leuke dingen van het vak?
"Het ontwerpen, uit het niets iets moois maken en dat het uiteindelijk wordt gerealiseerd."

Wat was je graag geweest als je geen architect was?
"In ieder geval iets in een creatief vak: het produceren van muziek / kunstenaar."

Bestemming Curaçao

Met tegenslag naar Curaçao

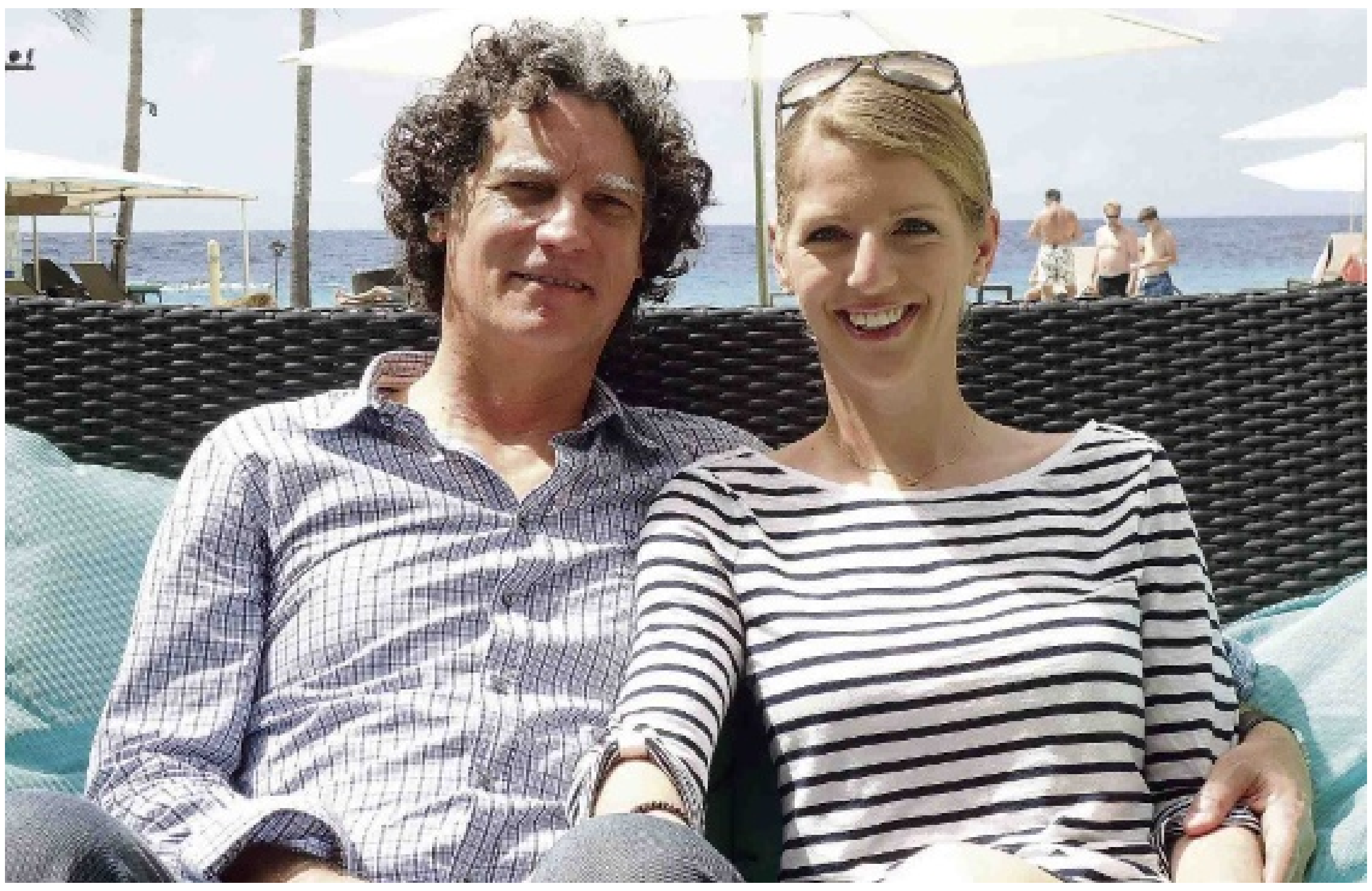

Naam: Carsten Czuprin en Carolin Winter
Komen uit: Stuttgart, Duitsland
'Business or Pleasure?': Pleasure
Verblijven bij: Marriott Curaçao Beach Resort & Emerald Casino

Tekst en foto: Roxanne Martha

Aderchirurg Carsten Czuprin en psychologisch en diagnostisch onderzoeker Carolin Winter zijn in een opwelling naar Curaçao op vakantie gekomen. Het begon allemaal toen Carsten recent een congres in Miami bezocht. Het stel had na het congres nog een aantal vrije dagen en deze zouden ze aanvankelijk in Naples, Florida doorbrengen. Maar het liep anders.

"Naples is heel mooi, maar het was verschrikkelijk koud. In Duitsland was het ook heel koud toen we weggingen, dus we snakten naar wat tropische temperaturen", vertelt Carolin. Via internet ging het stel op zoek naar de eerste de beste vlucht naar de tropen. Dat bleek DAE te zijn met een vlucht naar Curaçao. "We wisten niet veel van Curaçao af, maar waren wel heel erg geïnteresseerd, dus hebben we geboekt", aldus Carolin.

Vanuit Naples moest het stel eerst een vlucht naar Miami nemen om daarna naar Curaçao te kunnen vliegen. Ze hadden echter vertraging en belden naar DAE om door te geven dat ze wat later zouden aankomen in Miami. "Ons werd toen gezegd dat het niet zo erg was aangezien DAE zelf ook vertraging had", zegt Carsten. "Maar toen we bij de balie van DAE kwamen was er niemand. Er was echt niemand die ons iets kon vertellen. We hebben gewacht en rondgevraagd, maar niemand kon ons vertellen waar het personeel van DAE was en hoe het zat met de vlucht naar Curaçao. We begonnen rond te bellen en uiteindelijk zijn we via andere DAE-reizigers in contact gekomen met het hoofdkantoor op Curaçao. Pas de volgende dag was er een nieuwe vlucht naar Curaçao."

Omdat het stel niet op de aangegeven dag op Curaçao aankwam, werd er vanuit gegaan dat ze helemaal niet meer zouden komen en is hun kamer bij Marriott aan andere gasten vergeven. Toen Carsten en Carolin een dag later aankwamen, was het hotel voor die dag volgeboekt waardoor ze voor een nacht in een ander hotel moesten verblijven. Carsten en Carolin zeggen het jammer te vinden dat het hele gebeuren ten koste is gegaan van twee dagen vakantie op Curaçao.

"Behalve de extra dag die we in Miami moesten blijven, heeft ook het heen en weer gaan tussen het tijdelijke hotel en Marriott een dag gekost. Pas toen we in het Marriott zaten kon de vakantie op Curaçao beginnen."

Carolin: "Dat vliegmaatschappijen vertraging hebben, is onvermijdelijk. Dat kan een keer gebeuren. Maar ze moeten de klanten dat wel op tijd laten weten zodat de nodige maatregelen getroffen kunnen worden."
Carsten: "Maar DAE heeft gewoonweg helemaal niks laten weten. Dat is het ergste. We hebben later begrepen dat het personeel er wel was maar dat ze ons en de andere achtergebleven passagiers niet onder ogen wilden komen. We kwamen erachter dat de vlucht gewoon overboekt was. Dat er vertragingen of andere vervelende dingen gebeuren met vluchten, kan je als vliegtuigmaatschappij niet altijd voorkomen. Maar wat je als maatschappij wel moet laten zien, is dat je competent bent en dus op de correcte manier met het incident kan omgaan. Ik hoop nog steeds dat DAE alsnog haar verantwoordelijkheid neemt en bereid zal zijn om ons op één of andere manier een soort compensatie te geven. Ik zal er zeker werk van gaan maken."

De vervelende ervaring met de Curaçaose vliegmaatschappij weerhoudt het koppel gelukkig niet om Curaçao nog eens te bezoeken. Tijdens de drie dagen die ze op Curaçao zijn geweest, hebben ze het heel erg naar hun zin gehad. Ze zijn een keer heel vroeg in de ochtend naar Willemstad gegaan. Carsten: "Het was erg rustig en stil. Het was heel leuk om te zien hoe alles langzaam op gang kwam in dit kleine stadje. Willemstad is erg mooi. Het doet me denken aan steden in Nederland, maar dan kleurrijker en ook nog met een mooie blauwe zee eromheen."
Verder hebben ze vooral stranden en restaurants bezocht en genoten van de zon. Carolin: "We komen graag een keertje terug om het eiland nog verder te verkennen. We zijn ook heel benieuwd naar de eilanden in de buurt zoals Aruba en Bonaire."